

СХВАЛЕНО
Розпорядження голови
Рівненської обласної державної
адміністрації
від 28 грудня 2019 року № 1098

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Рівненської
обласної ради
від 13 березня 2021 р. №1618

СТРАТЕГІЯ розвитку Рівненської області на період до 2027 року

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Мета та підстави розроблення Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року	4
Підхід, методика та опис процесу розроблення Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року	5
I. Загальна характеристика Рівненської області	7
II. Природні ресурси Рівненської області	13
Земельні ресурси	13
Лісові ресурси	16
Водні ресурси	17
Мінерально-сировинні ресурси	20
III. Демографічна ситуація та трудові ресурси	23
Демографічна ситуація	23
Демографічне навантаження	27
Економічно активне населення	29
IV. Інфраструктура Рівненської області	32
Транспортна інфраструктура	32
Телекомунікаційна інфраструктура	38
Інформаційні технології	39
Енергетика та енергозбереження	40
Житлово-комунальне господарство	42
Соціальна сфера	45
Децентралізація та реформи місцевого самоврядування	59
V. Господарський комплекс Рівненської області	67
Загальні показники розвитку економіки	67
Промисловість	70
Сільське господарство	74
Інвестиційна та будівельна діяльність	77
Зовнішньоекономічна діяльність	84
Торгівля та ресторанне господарство, розвиток споживчого ринку	86
Розвиток малого та середнього підприємництва	88
Надання адміністративних послуг населенню	90
VI. Фінансово-бюджетна сфера	92
Характеристика дохідної частини зведеного бюджету Рівненської області	92
Доходи місцевих бюджетів Рівненської області	94
Бюджет розвитку місцевих бюджетів	95
VII. Доходи і витрати населення	96
VIII. Екологічна ситуація в області та безпека життєдіяльності населення	100
Охорона довкілля	100
Природно-техногенна і екологічна безпека	105

IX. Аналіз сильних сторін, можливостей розвитку, слабких сторін та загроз розвитку Рівненської області (SWOT-аналіз)	109
SWOT-аналіз Рівненської області	109
SWOT-матриця Рівненської області	112
Порівняльні переваги, виклики та можливі ризики для Рівненської області	115
X. Смарт-спеціалізація області	117
XI. Сценарії розвитку Рівненської області на період до 2027 року	126
XII. Стратегічне бачення розвитку Рівненської області	129
XIII. Стратегічні та операційні цілі, завдання розвитку Рівненської області на період до 2027 року	130
Стратегічна ціль 1. Розвиток конкурентної економіки	131
Операційна ціль 1.1. Підтримка високотехнологічних виробництв і наукових досліджень	133
Операційна ціль 1.2. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу	136
Операційна ціль 1.3. Стимулювання залучення інвестицій	138
Стратегічна ціль 2. Збалансований розвиток територій області	140
Операційна ціль 2.1. Забезпечення розвитку інфраструктури територій	141
Операційна ціль 2.2. Стимулювання економічної активності в громадах	144
Стратегічна ціль 3. Розвиток людського капіталу	148
Операційна ціль 3.1. Підвищення обізнаності та соціальної активності населення	149
Операційна ціль 3.2. Забезпечення належних умов для проживання та рівних можливостей для самореалізації	152
XIV. Впровадження, моніторинг та оцінка результативності реалізації Стратегії	155
XV. Узгодженість Стратегії з програмними документами та основними аспектами розвитку області	157
XVI. Узгодженість операційних цілей Стратегії з цілями ДСРР - 2027	158

ВСТУП

Мета та підстави розроблення Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року

Стратегія розвитку Рівненської області на період до 2027 року (далі – Стратегія) є основним плановим документом розвитку Рівненщини на довгострокову перспективу.

Стратегія розроблена:

на підставі Законів України «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»;

згідно з вимогами постанов Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів», від 15 травня 2019 року № 555 «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2020 - 2022 роки» (зі змінами), розпорядження голови облдержадміністрації від 20 червня 2019 року № 570 «Про розроблення проекту Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року»;

відповідно до плану заходів з розроблення проекту Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року та плану заходів з її реалізації на 2021 – 2023 роки, затвердженого заступником голови облдержадміністрації 04 квітня 2019 року, за методологічного супроводу експертів Програми «U-LEAD з Європою».

Стратегія розроблена на виконання доручення Кабінету Міністрів України від 09 січня 2019 року № 49960/0/1-18, з урахуванням Указу Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Програми діяльності Кабінету Міністрів України (постанова Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2019 року № 849).

Під час підготовки Стратегії використано матеріали структурних підрозділів облдержадміністрації, територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, Інституту регіональних досліджень, Схему планування території Рівненської області, затверджену рішенням Рівненської обласної ради від 30 березня 2012 року № 598, результати досліджень науково-дослідних і проєктних установ.

При розробленні Стратегії враховано результати реалізації Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2020 року (розпорядження голови облдержадміністрації від 28 листопада 2014 року № 612, рішення обласної ради від 18 грудня 2014 року № 1374).

До процесу розроблення Стратегії були залучені представники органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, установи «Агенція регіонального розвитку Рівненської області», суб'єкти господарювання, наукові

та спеціалізовані сервісні установи, а також широке коло організацій громадянського суспільства, вітчизняні та міжнародні експерти.

Підхід, методика та опис процесу розроблення Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року

Етапи розроблення Стратегії:

Організація роботи з розроблення Стратегії.

Утворено керівний комітет щодо розроблення Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року, склад якого затверджено головою облдержадміністрації 19 березня 2019 року, у кількості дев'яти осіб.

Розпорядженням голови облдержадміністрації від 20 червня 2019 року № 570 «Про розроблення проекту Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року» визначено головного розробника проекту Стратегії - департамент економічного розвитку і торгівлі облдержадміністрації, та утворено робочу групу з його розроблення.

До робочої групи увійшли представники бізнесу, спеціалізованих сервісних установ, органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, науковці, громадські активісти, експерти програми «U-LEAD з Європою» та Програми розвитку ООН в Україні (всього - 161 особа).

Заступником голови облдержадміністрації – керівником робочої групи 04 квітня 2019 року затверджено план заходів з розроблення проекту Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року та плану заходів з її реалізації на 2021 – 2023 роки.

Проведення соціально-економічного аналізу та SWOT-аналізу.

Основою процесу розроблення Стратегії є проведення стратегічного аналізу, яким передбачено оцінку структурних, політичних, економічних та соціальних умов розвитку області.

Соціально-економічний аналіз, порівняльні переваги, виклики та ризики, що враховують специфіку Рівненщини, є основою стратегічного планування, поєднуючи в собі потреби районів, територіальних громад і шляхи розв'язання проблем.

Після аналізу ситуації проведено аналіз потенціалу області - SWOT-аналіз. Робоча група визначила сильні сторони області, можливості розвитку, слабкі сторони та зовнішні загрози.

Результати виконання цього етапу:

- 1) соціально-економічний аналіз Рівненської області;
- 2) SWOT-аналіз та SWOT-матриця;
- 3) порівняльні переваги області, виклики та ризики.

Визначення стратегічного бачення

Стратегічне бачення розвитку регіону - бажаний стан соціально-економічної системи у майбутньому, який може бути означений конкретною датою. Стратегічне бачення відображає стан, якого буде досягнуто в результаті реалізації Стратегії.

Формування стратегічних та операційних цілей із відповідними заходами, впровадження підходу смарт-спеціалізації.

Стратегічні цілі визначено на основі порівняльних переваг області з урахуванням викликів, а також можливих перешкод і ризиків на шляху розвитку. Сформована чітка структура всіх елементів Стратегії - досягнення стратегічних цілей забезпечуватиме впровадження операційних цілей, які передбачають реалізацію необхідних завдань та заходів (проектів розвитку).

При розробленні Стратегії вперше закладені принципи смарт-спеціалізації, що дозволить сконцентрувати спільні зусилля представників бізнесу, науково-освітнього середовища та органів влади з метою розвитку інноваційно активних сфер економічної діяльності.

Рівненська облдержадміністрація отримала експертну підтримку щодо впровадження підходу смарт-спеціалізації директорату Єврокомісії «Спільний дослідницький центр» за участю міжнародного експерта з питань науки, технологій та інноваційної політики Клер Наувелерс, старшого експерта зі смарт-спеціалізації та розвитку промисловості Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Ніно Даменії та експерта громадської організації «Український інститут міжнародної політики» Дар'ї Бовкун. Візит експертів відбувся 18 - 19 вересня 2019 року.

Протягом двох днів проведено чотири засідання фокус-груп з визначення пріоритетів смарт-спеціалізації «Харчова промисловість та переробка сільськогосподарської продукції», «Транспортні послуги та логістика» та «Органічне землеробство, ягідництво та садівництво». Крім того, проведено додаткові консультації із зацікавленими сторонами від бізнесу, науки.

Крім того, на цьому етапі розпочато процес розроблення плану на 2021 – 2023 роки із реалізації Стратегії. Проведено три засідання фокус-груп за стратегічними цілями «Розвиток конкурентної економіки», «Збалансований розвиток територій області», «Розвиток людського капіталу», на яких розглянуто та опрацьовано подані проєктні ідеї. За результатами засідань відібрано проєктні ідеї та визначено їх відповідність стратегічним, операційним цілям та завданням Стратегії – 2027.

Етап формування стратегічних та операційних цілей супроводжується також проведенням Стратегічної екологічної оцінки (оцінювання потенційних негативних впливів на довкілля від реалізації Стратегії у майбутньому), що дозволяє забезпечити досягнення екологічної збалансованості Стратегії.

Громадське обговорення, схвалення та затвердження Стратегії.

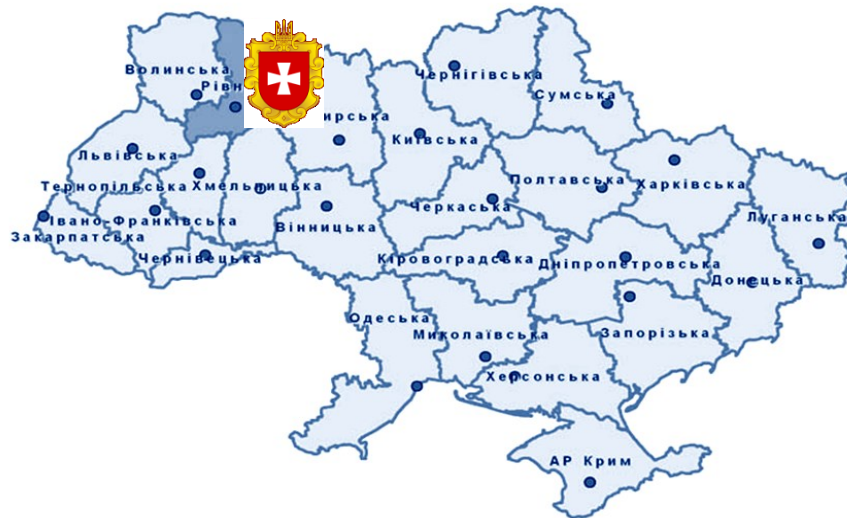
Матеріали до Стратегії (окремі розділи, описово-аналітична частина, SWOT-аналіз та SWOT-матриця, порівняльні переваги регіону, виклики та ризики, стратегічне бачення, цілі та завдання розвитку області), а також проєкт Стратегії були представлені громадськості на засіданнях керівного комітету та робочої групи, розміщувалися на офіційному вебсайті Рівненської обласної державної адміністрації.

Новини щодо розроблення регіональної Стратегії оприлюднювалися у соціальній мережі Facebook, групі «Стратегія розвитку області до 2027 року».

Облдержадміністрацією проведено громадське обговорення проєкту Стратегії. Після доопрацювання стратегічний документ в установленому порядку схвалюється розпорядженням голови облдержадміністрації та подається на затвердження обласній раді.

I. Загальна характеристика Рівненської області

Рівненська область як адміністративно-територіальна одиниця у складі України утворена 4 грудня 1939 року. Область розташована на північному заході України, охоплює східні частини Волинського Полісся, Волинської височини та малого Полісся і західну окраїну Центрального (Житомирського) Полісся. Межує з Волинською, Житомирською, Хмельницькою, Тернопільською, Львівською областями, Республікою Білорусь.

За характером рельєфу поділяється на дві частини: північну в межах Поліської низовини і південну, підвищену, що займає північну окраїну Волинсько-Подільської височини.

Область має вигідне територіально-географічне розташування із значним транзитним потенціалом. Територією області проходить державний кордон з Білоруссю протяжністю 234 кілометри. В області розташовані п'ять міжнародних пунктів пропуску.

Територію області перетинають транспортні коридори: Критський транспортний коридор № 3 (Краківець – Львів – Рівне – Житомир – Київ), Критський транспортний коридор № 5 (Косини – Чоп – Стрий – Львів – Рівне – Сарни – Мінськ), Європа – Азія (Краківець – Львів – Рівне – Житомир – Київ – Полтава – Харків – Дебальцеве – Ізварине) та Балтійське море – Чорне море (Ягодин – Ковель – Луцьк – Тернопіль – Хмельницький – Вінниця – Умань – порти Чорного моря).

Мережа автомобільних доріг загального користування Рівненської області на 01.01.2019 становить

5147,1 кілометра, із них: дороги державного значення – 2004,8 кілометра та дороги місцевого значення – 3142,3 кілометра.

Площа лісів становить 818,7 тис. гектарів, лісистість – 40,8 відсотка.

Природно-заповідний фонд нараховує 315 об'єктів загальною площею 206,8 тис. гектарів, що становить 10,3 відсотка території області.

Зареєстровано 365 родовищ різноманітних корисних копалин.

Територія області – 20,1 тис. кв. кілометрів (3,3 відсотка території України) простягається із заходу на схід на 130 кілометрів, з півночі на південь – на 210 кілометрів.

За адміністративно-територіальним поділом область включає 16 районів, 4 міста обласного (Рівне, Дубно, Вараш, Острог), 7 - районного значення, 16 селищ міського типу, 999 сільських населених пунктів. Обласний центр – місто Рівне з чисельністю населення 246,5 тис. осіб.

На Рівненщині сформовано 47 об'єднаних територіальних громад (в тому числі 2 міських), у 43 з яких проведено перші місцеві вибори.

Населення області на 1 січня 2019 року становило 1157,3 тис. осіб (2,7 відсотка населення України), у тому числі 47,5 відсотка – міське та 52,5 відсотка - сільське населення. Щільність населення – 58 осіб на 1 кв. кілометр.

В усіх сферах економічної діяльності зайнято 460,2 тис. осіб, у тому числі у промисловості – 62,1 тис. осіб, сільському господарстві – 80,9 тис. осіб, в інших галузях – 317,2 тис. осіб.

Загальна чисельність пенсіонерів області - 294,6 тис. осіб.

Провідне місце в економіці області займають **промисловість та сільське господарство**.

У **промисловому комплексі** області працює 947 підприємств (включаючи малі підприємства), які здійснюють виробництво промислової продукції.

Провідні галузі промисловості області – виробництво та постачання електроенергії; хімічна промисловість; виробництво будматеріалів і скловиробів; харчова промисловість; виготовлення виробів з деревини; машинобудування; виробництво меблів; текстильна та добувна промисловість.

Частка Рівненської області в загальному обсязі реалізованої промислової продукції в Україні становить 1,5 відсотка.

Промисловість області спеціалізується, переважно, на виробництві електроенергії, мінеральних добрив, скловиробів, меблів, деревостружкових плит, фанери, цементу, будівельних матеріалів, електротехнічної продукції, нетканих матеріалів, продукції харчування.

В області функціонують три електростанції: відокремлений підрозділ «Рівненська АЕС» державного підприємства «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом», дві мініГЕС в смт Млинів та с. Хрінники.

Основними напрямками розвитку **сільського господарства** є вирощування зернових та зернобобових культур, технічних культур (цукрових буряків, ріпаку, соняшнику), картоплі, овочів та виробництво продукції тваринництва (м'яса, молока, яєць).

У структурі валової продукції сільського господарства (за всіма категоріями господарств) галузь тваринництва становить 31,5 відсотка, рослинництва – 68,5 відсотка.

Загальна площа сільськогосподарських угідь становить 922 тис. гектарів, у тому числі орних земель – 656,8 тис. гектарів (71,2 відсотка).

Транспортне обслуговування господарського комплексу і населення області здійснюється трьома видами транспорту – залізничним, автомобільним і повітряним.

Вузлові станції Рівне, Здолбунів і Сарни обслуговують численні залізничні магістралі, що перетинають територію області. Експлуатаційна довжина залізничних колій у межах Рівненської області становить 605,8 км, з них електрифіковані - 170 кілометрів (28,1 відсотка загальної довжини).

Рівненський аеропорт має статус міжнародного, може приймати літаки всіх типів, входить до переліку пунктів пропуску на митному кордоні підкацизних товарів.

У сфері торговельного обслуговування населення мережа підприємств торгівлі та ресторанного господарства області нараховує 9,1 тис. підприємств різних форм власності. Функціонує 63 ринки на 20,1 тис. робочих місць.

Підприємницькою діяльністю в області займаються 5,3 тис. підприємств (з них 5 тисяч, або 94,6 відсотка – малі), а також 34,7 тис. фізичних осіб - підприємців.

Крім того, в області функціонує 281 середнє підприємство, на яких працює 47,3 тис. осіб.

Питома вага зайнятих на малих і середніх підприємствах перевищує 92 відсотки зайнятих на підприємствах області.

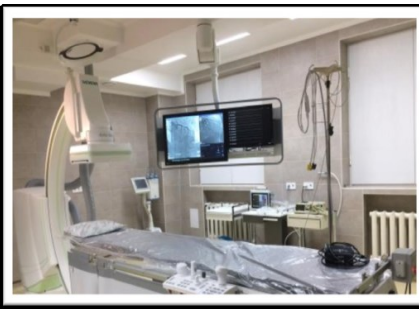
Суб'єкти малого та середнього підприємництва забезпечують понад 80 відсотків загального обсягу реалізованої в області продукції.

Зовнішньоторговельні операції область здійснює з партнерами 119 країн світу. Основними економічними партнерами області є Польща, Італія, Німеччина, Бельгія, Литва, Угорщина, Франція, Румунія, Білорусь, США та Китай.

У товарній структурі експорту найбільша питома вага продукції деревообробної промисловості, виробництва меблів, скловиробів, продукції сільського господарства.

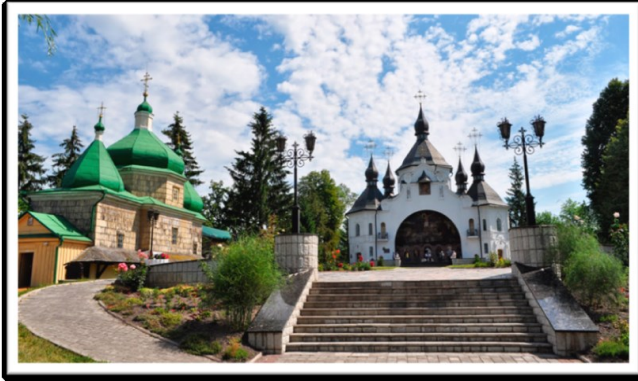
У **системі освіти** області функціонують 34 заклади вищої освіти, у тому числі 5 - III - IV рівнів акредитації (Національний університет водного господарства та природокористування, Національний університет «Острозька академія», Рівненський державний гуманітарний університет, Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти), 18 відокремлених структурних підрозділів закладів вищої освіти III - IV рівнів акредитації, 11 закладів вищої освіти I - II рівня акредитації (в тому числі Рівненський, Рокитнівський та Костопільський медичні коледжі комунального закладу вищої освіти «Рівненська медична академія» Рівненської обласної ради), 25 закладів освіти, які здійснюють підготовку робітничих кадрів, 605 закладів загальної середньої освіти, 19 закладів загальної середньої освіти обласного підпорядкування, 553 заклади дошкільної освіти.

У галузі **охорони здоров'я** області функціонують 105 закладів (з них 46 стаціонарних), 31 центр первинної медичної допомоги (до структури центрів входять 193 лікарські амбулаторії загальної практики - сімейної

медицини та 602 фельдшерсько-акушерські пункти), 15 самостійних лікарських амбулаторно-поліклінічних закладів, комунальний заклад «Обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» Рівненської обласної ради та 3 санаторії.

Мережа **культурно-освітніх установ** області: 2 обласні театри – комунальний заклад «Рівненський обласний академічний український музично-драматичний театр» Рівненської обласної ради та комунальний заклад

«Рівненський академічний обласний театр ляльок» Рівненської обласної ради, комунальний заклад «Рівненська обласна філармонія» Рівненської обласної ради, 566 публічних і публічно-шкільних бібліотек, 671 клуб і будинок культури, 14 державних музеїв і Національний історико-меморіальний заповідник «Поле берестецької битви», в яких

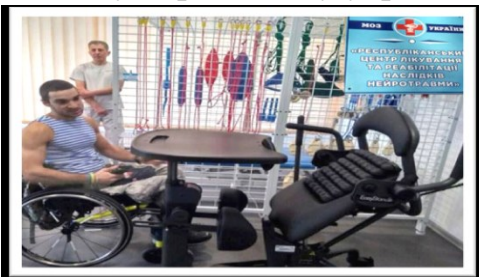
зберігається понад 280 тис. експонатів державної частини музейного фонду України, 35 шкіл естетичного виховання, обласний центр народної творчості, парк культури і відпочинку та зоопарк.

На державному обліку перебуває 2380 пам'яток культурної спадщини, з них 1100 пам'яток археології (17 - національного значення), 864 пам'ятки історії, 336 пам'яток архітектури (95 - національного значення), 80 пам'яток монументального мистецтва.

В області знаходяться 8 замків – пам'яток архітектури національного значення.

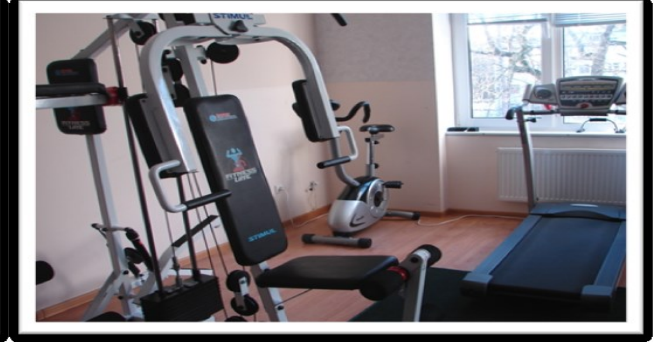
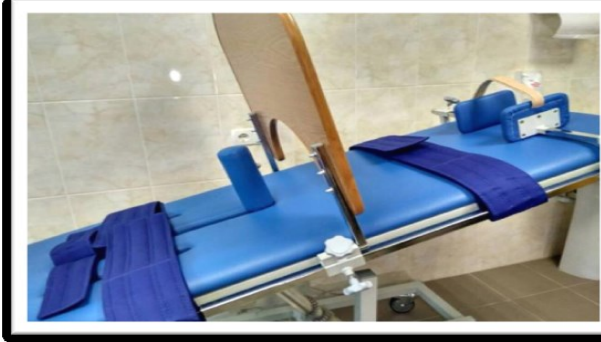

У системі **соціального захисту населення** області функціонує 18 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг), 6 центрів з надання соціальних послуг, організація «Турбота», 2 відділи соціального захисту населення, *в яких функціонують 11 стаціонарних відділень, розрахованих на 282 ліжко-місця*, 7 інтернатних установ, у яких на повному державному утриманні проживає 1100 осіб.

Створено Республіканський центр лікування та реабілітації наслідків нейротравм на базі комунального підприємства «Рівненський обласний госпіталь ветеранів війни» Рівненської обласної ради для

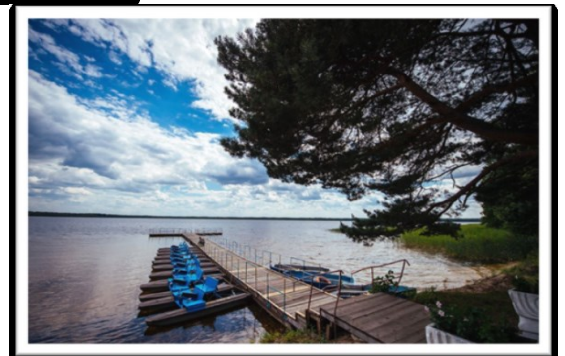
довготривалого лікування важких травм головного та спинного мозку.

Діє комунальний заклад «Рівненський обласний центр з надання соціальних послуг» Рівненської обласної ради (м. Рівне по вул. Жоліо Кюрі, 21), розрахований на 40 осіб, у якому, крім послуг із харчування та облаштування на нічліг, надається медична, психологічна і правова допомога. Це єдиний комунальний заклад в Україні, який надає послуги із тривалого проживання (соціальний хостел), з кімнатою для приготування їжі, пральною та душовими.

Рівненщина має значний **рекреаційний потенціал**: 171 річка загальною довжиною 4,5 тис. кілометрів (найбільші - Прип'ять, Стир, Горинь, Іква, Льва, Случ, Ствига), 150 озер (найбільші - Нобель, Біле, Острівське), 12 водосховищ, 1688 ставів, 315 природно-заповідних об'єктів.

II. Природні ресурси Рівненської області

Рівненщина розташована на північному заході України, охоплює східні частини Волинського Полісся, Волинської височини та Малеого Полісся і західну окраїну Центрального (Житомирського) Полісся.

Характерною ознакою географічного положення області є загальна рівнинність її поверхні при незначному нахилі території з півдня на північ, що позначилося на спрямуванні головних водних артерій, створенні сприятливих умов для формування широких заболочених просторів і відобразилося на характері розселення та веденні господарства.

Земельні ресурси

Територія області становить 2005,1 тис. гектарів, з них: сільськогосподарські угіддя – 922 тис. гектарів (46 відсотків), ліси та лісовкриті площі – 818,7 тис. гектарів (40,8 відсотка), під водою – 43,2 тис. гектарів (2,1 відсотка), відкриті заболочені землі – 95,4 тис. гектарів (4,8 відсотка), забудовані землі – 86,2 тис. гектарів (4,3 відсотка), інші землі – 39,6 тис. гектарів (2 відсотки).

Для сільськогосподарських угідь Рівненської області характерна велика строкатість ґрунтового покриву. Це пояснюється її географічним розташуванням на території трьох природних зон – Лісостепу, Полісся та Малеого Полісся.

У північній частині області найпоширенішими є ґрунти дерново-підзолистого типу ґрунтоутворення різного ступеня оглеєності, які мають низьку природну родючість.

Ґрунти південної частини області представлені в основному сірими лісовими опідзоленими та чорноземами малогумусними зі слідами опідзолення.

Територія між Рівненсько-Волинською та Кам'янець-Подільською височинами, яка охоплює Радивилівський район, південну частину Здолбунівського, Дубенського, Острозького районів, характеризується ґрунтами на продуктах вивітрювання карбонатних порід.

При цьому, ґрунти в зоні лісостепу мають гірші фізико-хімічні показники у зв'язку із ерозійними процесами та формуванням еродованих ґрунтів.

Інтегральним показником, який визначає стан природної родючості ґрунту, є рівень гумусу. Ґрунти з низьким (менше 2 відсотків) вмістом гумусу поширені в усіх ґрунтово-кліматичних зонах і займають 42,9 відсотка території області.

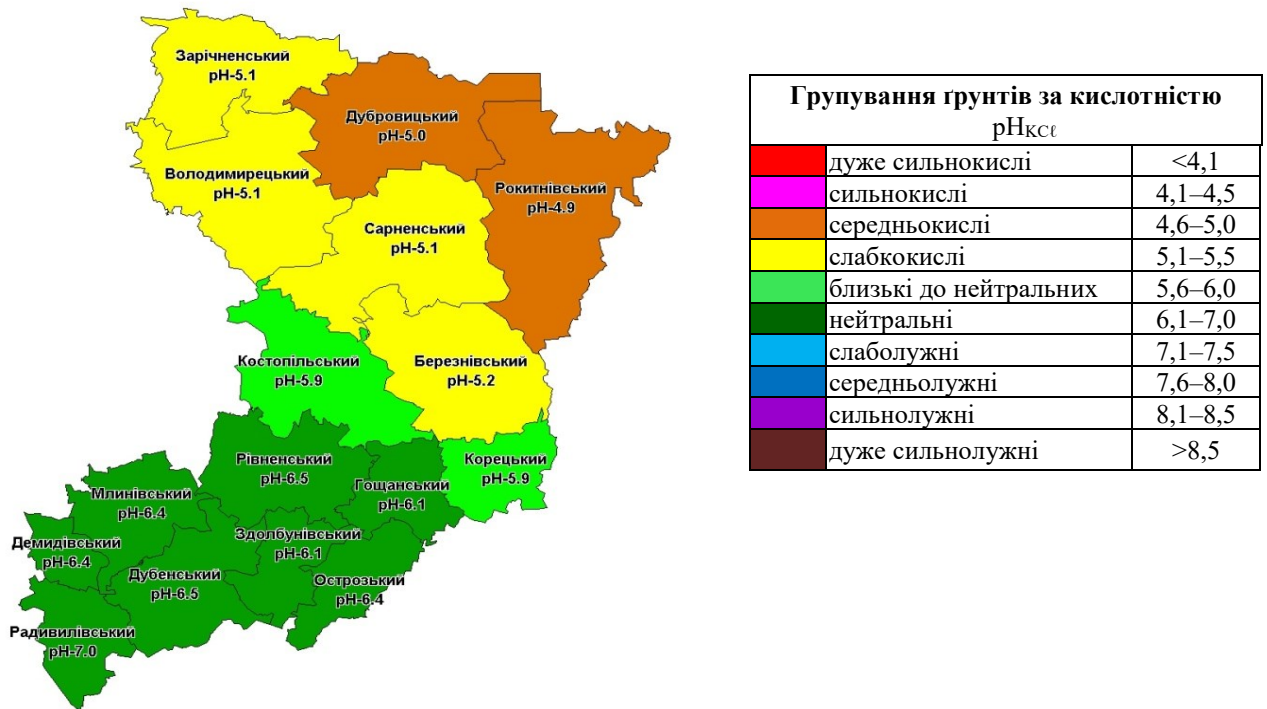
У районах зони полісся низький вміст гумусу характерний для 43,6 відсотка обстежених площ, зокрема середньозважений показник вмісту гумусу у Дубровицькому районі становить 2,2 відсотка, Костопільському – 1,9 відсотка, Володимирецькому – 2,2 відсотка. Ґрунти із середнім вмістом гумусу (2,1 – 3 відсотки) займають 45,3 відсотка території з коливанням поза районами від 27,4 відсотка до 66,1 відсотка.

У районах зони лісостепу низький вміст гумусу характерний для Рівненського (50,3 відсотка), Дубенського (43 відсотки), Здолбунівського

(51,3 відсотка), Корецького (48,9 відсотка) районів, де середньозважений показник коливається в межах 2,1 – 2,3 відсотка. Ґрунти із середнім вмістом гумусу займають 44,4 відсотка площ.

Однією з важливих характеристик, яка обумовлює родючість, є реакція ґрунтового розчину. За силою своєї дії на ріст і розвиток рослин, реакція ґрунтового розчину є головним фактором, що лімітує врожай. Середньозважений показник кислотності pH_{kcl} у поліських районах коливається від 4,9 до 5,9 одиниці, у лісостепових – від 5,9 до 7 одиниць.

Картограма кислотності ґрунтів орних земель області за даними агрохімічної паспортизації 2011 – 2015 років

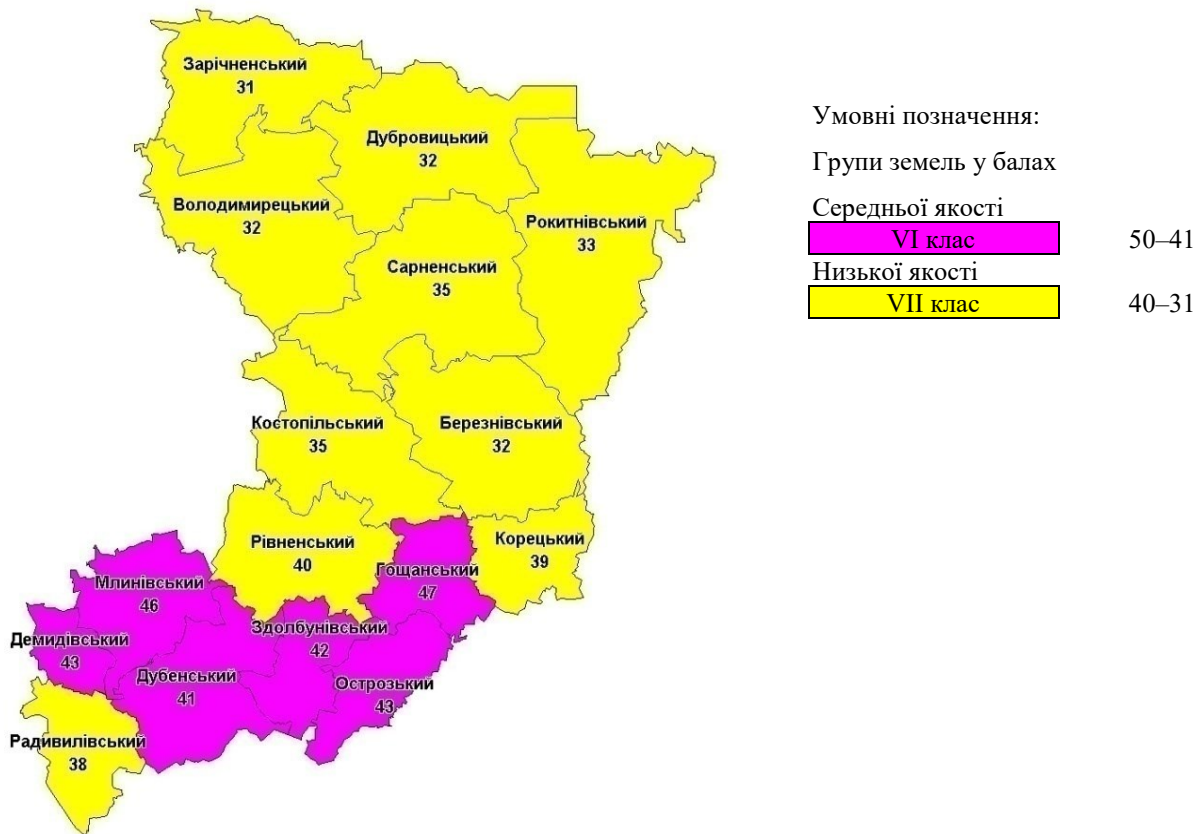
За результатами агрохімічної паспортизації 2011 – 2015 років, у зоні полісся зосереджено 69,2 відсотка кислих з реакцією ґрунтового розчину ($pH < 5,5$) орних земель.

Найбільша площа кислих ґрунтів зосереджена у Рокитнівському, Дубровицькому, Володимирецькому районах (75,9 - 78,8 відсотка), найменша – у Костопільському районі (33,7 відсотка).

Серед районів лісостепу найбільше кислих ґрунтів сконцентровано у Корецькому, Золбунівському, Гоцанському районах (28,2 - 36,5 відсотка), найменше – у Млинівському та Радивилівському районах (7,4 - 7,7 відсотка).

На підставі матеріалів агрохімічної паспортизації проведено якісну оцінку (бонітування) еколого-агрохімічного стану сільськогосподарських земель області в балах за агрохімічними властивостями відносно еталонних величин. З урахуванням поправок, еколого-агрохімічна оцінка ґрунтів зони полісся становить 32 бали, а зони лісостепу – 44 бали (довідково: ґрунти від 30 до 40 балів оцінюються як низької якості, від 43 до 49 балів – середньої якості).

Картосхема еколого-агрохімічної оцінки ґрунтів орних земель Рівненської області

За якісною оцінкою обстежені ґрунти в розрізі районів зони полісся мають еколого-агрохімічний бал від 31 до 35, а зони лісостепу – від 38 до 47. Найвищий бал у зоні полісся зафіксовано у Костопільському районі – 35, найнижчий – у Дубровицькому та Володимирецькому районах – 32 бали.

У зоні лісостепу найвищий еколого-агрохімічний бал у Млинівському (46) та Гощанському районах (47), найнижчий – у Радивилівському (38) та Рівненському – (40) районах.

Висновки:

Має місце певна строкатість ґрунтового покриття в залежності від регіону області, зокрема якість ґрунтів на поліссі значно нижча, ніж у лісостеповій зоні.

Однак, в цілому земельні ресурси Рівненщини сприяють розвитку багатoproфільного сільського господарства з певною спеціалізацією як для лісостепових, так і поліських районів.

Лісові ресурси

Лісовий фонд області становить 818,7 тис. гектарів або 40,8 відсотка території області.

Лісові масиви на території області розміщені нерівномірно, в основному зосереджені в її північній частині. Тому лісистість в різних районах області коливається від 5,7 відсотка в Гощанському районі до 57,2 відсотка – у Рокитнівському районі.

Лісистість Рівненської області у розрізі районів

відсотків

Середня забезпеченість лісом одного жителя області становить 0,89 гектара.

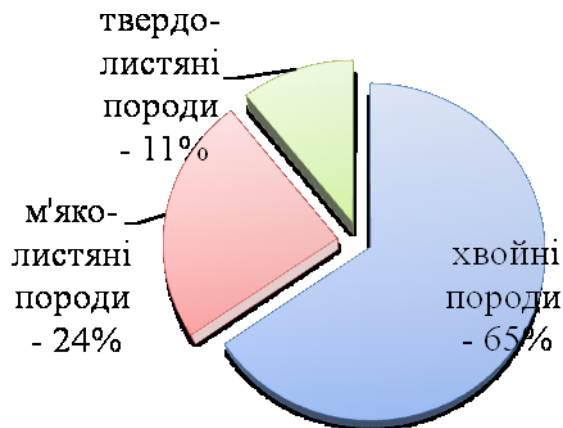
Середній вік дерев у лісах Рівненщини – 53 роки.

Загальний запас деревостанів – 133,1 млн. куб. метрів, у тому числі хвойних лісових насаджень – 94,6 млн. куб. метрів.

У лісовому покриві хвойні породи дерев становлять 65,4 відсотка, м'яколисті – 23,8 відсотка, твердолисті – 10,8 відсотка.

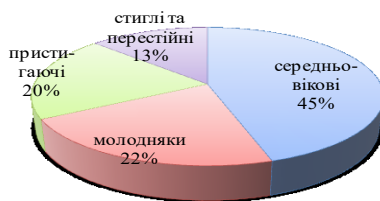
Ліси області поділяються на чотири категорії захисності: природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення – 78,3 тис. гектарів, рекреаційно-оздоровчі – 66,9 тис. гектарів, захисні – 53,6 тис. гектарів, експлуатаційні – 599,7 тис. гектарів.

Структура насаджень Рівненської області

Середній запас на 1 гектар лісовкритих площ становить 208 куб. метрів. Середній річний приріст деревини – 3,9 куб. метра на один гектар.

Вікова структура насаджень Рівненської області

У зв'язку із несприятливими кліматичними умовами (аномально теплими зимами та літніми засухами) протягом останніх років в області збільшилась площа всихання соснових насаджень. Станом на 01.01.2019 таких земель нараховувалось близько 11 тис. гектарів.

Висновки:

Лісові ресурси області є достатніми для забезпечення розвитку деревообробної, меблевої промисловості, а також туристично-рекреаційної сфери.

Разом з тим, потребує постійної уваги та фінансування робота із відтворення лісів та рекультивації земель, порушених внаслідок незаконного видобутку бурштину, піску та інших корисних копалин, протидії зниженню рівня ґрунтових вод, що, серед іншого, призводить до масового всихання дерев.

Крім того, з метою запобігання поширенню осередків усихання соснових насаджень необхідно здійснювати вчасне вилучення свіжозаселених шкідниками дерев.

Вирубання сухостійних дерев в осередках усихання слід здійснювати після вилучення свіжо заселених короїдами дерев з метою отримання ліквідної деревини та за необхідності підготовки лісокультурної площі.

Водні ресурси

Водне господарство є складовою господарського комплексу області та має значний вплив на розвиток і розміщення продуктивних сил.

Рівненська область багата водними ресурсами. Загальний об'єм поверхневих водних ресурсів в середньоводний рік становить 7 куб. км, які

формується за рахунок притоку транзитних річкових вод із суміжних областей (4,7 куб. км) і річкового стоку місцевого формування (2,3 куб. км).

Показники забезпеченості водними ресурсами в розрахунку на один кв. кілометр території та на одного жителя області вищі від середніх по Україні у 1,3 та 1,9 раза.

На території області протікає 171 річка (загальною довжиною понад 10 кілометрів), загальна довжина яких становить 4459 км, з них одна велика - Прип'ять, шість середніх (Стир, Іква, Горинь, Случ, Ствига, Льва) та 164 малі річки.

На території області протікають 18 річок міжобласного та міждержавного значення, всі річки належать до басейну правої притоки Дніпра – річки Прип'ять.

В області нараховується 150 озер, загальна площа яких становить 29,5 кв. кілометра, сумарний об'єм води - майже 93,1 млн. куб. метрів. Серед найбільших озер області – Нобель (4,99 кв. кілометра), Біле (4,53 кв. кілометра), Острівське (1,12 кв. кілометра).

Розміщено 12 водосховищ загальною площею 29,3 тис. гектарів, сумарним об'ємом води 46,8 млн. куб. метрів. Найбільші водосховища - Хрінницьке (на річці Стир) і Млинівське (на річці Іква).

На території області знаходиться 1688 ставків, які займають площу 8,5 тис. га і акумулюють 93,4 млн. куб. метрів води. Понад тисячу водойм передано на умовах оренди для рибогосподарських потреб.

Забір води в області в розрізі галузей економіки

млн. куб. метрів

	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Промисловість	76,4	75,9	69,1	78,3	67,4
Сільське господарство	103,3	32,2	22,8	23,8	24,6
Комунальне господарство	25,0	22,5	23,5	22,7	26,7
Інші галузі	2,1	1,8	0,9	1,6	1,0
Всього	206,8	132,4	116,2	126,3	119,7

За обсягами забору води у 2018 році Рівненська область посіла 13 місце в Україні, випереджаючи Полтавську, Вінницьку, Хмельницьку, Сумську, Тернопільську, Чернівецьку, Волинську, Житомирську, Закарпатську та Івано-Франківську області.

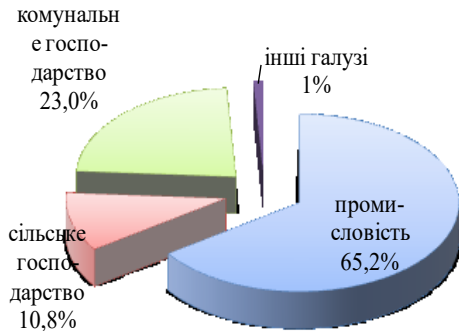
Фактичне використання води в розрізі галузей економіки

млн. куб. метрів

	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Промисловість	66,6	67,9	60,2	69,5	59,5
Сільське господарство	81,3	14,2	9,3	9,0	9,8
Комунальне господарство	20,6	17,6	18,9	17,5	21,0
Інші галузі	2,3	2,1	0,8	2,0	0,9
Всього	170,8	101,7	89,2	98,0	91,1

Фактичне використання води

Використання води в області зменшилось з 101,7 млн. куб. метрів у 2015 році до 91,1 млн. куб. метрів у 2018 році, або на 10,4 відсотка.

Найбільшими споживачами водних ресурсів у Рівненській області є промисловість, при цьому, в енергетичній галузі споживається близько 82 відс. спожитої води галузі. У сільському господарстві основним споживачем є ставкове рибне господарство, частка сільськогосподарського водопостачання є порівняно незначною.

За обсягами використання води область посідає 13 місце, випереджаючи всі західні області України.

Рівненська область одна з небагатьох в Україні використовує для питних потреб лише підземні води. Згідно із прогностичними даними, запаси підземних вод становлять 1314,9 млн. куб. метрів на рік.

Висновки:

Водний потенціал Рівненської області дозволяє забезпечувати водними ресурсами всі галузі економіки регіону, у яких у процесі виробництва використовуються підземні та поверхневі води, та стимулює розвиток рибогосподарських підприємств, туристично-рекреаційної сфери.

Важливим напрямком збереження водних ресурсів є їх раціональне та дбайливе використання у технологічних процесах виробництва підприємствами-водокористувачами.

З метою відновлення, охорони та відтворення водних ресурсів органам місцевої влади спільно із зацікавленими сторонами необхідно проводити упорядкування і відновлення водних джерел, утримувати в належному стані водоохоронні зони водних об'єктів, упорядковувати русла рік, струмків і інших водотоків.

Потребує першочергової уваги питання відновлення та реконструкції меліоративної системи, активна протидія зниженню рівня ґрунтових вод, передусім на землях лісового фонду, із залученням відповідних розробок науковців.

Мінерально-сировинні ресурси

В області налічується понад 600 родовищ корисних копалин, які представлені 18 видами.

Державним балансом запасів корисних копалин зареєстровано 365 родовищ (в тому числі 11 комплексних), з них 124 експлуатуються. В області працюють понад 120 гірничодобувних та переробних підприємств.

У структурі мінерально-сировинної бази області 45 відсотків становлять корисні копалини паливно-енергетичного комплексу (торф, сапропель), 40 відсотків - сировина для виробництва будівельних матеріалів, 12 відсотків - підземні води, 2 відсотки - гірничорудні та 0,85 відсотка - гірничохімічні корисні копалини.

Рівненщина володіє унікальною базальтовою сировиною, видобуток якої в області становить 100 відсотків загального видобутку в Україні.

Мінерально-сировинні ресурси Рівненської області

№	Види корисних копалин	Кількість родовищ		Видано спеціальних дозволів	Балансові запаси на 01.01.2018	
		всього	у тому числі освоєно промисловістю		одиниця виміру	кількість
1.	Торф	107	16	4	млн. тонн	128,9
2.	Бурштин	9	4	4	тонн	433,9
3.	Пісок скляний	3	1	1	млн. тонн	3,3
4.	Каолін	2	1	1	млн. тонн	3,8
5.	Пегматит	3	1	1	тис. тонн	311,4
6.	Цементна сировина	3	1	1	млн. тонн	339,7
7.	Сировина для мінеральної вати	4	2	1	млн. тонн	431,1
8.	Камінь облицювальний	8	6	4	млн. куб. м	10,9
9.	Камінь будівельний	46	30	28	млн. куб. м	655,5
10.	Пісок будівельний	28	11	9	млн. куб. м	65,9
11.	Цегельна сировина	51	9	8	млн. куб. м	46,3
12.	Агрохімічна сировина (фосфорити)	1	1	1	млн. тонн	3,5
13.	Сировина для вапнування кислих ґрунтів	2	1	1	млн. тонн	2,1
14.	Карбонатна сировина для вапна	2	2	2	млн. тонн	1,1.
15.	Крейда будівельна	4	1	1	млн. тонн	30,3
16.	Сапропель	37	0	0	млн. тонн	7,6
17.	Води питні і технічні	46	30	22	тис. куб. м/добу	453,9
18.	Мінеральні підземні води	9	7	7	тис. куб. м/добу	1,9
	Разом:	365	124	96	-	

За своїми фізико-механічними та хімічними властивостями базальти придатні для виробництва було-щебеневої продукції, архітектурно-будівельних виробів, а також базальтового волокна та мінеральної вати і виготовлення на їх основі широкого асортименту теплоізоляційних виробів майже на 20 підприємствах України та країн СНД. Проте, розвиток такого виробництва в області недостатній.

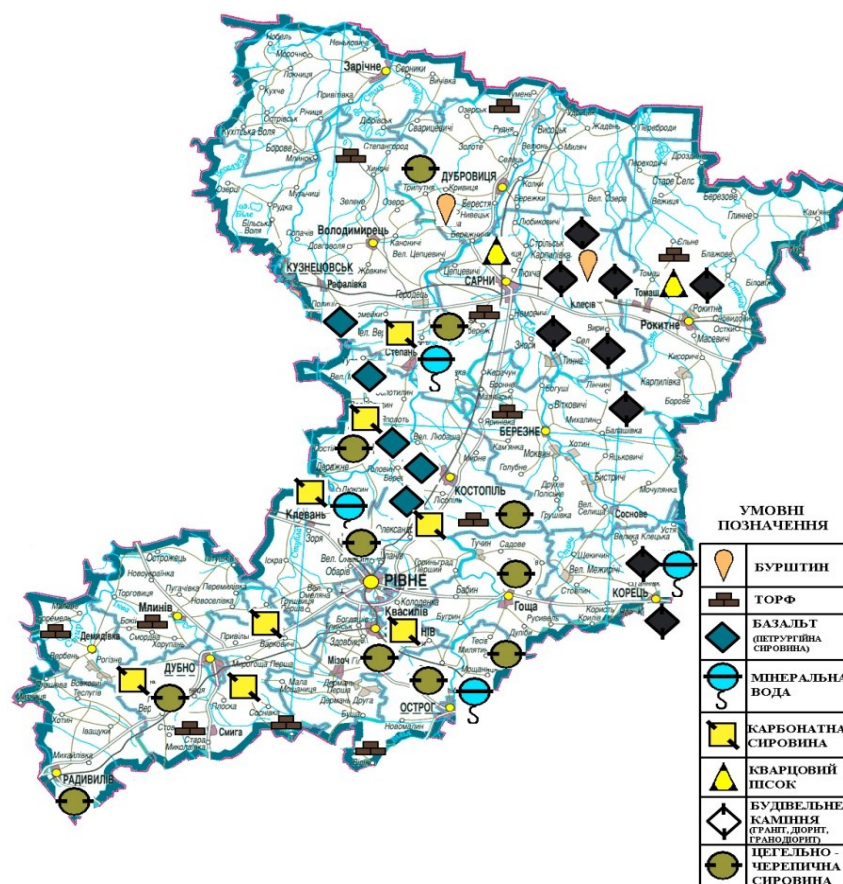
На Рівненщині розвідано 9 родовищ бурштину, промислові запаси яких становлять понад 400 тонн, чотири з них експлуатуються: «Клесівське» (ділянка Пугач) – державним підприємством «Бурштин України», «Володимирець Східний» – ТзОВ «Центр «Сонячне ремесло», «Золоте» - ТОВ «РЕД.МЕТ» та «Каноничі» - ТОВ «Інклюз-8». Офіційний видобуток бурштину за 2017 рік становив 2,5 тонн.

Потенційні запаси бурштину в області становлять понад 1500 тонн.

Будівельна промисловість області функціонує, використовуючи власну сировинну базу. Розвідані запаси будівельної сировини забезпечують подальший розвиток виробництва бетоно-щебеневої продукції, облицювальних плит, цементу, вапна, цегли силікатної і керамічної, будівельних розчинів тощо.

В області працює один із найпотужніших в Україні цементних заводів «Волинь-Цемент» філія ПрАТ «Дікергофф Цемент Україна», який виробляє близько 10 відсотків загальноукраїнського обсягу цементу.

Основні родовища корисних копалин Рівненської області

З розвіданих трьох родовищ кварцового піску, придатного для виробництва скла, ПрАТ «Рокитнівський скляний завод» розробляє лише одне - Рокитнівське родовище. При проведенні подальших геологорозвідувальних робіт ресурси сировини для виробництва скла можуть бути подвоєні за рахунок виявлення нових перспективних родовищ.

З мінеральних вод найбільше поширення в області мають хлоридно-натрієві питні води миргородського типу, запаси яких розвідані в селах Жобрин

Рівненського, Малий Мидськ Костопільського, смт Степань Сарненського районів та м. Острог. На Жобринському, Маломидському та Острозькому родовищах здійснюється промисловий розлив мінеральних лікувально-столових вод для внутрішнього застосування.

Радонові води Корецького родовища використовуються комунальним підприємством «Корецька обласна лікарня відновного лікування» Рівненської обласної ради для лікування опорно-рухової системи.

Висновки:

Вагомий ресурсний потенціал корисних копалин забезпечує належну сировинну базу для розвитку виробництва будівельних матеріалів та скловиробів, альтернативної енергетики.

Разом з тим, ефективне використання корисних копалин і забезпечення при цьому охорони довкілля потребує значних організаційних та фінансових ресурсів.

III. Демографічна ситуація та трудові ресурси

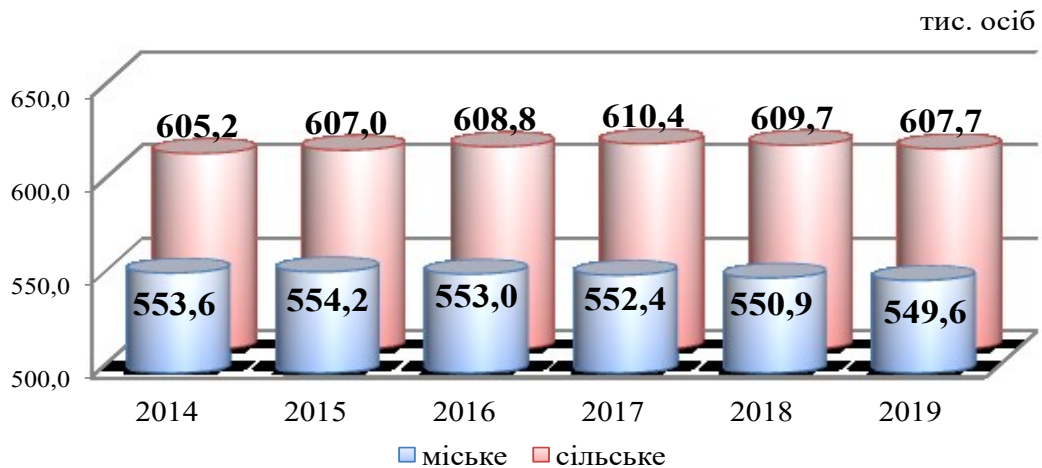
Демографічна ситуація

У 2014 – 2016 роках в області спостерігалась тенденція до зростання чисельності населення за рахунок збільшення народжуваності.

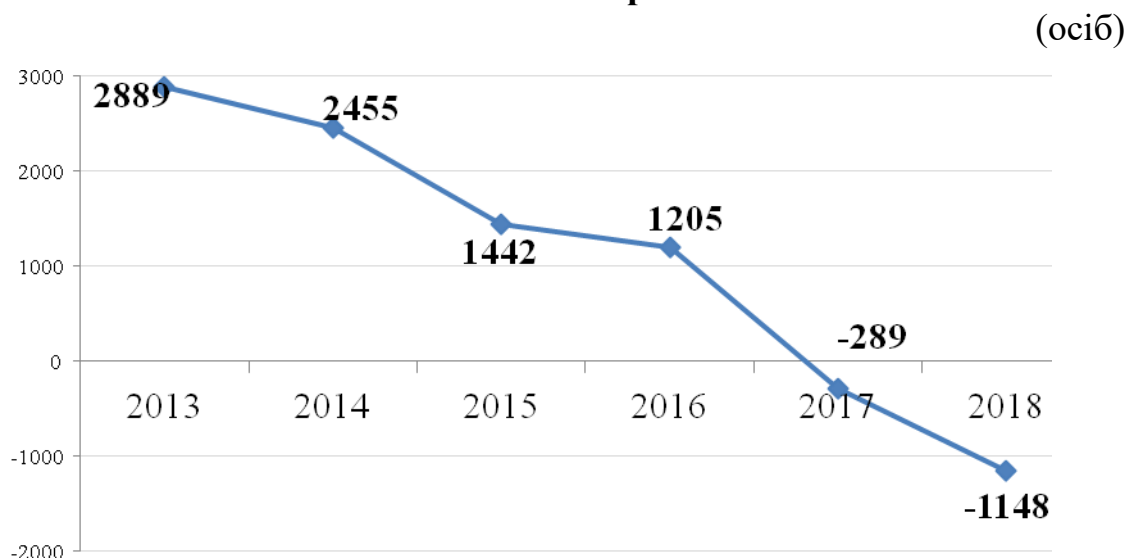
У 2017 та 2018 роках в регіоні відслідковується зменшення чисельності населення за рахунок скорочення народжуваності та значних міграційних процесів. За цей період кількість міського населення зменшилася на 2,8 тис. осіб або на 0,5 відсотка, сільського – на 2,7 тис. осіб або 0,4 відсотка.

Всього, за 2014 – 2018 роки кількість міського населення зменшилась на 4 тис. осіб (0,7 відсотка), сільського – зросла на 2,5 тис. осіб (0,4 відсотка).

Динаміка чисельності наявного населення (на 1 січня)

Природний приріст, скорочення (–) населення в області за 2013–2018 роки

З 2013 до 2017 року в області спостерігався природний приріст населення, проте темпи приросту щорічно уповільнювалися. З 2017 року відслідковується природне скорочення населення. Якщо природне скорочення у 2017 році становило 289 осіб, то у 2018 році цей показник був 1148 осіб.

Крім того, в області відслідковується міграційне скорочення населення. В цілому за 2014 - 2018 роки скорочення населення за рахунок від'ємного міграційного сальдо становило 5215 осіб, у тому числі за останні два роки – 4025 осіб.

За попередніми даними, чисельність наявного населення області на 01 січня 2019 року становила 1157,3 тис. осіб, у тому числі у міських поселеннях – 549,6 тис. осіб, у сільській місцевості – 607,7 тис. осіб.

При цьому, кількість населення в цілому по області за минулий рік зменшилась на 3,3 тис. осіб або на 0,3 відсотка.

Скорочення кількості жителів області у 2018 році відбулося внаслідок природного (1148 осіб) та міграційного (2198 осіб) скорочення.

Водночас, природний приріст населення відслідковувався у містах Рівне, Вараш та Березнівському, Володимирецькому, Рокитнівському, Сарненському районах.

Природний рух населення області у 2017 році характеризувався зменшенням народжуваності та збільшенням смертності. Загальний коефіцієнт природного скорочення становив 0,2 на 1000 жителів - є найнижчим коефіцієнтом скорочення серед регіонів Західної України.

Природний приріст (скорочення) населення за 2017 рік

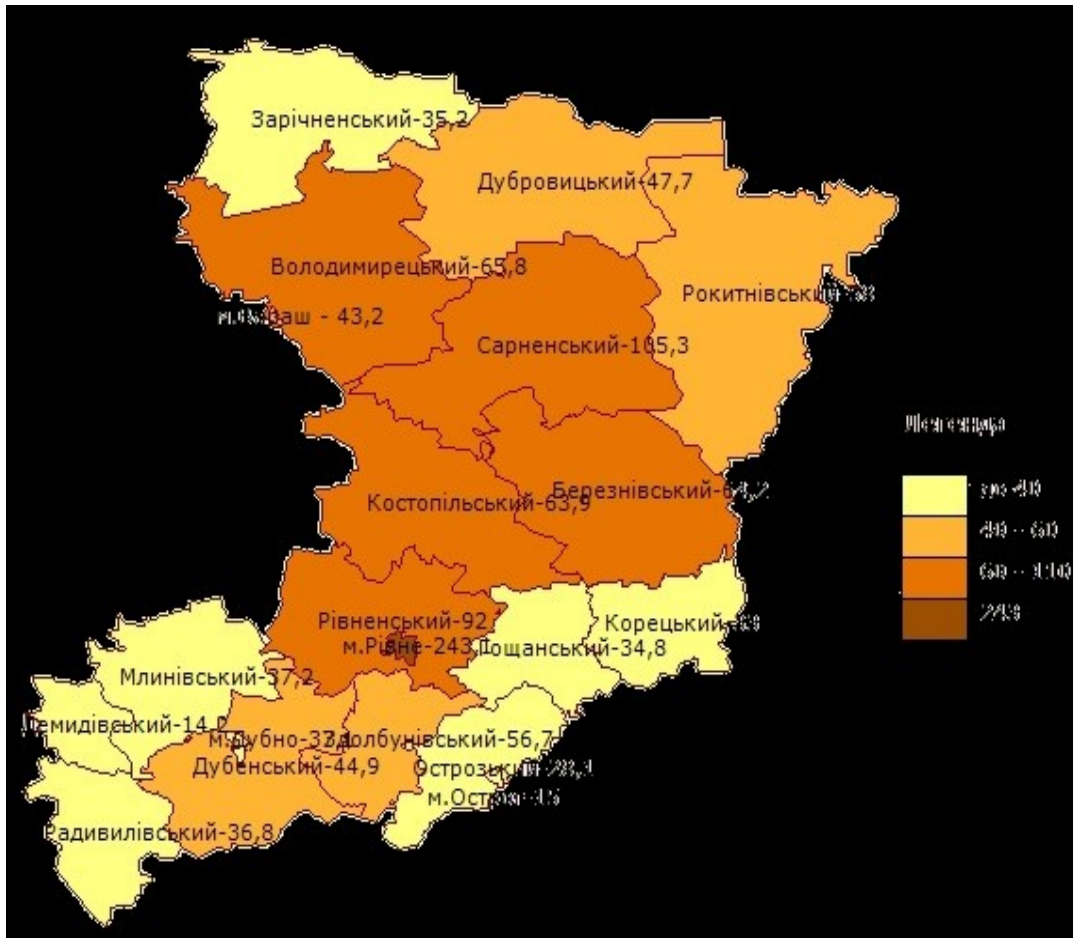
	Природний приріст (скорочення) населення, осіб	Загальні коефіцієнти (на 1000 осіб наявного населення)		
		народжуваності	смертності	природного приросту
Волинська	-1764	11,5	13,1	-1,6
Закарпатська	-525	11,6	12,0	-0,4
Івано-Франківська	-3880	9,7	12,6	-2,9
Львівська	-7085	9,9	12,7	-2,8
Рівненська	-289	12,4	12,6	-0,2
Тернопільська	-5525	8,8	14,0	-5,2
Україна	-210136	9,4	14,5	-5,1

У 2018 році загальний рівень народжуваності в області становив 11,5 народжених на 1000 жителів проти 12,4 – у 2017 році.

Питома вага населення області у загальній чисельності населення України становить 2,7 відсотка, в тому числі міського – 1,9 відсотка, сільського – 4,7 відсотка.

Розподіл постійного населення у містах та районах області станом на 01.01.2019

(тис. осіб)

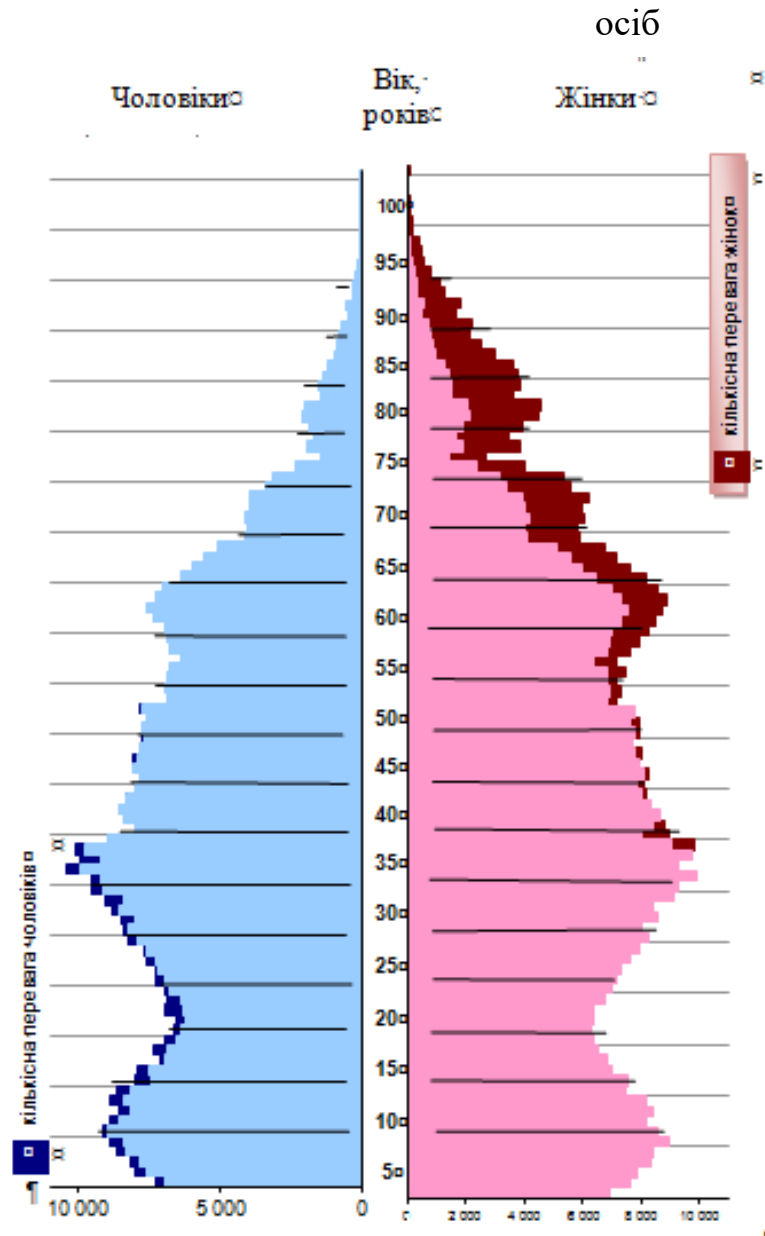

Статеві-вікова піраміда населення області у молодших вікових групах є відносно симетричною, зокрема відслідковується незначна кількісна перевага чоловіків у віковій групі від народження до 29 років.

У старших вікових групах (понад 46 років) спостерігається дисбаланс між чисельністю чоловічого та жіночого населення за рахунок кількісної переваги жінок. Найбільше диспропорція між чоловічим і жіночим населенням є помітною у віковій групі старше 59 років та понад 67 років. При цьому, у віці понад 67 років чисельність жінок перевищує чисельність чоловіків майже вдвічі. Відслідковується розширення діаграми у віковій групі 26 – 29 років (переважно за рахунок чоловічої частини населення), 52 – 55 років та 71 – 76 років – за рахунок жінок.

Область характеризується суттєвими відмінностями у віковій структурі населення від вікової структури населення України (станом на 01.01.2018).

Розподіл постійного населення за статтю та віком

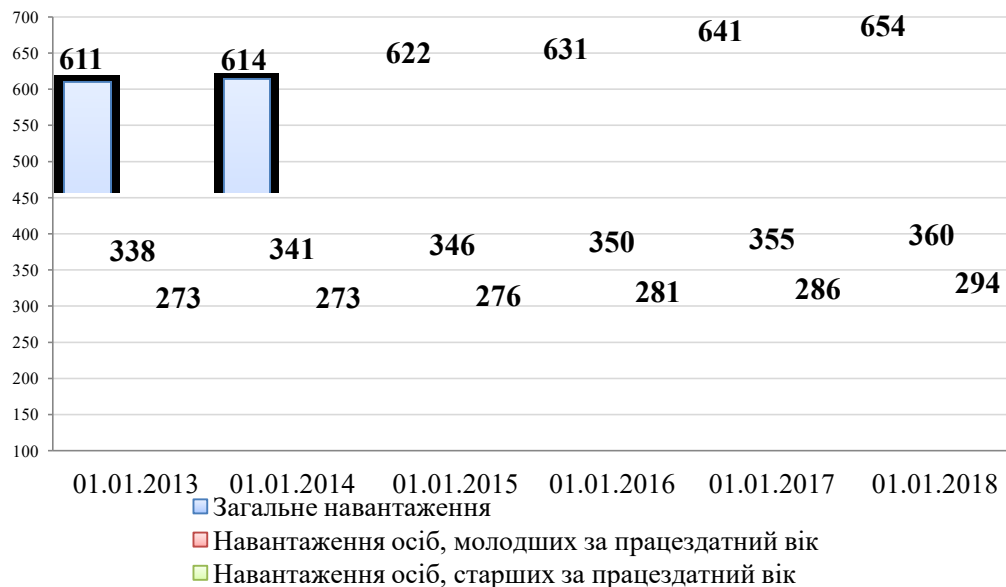
	Чисельність постійного населення (тис. осіб)				Частка населення (відсотків)		
	усього	0 – 17 років	16 – 59 років	60 років і старше	0 – 17 років	16 – 59 років	60 років і старше
область	1159,6	278,5	701,1	206,1	24,0	60,5	17,8
Україна	42216,8	7609,3	25641,3	9679,7	18,0	60,7	22,9

Зокрема, частка осіб 60 років і старших в області нижча від середньоукраїнського показника, водночас, частка дітей віком до 18 років значно вища, ніж в середньому по Україні.

Демографічне навантаження

Демографічне навантаження на населення у віці 16 – 59 років у області становить 654 особи на 1000 осіб постійного населення (в середньому по Україні 647 осіб).

Демографічне навантаження на осіб працездатного віку (16 – 59 років) тис. осіб

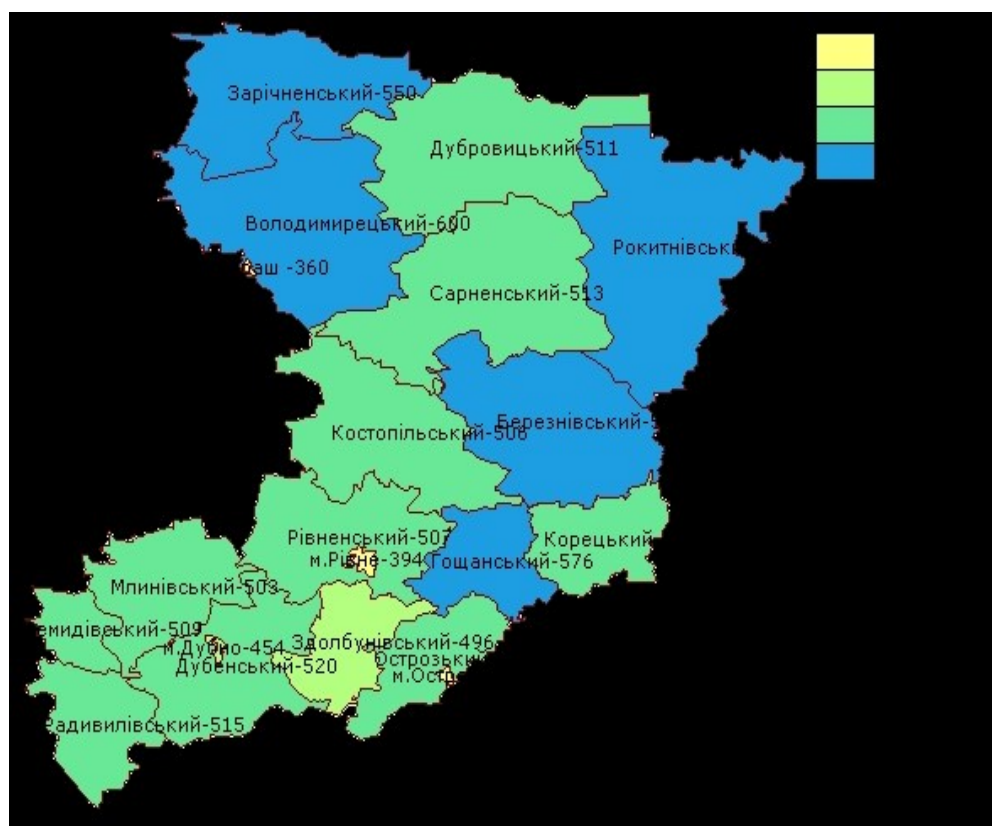
Демографічне навантаження на 1000 осіб постійного населення у віці 16 – 59 років серед західних областей України

	Міські поселення та сільська місцевість			Міські поселення			Сільська місцевість		
	загальне навантаження	у тому числі у віці		загальне навантаження	у тому числі у віці		загальне навантаження	у тому числі у віці	
		0-14 років	65 років і старше		0-14 років	65 років і старше		0-14 років	65 років і старше
Волинська	488	295	193	439	265	174	545	330	215
Івано-Франківська	456	251	205	419	234	185	486	265	221
Львівська	452	240	212	429	225	204	488	262	226
Рівненська	493	308	185	424	259	165	560	357	203
Тернопільська	459	233	226	419	230	184	498	236	262
Хмельницька	488	236	252	423	233	190	582	241	341
Чернівецька	460	254	206	406	220	186	504	281	223

Навантаження на 1000 осіб працездатного віку (16 – 64 роки) особами похилого віку в області становить 18,5 відсотка, що є найнижчим показником серед західних областей України.

Навантаження на 1000 осіб працездатного віку (16 – 64 роки) дітьми у віці до 15 років в області є найвищим серед областей Західного регіону України і становить 30,8 відсотка (у Волинській – 29,5 відсотка, Івано-Франківській – 25,1 відсотка, Чернівецькій – 25,4 відсотка, Львівській – 24 відсотки, Тернопільській – 23,3 відсотка, Хмельницькій – 23,6 відсотка).

Демографічне навантаження на населення у віці 16 – 59 років на 01.01.2018

Серед районів та міст обласного значення найвищі показники демографічного навантаження у Рокитнівському, Володимирецькому, Березнівському, Гоцанському, Зарічненському районах, найнижчі – у містах обласного значення.

У сільських районах показники демографічного навантаження на 1000 осіб працездатного віку вищі у категорії навантаження особами як молодшого, так і старшого працездатного віку. При цьому, у північних районах області – вищі показники навантаження за рахунок дітей (віком до 15 років), у південних – за рахунок осіб похилого віку (60 років і старші).

Висновки:

У сільській місцевості області кількість осіб працездатного віку значно менша, ніж у міських поселеннях.

Рівненська область є найбільш перспективною серед західних областей України на середньострокову та довгострокову перспективу щодо наявності трудових ресурсів за рахунок дітей, що дозволить пом'якшити демографічне навантаження на працездатне населення громадянами похилого віку.

Економічно активне населення

У 2015 – 2018 роках динаміка розвитку економічно активного населення була досить неоднорідною, зокрема, якщо у 2015 - 2017 роках кількість економічно активного населення зменшилась на 3,9 відсотка, то у 2018 році - збільшилась на 0,7 відсотка і становила 524,2 тис. осіб.

Станом на 01.01.2019 економічною діяльністю у віці 15 – 70 років в регіоні зайнято 90,3 відсотка або 473,6 тис. осіб проти 460,2 тис. осіб у 2017 році.

(у віці 15 – 70 років; тис.)

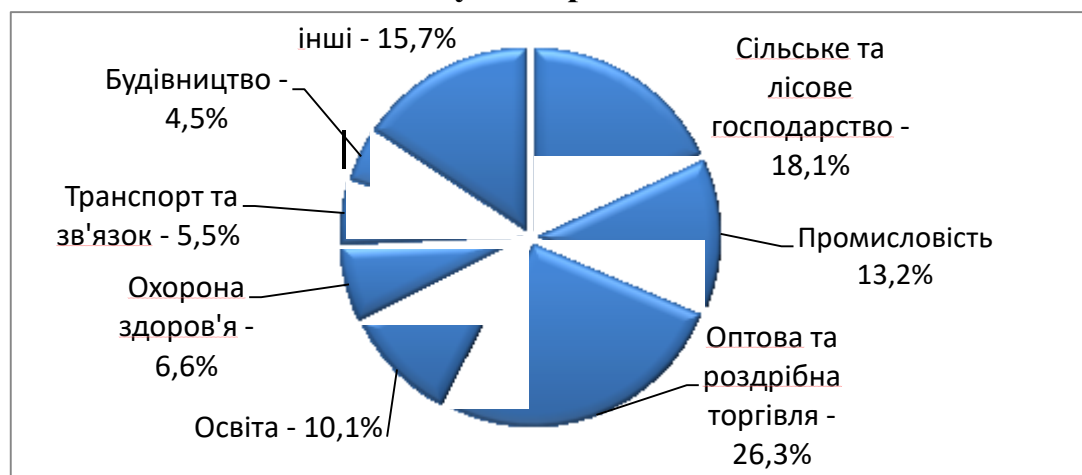
	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Економічно активне населення	541,4	530,5	520,3	524,2
працездатного віку	489,9	481,9	476,8	496,2
старше працездатного віку	51,5	48,6	43,5	28,0
Зайняті	487,7	474,2	460,2	473,6
Безробітні	53,7	56,3	60,1	50,6

Рівень зайнятості населення у віці 15 – 70 років у 2018 році порівняно з 2017 роком збільшився з 55,1 відсотка до 56,8 відсотка. Серед населення працездатного віку зазначений показник становив відповідно 57,8 відсотка та 62,4 відсотка.

За рівнем зайнятості населення у віці 15 – 70 років Рівненщина посідала 15 місце серед регіонів України. По Україні цей показник становить 57,1 відсотка.

Кількість безробітних (за методологією МОП) віком 15 – 70 років у 2018 році порівняно з 2017 роком зменшилася на 9,5 тис. осіб, або на 15,8 відсотка, та становила 50,6 тис. осіб. Рівень безробіття населення (за методологією МОП) віком 15 – 70 років у регіоні порівняно з 2017 роком зменшився на 1,9 відсотковий пункт та становив 9,7 відсотка економічно активного населення та 10,2 відсотка - населення працездатного віку.

Структура зайнятості населення за видами економічної діяльності у 2019 році

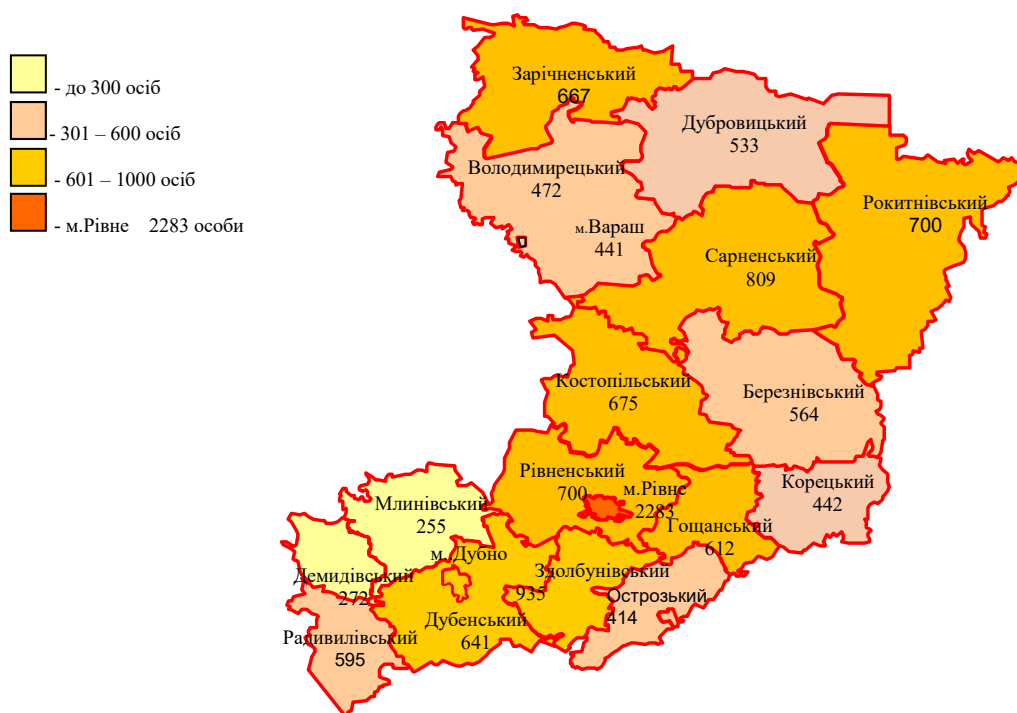
Економічна активність населення областей Поліського регіону України у віці 15 – 70 років

	2015 рік		2016 рік		2017 рік		2018 рік	
	тис. осіб	відсотків до населення у віці 15 – 70 років	тис. осіб	відсотків до населення у віці 15 – 70 років	тис. осіб	відсотків до населення у віці 15 – 70 років	тис. осіб	відсотків до населення у віці 15 – 70 років
Україна	18097,9	62,4	17955,1	62,2	17854,4	62,0	17939,5	62,6
Волинська	440,4	58,8	431,8	57,7	418,1	55,8	419,0	55,9
Житомирська	571,2	62,5	571,3	63,0	572,6	63,3	576,5	64,2
Рівненська	541,4	65,0	530,5	63,6	520,3	62,3	524,2	62,8
Чернігівська	483,9	62,9	478,7	62,6	479,6	63,1	480,7	64,1

В області у 2018 році зберігалася позитивна динаміка рівня економічної активності населення. Якщо у 2017 році рівень економічної активності населення становив 62,3 відсотка, то у 2018 році – 62,8 відсотка (13 місце серед регіонів України). По Україні цей показник становив 62,6 відсотка.

На кінець грудня 2018 року за даними Державної служби зайнятості кількість зареєстрованих безробітних в області становила 12 тис. осіб.

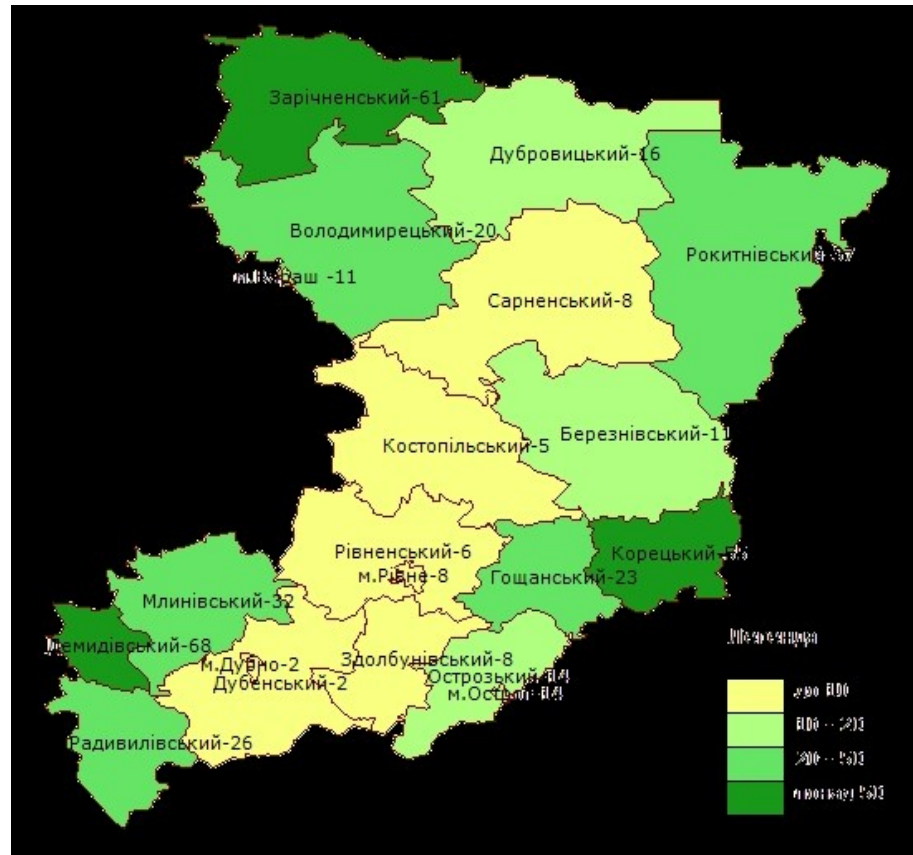
Кількість зареєстрованих безробітних у містах і районах на кінець грудня 2018 року

Ситуацію на зареєстрованому ринку праці в територіальному розрізі характеризують дані, наведені в таблиці.

Навантаження зареєстрованих безробітних на одну вакансію

осіб

Рівень зареєстрованого безробіття в області з 3 відсотків у 2017 році зменшився до 2,5 відсотка за підсумками 2018 року.

IV. Інфраструктура Рівненської області

Транспортна інфраструктура

Транспортний комплекс – один із найважливіших елементів інфраструктури Рівненської області, який включає автомобільний, залізничний, повітряний транспорт та міський електротранспорт.

Рівненська область має вдале територіально-географічне розташування із значним транзитним потенціалом. Територію області перетинають транспортні коридори:

Критський транспортний коридор № 3 (Краківець – Львів – Рівне – Житомир – Київ);

Критський транспортний коридор № 5 (Косини – Чоп – Стрий – Львів – Рівне – Сарни – Мінськ);

Європа – Азія (Краківець – Львів – Рівне – Житомир – Київ – Полтава – Харків – Дебальцеве – Ізварине);

Балтійське море – Чорне море (Ягодин – Ковель – Луцьк – Тернопіль – Хмельницький – Вінниця – Умань – порти Чорного моря).

Мережа автомобільних доріг загального користування Рівненської області на 01.01.2019 становить 5147,1 кілометра, із них:

дороги державного значення – 2004,8 кілометра;

дороги місцевого значення – 3142,3 кілометра.

Найбільш важливими для економіки області є магістральні автомобільні дороги М-06 Е40 Київ-Чоп (на м. Будапешт через міста Львів, Мукачево і Ужгород) - складова транспортного коридору Європа - Азія та Критського транспортного коридору № 3, М-06 Е373 Київ – Ковель - Ягодин (на м. Люблін), М-19 Е85 Доманове (на м. Брест) – Ковель - Чернівці - Терблече (на м. Бухарест) - складова транспортного коридору Балтійське море - Чорне море, національні автомобільні дороги Н-22 Устилуг - Луцьк - Рівне, Н-25 Городище – Рівне - Старокостянтинів, регіональні автомобільні дороги Р-76 КПП «Прикладники» - Зарічне - Дубровиця та Р-77 Рівне – Тучин - Гоща -/Н-25/.

За рахунок приватних інвесторів уздовж зазначених магістралей протягом останніх років побудовано значну кількість об'єктів дорожнього сервісу і туристично-рекреаційної інфраструктури (станції технічного обслуговування автомобілів, автозаправні станції, мотелі, готелі тощо).

Це дозволило суттєво розвинути транспортний та туристичний потенціал області.

За 2015 – 2018 роки в області відремонтовано 128,4 км автомобільних доріг загального користування державного значення та 342,3 погонного метра мостів, зокрема проведено поточний середній ремонт семи ділянок автомобільної дороги загального користування державного значення Городище - Рівне - Старокостянтинів та КПП «Прикладники» - Зарічне - Дубровиця).

У 2018 році за кошти субвенції з державного бюджету на утримання та розвиток автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у сумі 266 млн. гривень проведено реконструкцію та ремонт майже 80 кілометрів доріг у всіх районах області.

Автомобільний транспорт

Автомобільний транспорт відіграє провідну роль у забезпеченні вантажних і пасажирських перевезень. Перевезення пасажирів і вантажів здійснюється спеціалізованими автопідприємствами та великою кількістю приватних перевізників.

В області удосконалюється мережа приміських та міжміських внутрішньообласних автобусних маршрутів загального користування.

Автобусна маршрутна мережа області нараховує 83 міські, 454 приміські та 74 міжміські маршрути. Для обслуговування внутрішньообласних маршрутів задіяно 1025 одиниць транспортних засобів.

Регулярним автобусним сполученням охоплено 98,3 відсотка сільських населених пунктів, що є одним із кращих показників серед регіонів держави.

Залишаються незабезпеченими автотранспортним обслуговуванням населені пункти, до яких відсутні дороги, що відповідають вимогам з безпеки дорожнього руху.

В області наявна розвинена мережа автостанцій. Зокрема, в м. Рівне функціонує ряд автостанцій: «Рівне» Командитного товариства «Рівне - ПАС», «Чайка» ТЗОВ «Управляюча компанія «Рівнеспецбудінвест», пункт відправлення автобусів «Залізничний» філії «Рівненський державний обласний навчально-курсовий комбінат «Українського державного підприємства по обслуговуванню іноземних та вітчизняних транспортних засобів «Укрінтеравтосервіс». Крім того, автостанції і пункти відправлення автобусів «Залізничний» існують у всіх районах області.

Залізничний транспорт

Залізничний транспорт забезпечує вантажні та пасажирські перевезення у дальньому сполученні. Експлуатаційна довжина залізничних колій у межах Рівненської області становить 605,8 кілометра, з них електрифіковані 170 кілометрів (28,1 відсотка загальної довжини).

В області найкраще технічно обладнаними є двоколіїні електрифіковані лінії на ділянках Красне – Здолбунів – Рівне – Клевань, які забезпечують найбільший вантажообіг та обсяг пасажирських перевезень в регіоні.

Територією області проходять двоколіїні електрифіковані залізничні лінії з інтенсивним рухом поїздів: Чоп – Львів – Рівне.

Найбільшого навантаження транспортними потоками зазнає залізнична ділянка Здолбунів – Красне, яка працює на межі пропускнуої спроможності.

Одноколіїні залізничні лінії, розташовані на дільницях Рівне - Сарни, Сарни - Рокитне-Волинське, Сарни - Удрицьк, навантажені транспортними вантажними потоками, забезпечують транспортні зв'язки області із прилеглими областями. Найбільшим є навантаження залізничної ділянки Сарни – Рокитне - Волинське.

Одноколійна залізнична лінія Рівне – Удрицьк є напрямком транспортних потоків, що проходить через україно-білоруський кордон.

На території Рівненської області функціонує найдовша в Європі вузькоколійна залізниця Антонівка – Зарічне загальною довжиною 105,8 кілометра, яка проходить територією Володимирецького і Зарічненського районів, де проживає понад 90 тис. населення.

В області реалізується проєкт у сфері туризму «Поліський трамвай». У рамках цього проєкту створені нові об'єкти туристичної інфраструктури, що сприяє підвищенню попиту на послуги залізниці. Започатковано етно-тур-фест «Бурштиновий шлях», який сприяє популяризації вузькоколійки, створенню сприятливих умов для її функціонування, зокрема для залучення інвестицій у розвиток туристичного об'єкта та відповідної інфраструктури навколо нього.

Повітряний транспорт

В області функціонує обласне комунальне підприємство «Міжнародний аеропорт Рівне», що є складним авіатехнічним комплексом, призначеним для приймання, обслуговування та відправлення повітряних суден, забезпечення пасажирських та вантажних авіаційних перевезень. Аеропорт Рівне має статус міжнародного, що підтверджено відповідними сертифікатами, а також входить до переліку пунктів пропуску на митному кордоні підакцизних товарів.

Складовими частинами ОКП «Міжнародний аеропорт Рівне» є аеродром, придатний для приймання повітряних суден усіх типів цілодобово, аеровокзал та наземні комплекси.

Аеропорт розміщений у північно-західній частині України на перетині міжнародних повітряних та автомобільних шляхів, у безпосередній близькості до транспортної розв'язки Київ – Варшава – Чоп, поблизу двох залізничних

вузлів. Серед усіх аеропортів на заході України ОКП «Міжнародний аеропорт Рівне» має найбільш вигідне географічне розташування.

Зазначене підприємство включено до Державної цільової програми розвитку аеропортів на період до 2023 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 126.

З 2015 року з аеропорту розпочато польоти в Туреччину та Єгипет. Проводиться робота з авіакомпаніями, в тому числі з міжнародними, щодо запровадження регулярних рейсів до м. Люблін (Республіка Польща).

Для комфорту пасажирів відремонтовано зону вильоту та прильоту.

Враховуючи географічні та технічні дані, перспективою ОКП «Міжнародний аеропорт Рівне» є створення вантажного транспортного вузла з використанням усіх видів транспорту.

Пункти пропуску через державний кордон

В області функціонують 5 пунктів пропуску (контролю) автомобільного, залізничного та авіаційного сполучення через державний кордон України:

міжнародний пункт пропуску для залізничного сполучення на станції «Удрицьк»;

міжнародний пункт контролю для залізничного сполучення на станції «Сарни»;

міжнародний пункт пропуску для автомобільного сполучення «Городище»;

міждержавний пункт пропуску для автомобільного сполучення «Прикладники»;

міжнародний пункт пропуску для повітряного сполучення «Рівне».

Разом з тим, міжнародний залізничний пункт пропуску «Удрицьк», міждержавний автомобільний пункт пропуску «Прикладники» (працює за тимчасовою схемою з 1992 року) та міжнародний автомобільний пункт пропуску «Городище» (введений в експлуатацію за постійною схемою у 2001 році) не відповідають вимогам до пунктів пропуску такої категорії.

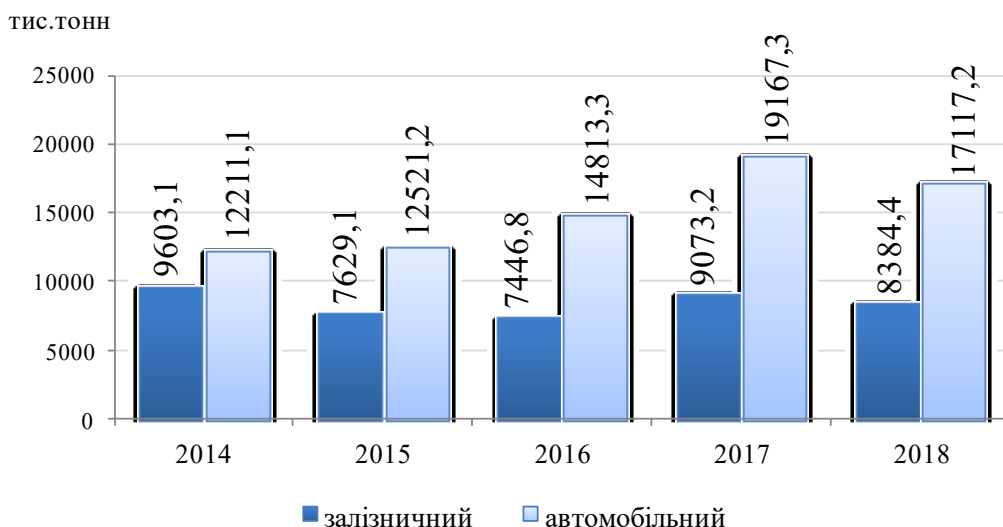
Аналіз розвитку транспортного комплексу

У 2014 - 2017 роках спостерігалася позитивна динаміка перевезень вантажів автомобільним транспортом. Зокрема, за 2017 рік обсяг перевезень вантажів автомобільним транспортом становив 19,2 млн. тонн, що на 57 відсотків більше, ніж у 2014 році.

Проте, у 2018 році обсяг перевезень вантажів автомобільним транспортом зменшився на 10,7 відсотка і становив 17,1 млн. тонн.

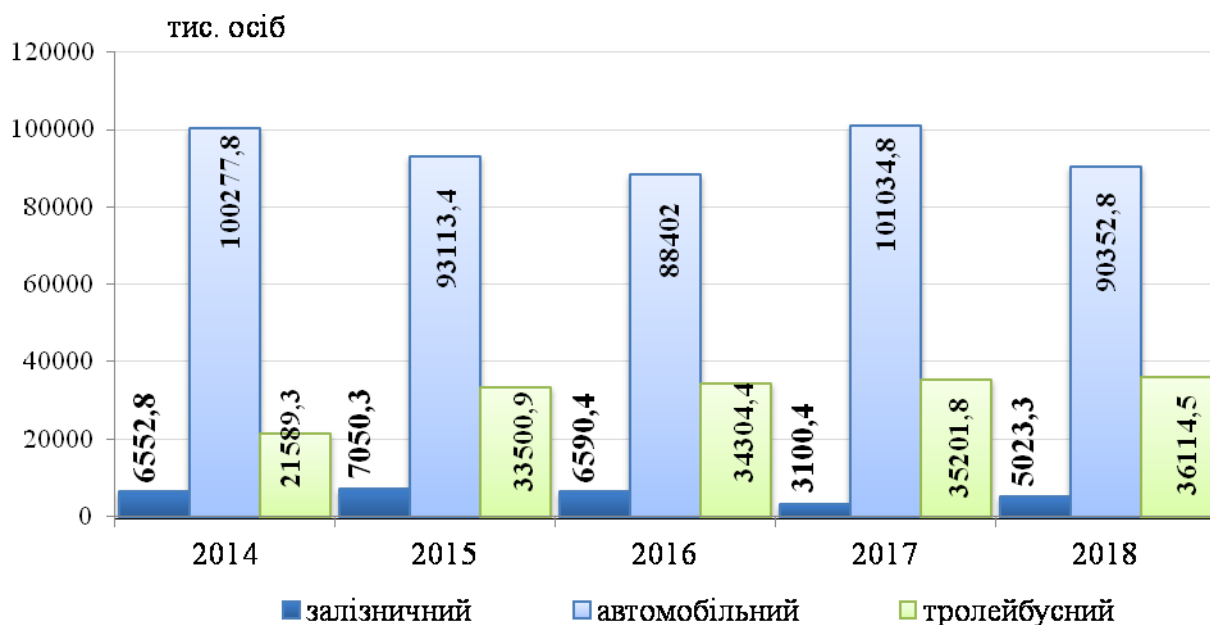
При цьому, негативна динаміка обсягів перевезення вантажів залізничним транспортом у 2014 – 2016 роках змінюється їх зростанням у 2017 році на 21,8 відсотка та зменшенням на 7,6 відсотка за підсумками 2018 року (до 8,4 млн. тонн).

Загальні обсяги та структура перевезення вантажів за видами транспорту

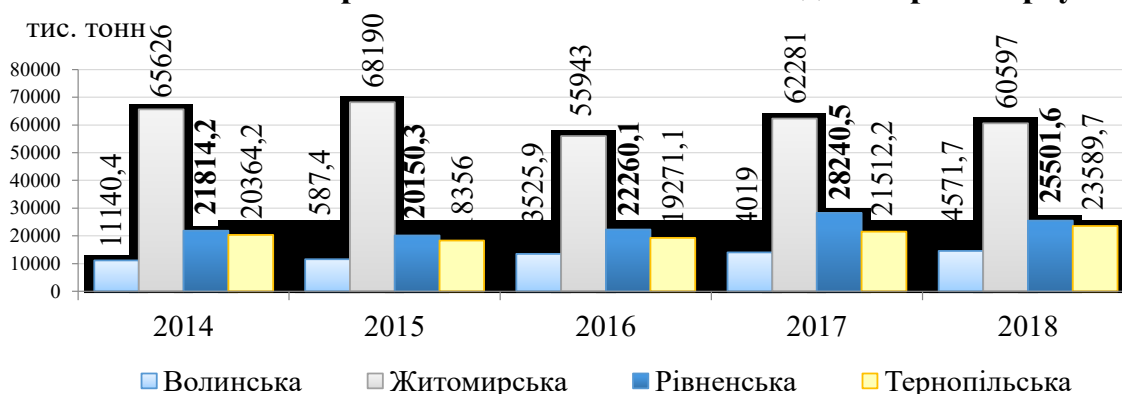
Протягом 2014 - 2018 років зросли обсяги перевезень пасажирів тролейбусами, зокрема, у 2018 році перевезено 36,1 млн. пасажирів, що на 2,6 відсотка більше, ніж у 2017 році, та на 67,3 відсотка більше, ніж у 2014 році.

Загальні обсяги та структура перевезення пасажирів за видами транспорту

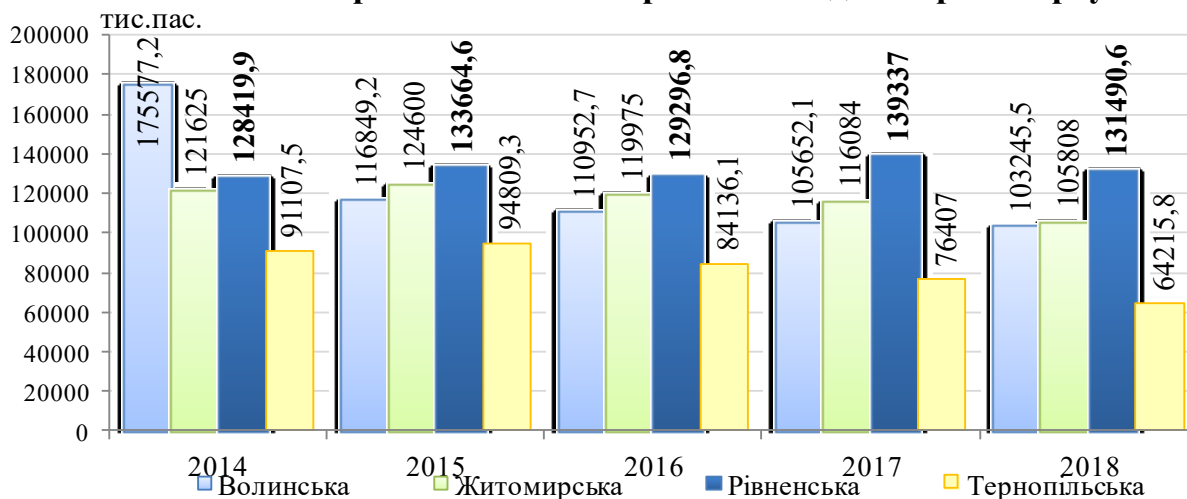

Основні показники роботи транспортної галузі області порівняно із сусідніми областями наведено на діаграмах:

Обсяг перевезення вантажів всіма видами транспорту

Обсяг перевезення пасажирів всіма видами транспорту

За 2018 рік в області всіма видами транспорту перевезено 25,5 млн. тонн вантажів, що відповідно на 75 та 8,1 відсотка більше, ніж у сусідніх Волинській та Тернопільській областях.

За минулий рік всіма видами транспорту у регіоні перевезено 131,5 млн. пасажирів, що значно перевищує цей показник у сусідніх Волинській, Житомирській та Тернопільській областях.

Висновки:

Наявна в області мережа автомобільних та залізничних магістралей, в основному, достатня для забезпечення освоєння очікуваних на середньострокову перспективу обсягів вантажних та пасажирських перевезень. Разом з тим, відповідна інфраструктура потребує суттєвої модернізації з метою наближення її до стандартів Європейського Союзу.

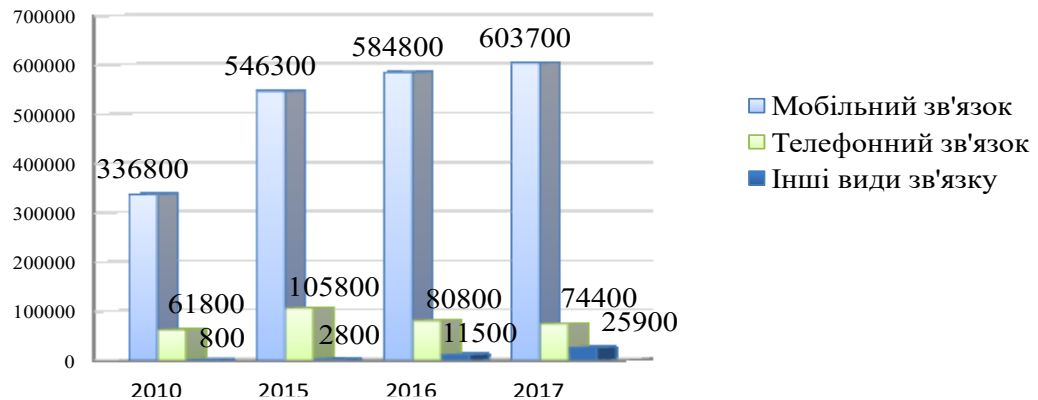
Інфраструктура пунктів пропуску потребує вдосконалення та розбудови з метою збільшення їх пропускної спроможності.

Потребує особливої уваги розвиток ОКП «Міжнародний аеропорт Рівне». Зокрема, створення належних умов для суттєвого збільшення обсягів вантажних та пасажирських перевезень, створення транспортно-логістичного ХАБу.

Телекомунікаційна інфраструктура

За останні роки спостерігається позитивна динаміка у сфері телекомунікаційних, поштових та кур'єрських послуг, в основному за рахунок збільшення надання послуг мобільного зв'язку.

Обсяг реалізованих послуг у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку

Лідером у сфері проводових телекомунікацій Рівненщини залишається Рівненська філія публічного акціонерного товариства «Укртелеком».

В області експлуатуються 427 автоматичних телефонних станцій загальною ємністю 202,7 тис. телефонних номерів (зокрема в м. Рівне – 43 автоматичні телефонні станції ємністю 75,5 тис. номерів).

Станом на 01.05.2019 жителями області здійснено 332,2 тис. міжміських телефонних переговорів (включаючи міжнародні та дзвінки на номери мобільних телефонів).

Населення області має можливість отримувати аудіовізуальну інформацію національних мовників через супутникове, ефірне мовлення та кабельні мережі.

Із телерадіотрансляційних станцій, які розташовані в населених пунктах Зарічне, Дубровиця, Дубно, Сарни, Вараш, Рівне, Острог, працюють в ефірі 26 радіостанцій.

У цифровому стандарті DVB-T2 працюють три станції (Вараш, Дубровиця, Рівне), які розповсюджують 32 телепрограми для 75 відсотків населення області.

В області працюють три місцеві ефірні телекомпанії (філія публічного акціонерного товариства «Національна суспільна телерадіокомпанія України» «Регіональна дирекція UA: РІВНЕ», товариство з обмеженою відповідальністю «Телерадіокомпанія «Рівне 1»», товариство з обмеженою відповідальністю «Телерадіокомпанія Ритм») та чотири місцеві ефірні радіостанції (Рівненська регіональна філія публічного акціонерного товариства «Національна суспільна телерадіокомпанія України», товариство з обмеженою відповідальністю «Радіо Трек», комунальне підприємство телерадіокомпанія «Полісся» Сарненської

районної ради, комунальне підприємство «Телерадіокомпанія "Березне"» Березнівської районної ради) та мовник у кабельних мережах області та м. Луцьк приватне підприємство «Телерадіокомпанія Сфера-ТВ».

Послуги мобільного зв'язку в області надають: приватне акціонерне товариство «Київстар», приватне акціонерне товариство «ВФ Україна» та товариство з обмеженою відповідальністю «Лайфселл». Кількість абонентів мобільного зв'язку становить 1130,8 тис. одиниць.

Станом на 01.01.2019 нараховувалося 593,3 тис. користувачів мережі «Інтернет», у тому числі 529 тис. населення (89,2 відс.).

На території області мережа об'єктів поштового зв'язку нараховує 435 відділень, в тому числі у містах і селищах міського типу – 58 відділень, селах – 369 відділень, 4 пересувні відділення, 1 дільниця кур'єрської доставки та 3 стаціонарні точки присутності.

Загальна протяжність поштових маршрутів в області 6,8 тис. кілометрів.

Для надання послуг населенню з пересилання письмової кореспонденції в області розміщено 669 поштових скриньок, в тому числі у містах і селищах міського типу – 164 скриньки, селах – 505 скриньок.

У 2018 році завершено процес ком'ютеризації 81 відділення поштового зв'язку в селах із чисельністю населення понад 2000 осіб, встановлено термопринтери етикеток і широкоформатних реєстраторів розрахункових операцій з термодруком, оснащено відділення поштового зв'язку POS-терміналами для здійснення оплати картками. Крім того, з метою спрощення процесу замовлення, оформлення та доставки відправлень невеликого та середнього розміру впроваджено інноваційну послугу «Укрпошта Smartbox».

Інформаційні технології

Набуває розвитку галузь інформаційних технологій. Область має розвинену інфраструктуру підготовки ІТ-фахівців.

В області інформаційні технології вивчають студенти у дев'яти навчальних закладах: Національному університеті водного господарства та природокористування, Національному університеті «Острозька академія», Рівненському державному гуманітарному університеті, приватному вищому навчальному закладі «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», Рівненській філії Європейського університету, Дубенській філії Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», Технічному коледжі Національного університету водного господарства та природокористування, Рівненському коледжі Національного університету біоресурсів і природокористування України, Млинівському державному технологічно-економічному коледжі, Рівненському економіко-гуманітарному та інженерному коледжі.

Крім того, в області працює Рівненський центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості – навчальний заклад, призначений для навчання, перепідготовки та підвищення кваліфікації населення, на базі якого створений Ресурсний центр інформаційно-комунікаційних технологій із найсучаснішим обладнанням для навчання.

Щороку в області близько 600 випускників – спеціалістів у сфері інформаційних технологій. Основні спеціальності: інформатика, комп'ютерні технології, прикладна математика, комп'ютерні науки, економічна кібернетика, комп'ютерна інженерія, інформаційні технології, автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології, інженерія програмного забезпечення.

Діє понад двадцять компаній, які займаються розробленням, упровадженням та технічним супроводом програмного забезпечення у різних сферах господарської та соціальної діяльності.

Зокрема, найбільші з них: ТОВ «PEHOME-SMART», «Honeycomb Software», «Smile open source solution», приватні підприємства «Інтел-про», «ІнтерСофт» та «Штурман - Твій час», «SoftServe», «Inect», «Soft Group», техноцентр «Маяк», «ARCE Contact center», ТОВ «Алгоритм - Плюс». Крім того, ТзОВ «Комкор-Сервіс» - регіональний оператор широкосмугового доступу до мережі Інтернет.

У зазначених компаніях працює близько 200 працівників. Заробітна плата працівника галузі інформаційних технологій становить в середньому від 10 тисяч гривень для спеціаліста початкового рівня та 25 - 30 тисяч гривень для спеціаліста високого рівня.

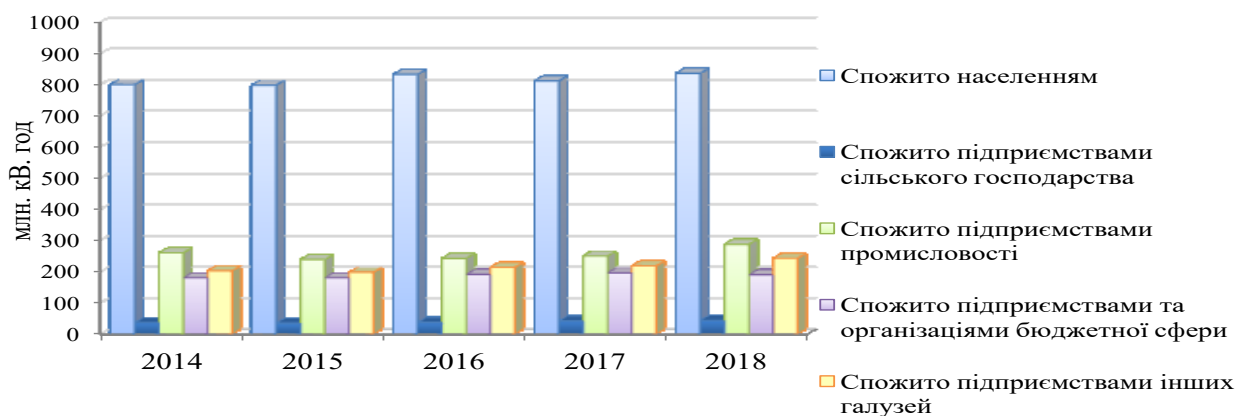
Висновки:

Враховуючи існуючий потенціал в області спеціалістів галузі інформаційних технологій, низькі витрати для створення нових робочих місць та значну потребу у фахівцях на ринку праці, одним із пріоритетних напрямів розвитку області є розвиток галузі інформаційних технологій.

Енергетика та енергозбереження

Основним надавачем послуг з розподілу електроенергії в області є ПрАТ «Рівнеобленерго», з постачання електроенергії – ТзОВ «РОЕК».

Споживання та втрати електроенергії у Рівненській області в розрізі груп споживачів у 2014 - 2018 роках

Після введення у 2004 році в експлуатацію двох енергоблоків на ВП «Рівненська АЕС» та ВП «Хмельницька АЕС» потужністю по 1000 МВт (з доведенням встановленої потужності станцій відповідно до 2800 МВт та 2000 МВт), концентрація генеруючих потужностей становить понад 5000 МВт. При цьому, надлишкова енергетична потужність 3200 - 3600 МВт (в режимах зимових максимальних навантажень), до 3800 - 4100 МВт (в режимах літніх навантажень).

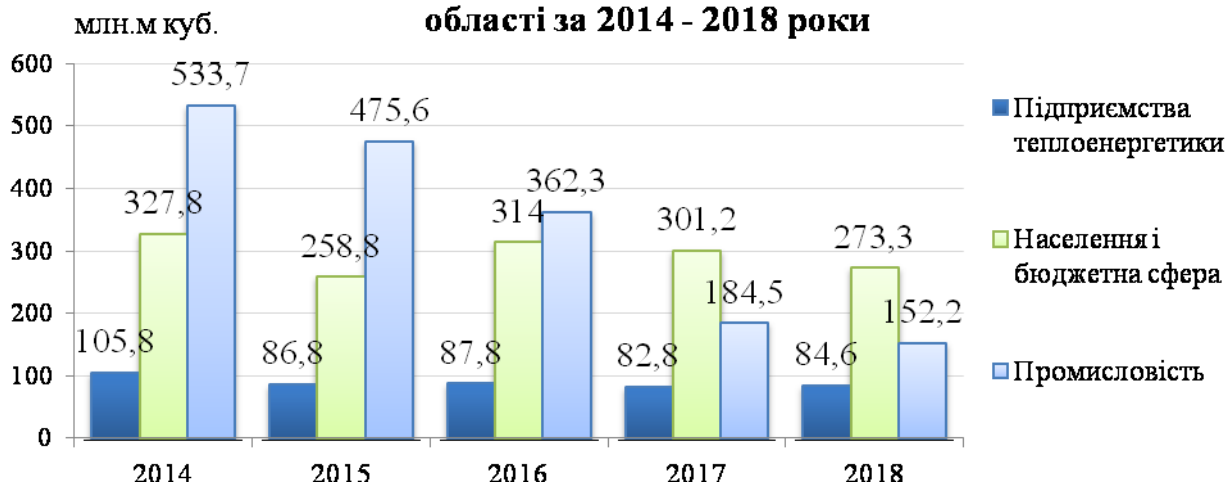
Для підвищення стабільності роботи об'єднаної енергосистеми України, повного завантаження виробничих потужностей ВП «Рівненська АЕС» НАЕК «Енергоатом» завершено будівництво лінії електропередачі ПЛ 750 кВТ «Рівненська АЕС – ПС Київська» загальною довжиною 353 кілометри.

АТ «Рівнегаз» здійснює надання послуг споживачам області із реалізації природного газу, ТзОВ «Рівнегаз Збут» - із його транспортування.

Пріоритетним напрямом розвитку галузі енергетики у комунальному господарстві та бюджетній сфері є виробництво енергоносіїв із відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива.

За підсумками моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів за напрямом «Відновлювана енергетика та енергоефективність» останні три роки Рівненщина займає перше місце.

Динаміка використання природного газу споживачами області за 2014 - 2018 роки

За 2014 – 2018 роки в області впроваджено 231 енергоефективний захід, як результат, фактичне споживання природного газу порівняно з 2013 роком скоротилось на 54 відсотки.

У бюджетних закладах за чотири останні роки реалізовано 191 проект на суму 62 млн. гривень (із реконструкції системи теплопостачання, заміни електричного обладнання, будівництва та реконструкції котелень, встановлення котлів, які працюють на альтернативному паливі).

У рамках Державної програми енергоефективності «теплі кредити» отримали 13,1 тис. фізичних осіб на загальну суму 282,8 млн. гривень та 169 об'єднань співвласників багатоквартирних будинків на суму 57,2 млн. гривень; для 17,5 тис. осіб відшкодовано частину відсотків за кредитами за кошти обласного бюджету на загальну суму 16 млн. гривень.

Всього учасниками програми «тепліх кредитів» стали понад 33 тис. родин, якими впроваджено енергоефективних заходів на суму 360 млн. гривень, що на 40 відсотків більше середнього показника по Україні.

Висновки:

В області накопичено значний досвід плідної роботи із енергоефективності, енергозбереження та впровадження альтернативних і відновлюваних джерел енергії. Разом з тим, подальша реалізація відповідних програм та проєктів потребує додаткового залучення фінансових ресурсів.

Житлово-комунальне господарство

Розвиток теплового господарства області здійснюється за такими основними напрямками:

пріоритетне використання місцевих видів палива для виробництва теплової енергії;

модернізація котелень (встановлення котлів з ККД не нижче 91 відсотка);
заміна амортизованих теплових мереж на попередньо ізольовані труби;
встановлення будинкових приладів обліку теплової енергії.

Зокрема, в усіх теплопостачальних підприємствах комунальної форми власності запроваджено технологічний облік виробленої теплової енергії. Забезпечено стовідсоткове оснащення підприємств централізованого теплопостачання засобами відпуску теплової енергії – встановлено 148 лічильників.

Крім того, встановлено 1046 будинкових лічильників тепла, що становить 89,5 відсотка потреби (по Україні оснащеність будинковими лічильниками тепла становить 79,2 відсотка).

Реалізується комплекс заходів щодо підвищення якості послуг, покращення технологічного стану теплових мереж та котельного обладнання. Зокрема, у 2018 році реконструйовано 6 котелень, замінено 20 котлів та 9 кілометрів теплових мереж.

На виконання заходів з підготовки об'єктів теплопостачання області до роботи в осінньо-зимовий період у 2014 – 2018 роках спрямовано 126 млн. гривень.

Основним завданням у сфері житлового господарства в області є формування інституту ефективного власника житла. Реалізується комплекс заходів щодо демонополізації сфери обслуговування житлового фонду.

Створено та функціонує 925 об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, які обслуговують 1003 житлові будинки, що становить 31 відсоток загальної кількості багатоквартирних будинків.

Динаміка створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків

одиниць

2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
367	427	799	868	901

Капітальний ремонт житлового фонду

тис. гривень

2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
17 679	33 851,1	73 900	86 763,3	77 476,1

Ремонт і модернізація ліфтів

		2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Капітальний ремонт	одиниць	151	111	127	159	176
	тис. грн	5378	7771,6	9324,9	14079,6	24185,9
Модернізація ліфтів	одиниць	16	10	14	16	15
	тис. грн	3984,9	3184,5	4901,6	5931,2	7465,9
Заміна ліфтів	одиниць	2	-	-	3	1
	тис. грн	510	-	-	2053	771
Всього	тис. грн	9 872,9	10 956,1	14 226,5	22 063,8	32 422,8

Проблеми щодо створення ОСББ: низький рівень свідомості і активності мешканців, відсутність професійних управителів житлових будинків.

Водопостачання та водовідведення

Централізованим водопостачанням, яке в області здійснюється водопроводами з підземними водозаборами, забезпечені жителі всіх міст та селищ міського типу.

Усі підприємства водопровідно-каналізаційного господарства, які надають послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, реалізують комплекс заходів щодо покращення якості надання послуг, підвищення екологічної безпеки, покращення технологічного стану водопровідно-каналізаційних мереж, елементів очисних споруд водоводу та каналізації, електрообладнання насосних станцій. У 2018 році відремонтовано 59 км водопровідних та 21 км каналізаційних мереж, замінено 52 одиниці водопровідного та 23 одиниці каналізаційного насосного обладнання.

У рамках загальнодержавної програми «Питна вода України» у 2016 – 2018 роках в області реалізовано ряд проєктів, спрямованих на покращення якості питної води. Зокрема, реконструйовано аварійні ділянки водопроводів у м. Рівне (вулиці Ботанічна – Фучика, Вербова, Ботанічна – Малорівненська, Драгоманова, Київська, Паркова, Дорошенка – Лісовської, мікрорайон «Північний» тощо), на що спрямовано кошти бюджету міста Рівне у сумі 1,9 млн. гривень. На реалізацію проєкту «Технічне переоснащення водозабірних свердловин №№ 1, 3, 13, 14, 15, 19, 21, 24, 26 ділянки Горбаків РОВКП ВКГ «Рівнеоблводоканал» спрямовано з державного бюджету 4,5 млн. гривень та 514,5 тис. гривень – власних коштів РОВКП ВКГ «Рівнеоблводоканал».

У 2014 – 2017 роках на виконання заходів з підготовки об'єктів водопровідно-каналізаційного господарства до роботи в осінньо-зимовий

період в області спрямовано 30,5 млн. гривень. У 2018 році на ці заходи використано 13,3 млн. гривень, що у 2 рази більше, ніж у 2014 році.

Висновки:

Зношеність основних фондів житлово-комунальних підприємств призводить до збільшення витрат енергоносіїв, кількості аварійних випадків у інженерних системах, збільшення обсягів капітальних та поточних ремонтів.

Система житлово-комунального господарства області потребує значних коштів для модернізації технологічної бази, а також впровадження сучасних форм організації ведення господарської діяльності, передусім взаємовідносин між надавачами та споживачами послуг.

Соціальна сфера

Соціальний захист населення

На початок 2019 року на обліку в органах соціального захисту населення області перебувало 99 тис. одержувачів усіх видів державної допомоги, яким у 2018 році перераховано 2,3 млрд. гривень субвенції з державного бюджету, що на 115,9 млн. гривень, або на 5 відсотків менше, ніж у 2017 році.

У 2018 році розмір допомоги малозабезпеченим багатодітним родинам становив 4782,03 гривні. Допомогу одержали понад 13 тис. малозабезпечених сімей, в яких виховується 44,5 тис. дітей (в тому числі 34,8 тис. дітей – у багатодітних родинах).

Крім того, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30.01.2019 № 68 «Деякі питання надання послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня» з державного бюджету відшкодовано вартість послуги для 44 батьків (усиновлювачів) на суму 124,2 тис. гривень.

На виплату державної соціальної допомоги дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, грошового забезпечення батькам - вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом «гроші ходять за дитиною» спрямовано 17,3 млн. гривень проти 16,7 млн. гривень - у 2017 році.

У рамках реалізації пілотного проєкту щодо надання при народженні дитини одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка», з державного бюджету виділено 21,2 млн. гривень, вручено 6411 «пакунків малюка».

За субсидіями для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг у 2018 році звернулося 240 тис. домогосподарств, призначено субсидії для 139,2 тис. домогосподарств на суму 91,5 млн. гривень (у 2017 році - 119,9 млн. гривень).

Субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг за 2018 рік

	Кількість домогосподарств, які звернулися за субсидіями, одиниць	Кількість домогосподарств, яким призначено субсидії, одиниць	Кількість домогосподарств, які отримували субсидії у грудні 2018 року, одиниць	Сума призначених субсидій, тис. гривень
Рівненська область	240016	139240	110932	91489,1

У 2018 році для 29,4 тис. домогосподарств було призначено субсидії готівкою на придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива на суму 104 млн. гривень, що на 15 відсотків більше, ніж у 2017 році.

Субсидії готівкою на придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива за 2018 рік

	Кількість домогосподарств, які звернулися за субсидіями, одиниць	Кількість домогосподарств, яким призначено субсидії, одиниць	Кількість домогосподарств, які отримали субсидії у грудні, одиниць	Сума отриманих субсидій, млн. гривень
Рівненська область	33294	29391	6180	104,0

На початок 2019 року зареєстровано 1701 дитину-сироту та дитину, позбавлену батьківського піклування, проти 1901 дитини у 2014 році.

Сімейними формами виховання охоплено 1638 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, що становить 96,4 відсотка загальної кількості зазначеної категорії дітей.

Відповідно до моніторингу оцінки результативності реалізації державної регіональної політики, проведеної Міністерством розвитку громад та територій України за 2018 рік, за показником питома вага дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються у сімейних формах виховання, область займає друге місце серед регіонів України.

Влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до сімейних форм виховання за 2014 - 2018 роки

Роки	Всього дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	Передано на усиновлення	Призначено опіку, піклування протягом року	Влаштовано до дитячих будинків сімейного типу, прийомних сімей	Кількість дитячих будинків сімейного типу	Кількість прийомних сімей
2014	1901	30	235	50	25	66
2015	1845	20	220	38	29	63
2016	1798	20	184	31	30	59
2017	1740	29	213	28	30	55
2018	1701	30	268	30	29	56

В області функціонує сім інтернатних установ для людей похилого віку та інвалідів, розрахованих на 1210 місць. На початок 2019 року на повному державному утриманні у цих установах проживало 1108 громадян похилого віку та інвалідів (у 2018 році чисельність зазначеної категорії громадян збільшилась на 143 особи).

Рівненщина – одна з найбільш постраждалих від наслідків Чорнобильської катастрофи областей України.

На території області проживає близько 330 тисяч постраждалих громадян, з них:

3784 учасники ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС;

понад 323 тисячі потерпілих осіб, з яких близько 98,7 тисячі дітей (у тому числі 713 дітей-інвалідів).

На виконання бюджетної програми «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», у 2018 році з державного бюджету виплачено 268,1 млн. гривень.

Рівненська область займає одне з перших місць в Україні з присвоєння жінкам почесного звання України «мати-героїня».

Станом на 01.01.2019 звання «мати-героїня» присвоєно 19630 жінкам області, зокрема у 2018 році – 449 жінкам, та виплачено одноразову винагороду в сумі 7,9 млн. гривень.

У 2018 році проведено 359 виїздів «мобільних соціальних офісів», якими охоплено 816 населених пунктів. Надано роз'яснення із соціальних питань 2426 громадянам, прийнято 467 заяв, документів для призначення державної допомоги, компенсацій та надання пільг.

Охорона здоров'я

Протягом 2014 – 2018 років у сфері охорони здоров'я області проводилася робота щодо розширення мережі закладів охорони здоров'я первинного рівня надання медичної допомоги на засадах сімейної медицини, модернізації вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги.

В області функціонує 105 медичних закладів у сфері управління Міністерства охорони здоров'я України (з них 46 стаціонарних), зокрема:

- 31 центр первинної медико-санітарної допомоги;
- 15 самостійних амбулаторно-поліклінічних закладів охорони здоров'я;
- комунальний заклад «Обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» Рівненської обласної ради;
- 3 лікувально-оздоровчі санаторії;
- 9 інших медичних закладів.

Крім того, в області функціонує 4 відомчі лікувально-профілактичні заклади, 21 приватний заклад охорони здоров'я та 230 кабінетів приватної медичної практики.

Загальна мережа лікувально-профілактичних закладів за 2014 - 2018 роки збільшилась на 15 закладів.

У сфері охорони здоров'я області працює 4540 лікарів. У 2018 році показник забезпеченості лікарями становив 37,8 лікарів на 10 тис. населення (по Україні - 37,4).

Динаміка розвитку загальної мережі закладів охорони здоров'я області системи Міністерства охорони здоров'я України

	роки				
	2014	2015	2016	2017	2018
Заклади охорони здоров'я, одиниць	90	93	95	97	105
у тому числі лікарняні заклади, одиниць	46	52	50	50	46
Кількість лікарняних ліжок, одиниць	9068	9243	8412	8303	8182
Кількість лікарняних ліжок на 10 тис. населення, одиниць	78,3	82,4	74,8	73,8	70,6
Кількість закладів, які надають амбулаторно-поліклінічну допомогу, одиниць	67	70	71	79	70
Кількість центрів первинної медико-санітарної допомоги, одиниць у тому числі:	18	18	22	24	31
- лікарські амбулаторії загальної практики - сімейної медицини, одиниць	156	157	168	182	189
- фельдшерсько-акушерські пункти, одиниць	623	622	620	613	605
- медичні пункти тимчасового базування, одиниць	3	3	4	4	4

**Основні показники розвитку сфери охорони здоров'я області
серед західних областей України на 01 січня 2019 року**

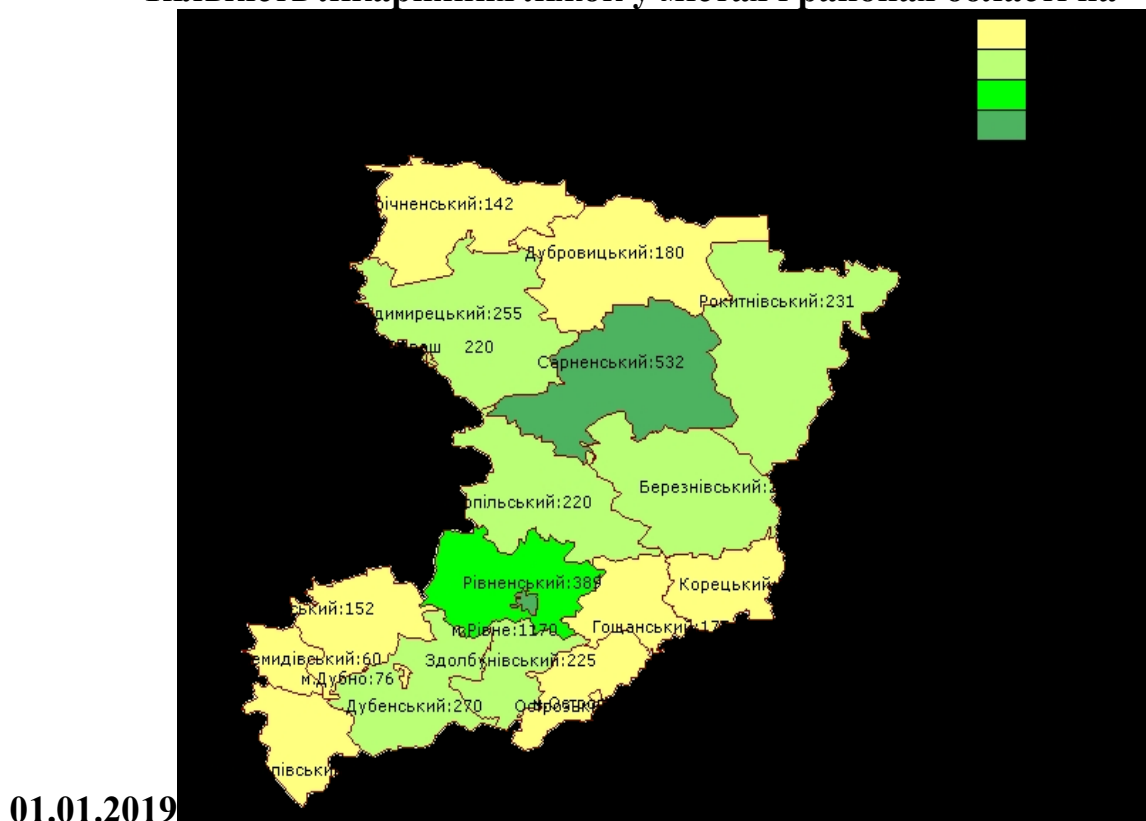
	Кількість працюючих, осіб		Наявність лікарняних ліжок, одиниць	Планова ємність амбулаторно- поліклінічних закладів, відвідувань за зміну	
	лікарів	середнього медичного персоналу		всього	на 10 тис. населення
Рівненська	4540	11928	8182	23635	203,8
Волинська	3792	10208	7081	18686	180,4
Закарпатська	4510	10097	8449	30097	239,8
Івано- Франківська	7886	14161	10403	27871	202,7
Львівська	12757	23694	19644	51577	205,4
Тернопільська	5150	10622	8355	21718	207,0
Чернівецька	5133	8631	6254	17704	195,9

**Планова ємність амбулаторно-поліклінічних закладів
на 10 тис. населення у містах і районах області**

Рівень госпіталізації населення у 2018 році залишився на рівні 2017 року і становив 22,7 відсотка населення області (у тому числі дітей - 16,9 відсотка). У стаціонарних закладах області за звітний рік проліковано 263,5 тис. хворих (за 2017 рік - 263,4 тис. осіб).

Кількість лікарняних ліжок у містах і районах області на

Динаміка захворюваності та поширеності хвороб серед населення області у 2014 - 2018 роках (на 1000 населення)

Усього	Роки				
	2014	2015	2016	2017	2018
Захворюваність	745,0	757,3	758,7	751,5	716,5
Поширеність	1865,9	1908,0	1903,5	1890,8	1837,0

За підсумками 2018 року в області спостерігається зменшення поширеності хвороб на 2,8 відсотка та кількості вперше виявлених хвороб - на 4,7 відсотка.

Найбільш поширеними захворюваннями серед населення області є хвороби системи кровообігу, туберкульоз та онкопатології.

З 2016 року розпочато впровадження реформи системи охорони здоров'я, яка передбачає кардинальні якісні зміни всіх функцій системи охорони здоров'я - управління, забезпечення її відповідними ресурсами, фінансування та надання вироблених цією системою послуг (*розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 № 1013 «Про схвалення Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я»*).

У рамках реформування **первинної медичної допомоги**:

38 бюджетних закладів охорони здоров'я реорганізовано у комунальні некомерційні підприємства;

65 закладів охорони здоров'я (у тому числі 38 - первинної медичної допомоги) зареєстровано в єдиній електронній системі обміну медичною інформацією eHealth;

38 комунальних некомерційних підприємств первинної медичної допомоги уклали угоду з Національною службою здоров'я України щодо фінансування;

за рахунок субвенції з державного бюджету на здійснення заходів, спрямованих на розвиток системи охорони здоров'я у сільській місцевості, в сумі 239,2 млн. гривень, розпочато будівництво 34 лікарських амбулаторій загальної практики - сімейної медицини. З початку 2019 року введено в дію 3 амбулаторії в селах Забороль Рівненського, Морочне Зарічненського та Боремель Демидівського районів;

за кошти Світового банку здійснюється реконструкція 77 фельдшерсько-акушерських пунктів (ФАПів) у лікарські амбулаторії сімейної медицини та укомплектування їх медичним обладнанням, у 2018 році завершено реконструкцію двох ФАПів у Володимирецькому районі.

Реформування вторинного рівня надання медичної допомоги:

сформовано три госпітальні округи (Рівненський, Сарненський, Дубенський);

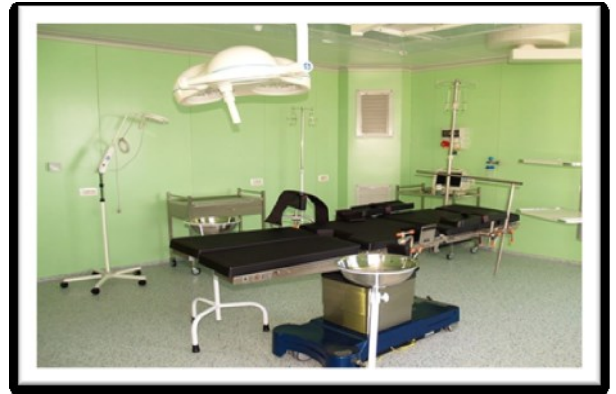
на базі комунального підприємства «Рівненський обласний лікувально-діагностичний центр імені В.Поліщука» Рівненської обласної ради відкрито філіал інституту серця Міністерства охорони здоров'я України та впроваджено сучасні допоміжні репродуктивні технології;

завершено будівництво II-го пускового комплексу комунального некомерційного закладу «Рокитнівська центральна районна лікарня» Рокитнівської районної ради;

на базі комунального закладу «Обласний центр екстренної медичної допомоги та медицини катастроф» Рівненської обласної ради створено Кузнецовську підстанцію екстреної (швидкої) медичної допомоги у м. Вараш;

завершено реконструкцію поліклінічного корпусу комунального некомерційного закладу «Володимирецька центральна районна лікарня» Володимирецької районної ради;

на базі комунального підприємства «Рівненський обласний госпіталь ветеранів війни» Рівненської обласної ради створено «Республіканський центр лікування та реабілітації наслідків нейротравм»;

введено в дію оперативно-диспетчерський центр комунального закладу «Обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» Рівненської обласної ради;

створено комунальне підприємство «Обласний центр громадського здоров'я» Рівненської обласної ради;

придбано 18 автомобілів швидкої допомоги класу В для центральних районних та міських лікарень.

В рамках реалізації спільного з Міністерством охорони здоров'я України проєкту Світового банку «Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей»:

на базі відділення інтервенційної радіології комунального підприємства «Рівненська обласна клінічна лікарня» Рівненської обласної ради створено обласний кардіологічний центр, для укомплектування якого придбано та введено в експлуатацію ангіографічне обладнання, поставлено 22 одиниці надсучасної техніки європейського зразка (1,6 млн. дол. США). Центр функціонує з лютого 2018 року;

здійснюються заходи щодо впровадження в області системи електронної картки пацієнта та спеціалізованого медичного реєстру;

проведено 54 тренінги та підготовлено понад 1220 лікарів з питань сучасних аспектів тактики ведення та лікування хворих на артеріальну гіпертензію та ішемічну хворобу серця;

у 2018 році закуплено сучасний ангіографічний комплекс для комунального некомерційного закладу «Центральна міська лікарня» Рівненської міської ради;

проводились роботи із будівництва III черги комунального підприємства «Рівненський обласний протипухлинний центр» Рівненської обласної ради.

Центр променевої терапії зазначеного комунального підприємства доукомплектований найсучаснішим медичним обладнанням.

Пріоритетні напрями діяльності сфери охорони здоров'я області:

створення спроможної мережі надання первинної медичної допомоги та удосконалення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я первинного рівня надання медичної допомоги;

впровадження реформи фінансування вторинної (спеціалізованої) амбулаторно-поліклінічної медичної допомоги;

модернізація системи екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, оновлення парку санітарних автомашин;

удосконалення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я, які забезпечують надання спеціалізованої та високоспеціалізованої медичної допомоги населенню області;

реалізація регіонального субпроєкту «Підвищення ефективності лікування та профілактики хвороб системи кровообігу в Рівненській області» спільного з Міністерством охорони здоров'я України проєкту Світового банку «Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей».

Висновки:

Реформа організації та фінансування системи охорони здоров'я на Рівненщині відбувається в цілому задовільно, передусім у галузі первинної медицини.

Разом з тим, подальша успішна реалізація реформи потребує суттєвого поліпшення організаційної роботи та значного збільшення обсягів фінансових ресурсів.

Освіта

Станом на 01 січня 2019 року в області функціонує 553 заклади дошкільної освіти, у яких виховується близько 43 тис. дітей.

Мережа закладів загальної середньої освіти нараховує 605 шкіл, в тому числі одна – приватної форми власності. Учніський контингент становить 158,5 тис. осіб.

Всі заклади загальної середньої освіти I - II та I - III ступенів підключені до мережі Інтернет.

Упродовж 2014 – 2018 років завершено і здано в експлуатацію 8 нових побудованих і реконструйованих шкіл та 49 дошкільних навчальних закладів (за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку та інших джерел фінансування), зокрема:

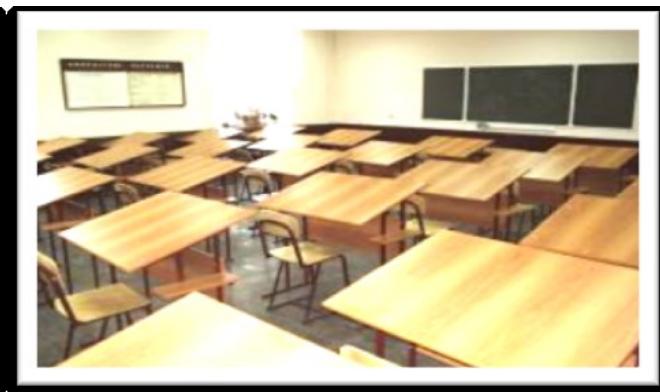
найбільшої в Україні сільської школи в с. Тинне Сарненського району (на 1100 учнівських місць) та школи в с. Глинне Рокитнівського району (на 796 учнівських місць);

Білашівської загальноосвітньої школи Здолбунівського району;
шкіл у селах Пісків Костопільського та Горбаків Гощанського районів (відповідно на 226 та 280 учнівських місць);

завершено добудову першої черги загальноосвітньої школи у с. Старе Село Рокитнівського та першого пускового комплексу у с. Степангород Володимирецького районів;

дошкільних закладів у селах: Ремчиці Сарненського, Великий Житин і Обарів Рівненського, Дубляни Демидівського, Новий Корець Корецького районів та в селищах міського типу: Гоща Гощанського та Оржів Рівненського районів.

За період 2015 – 2018 років у нових та діючих закладах дошкільної освіти додатково створено майже 4 тис. дитячих місць, зокрема, у 2018 році - 603 місця.

У рамках реформування галузі освіти впроваджено такі заходи:

проведено оптимізацію мережі закладів загальної середньої освіти;

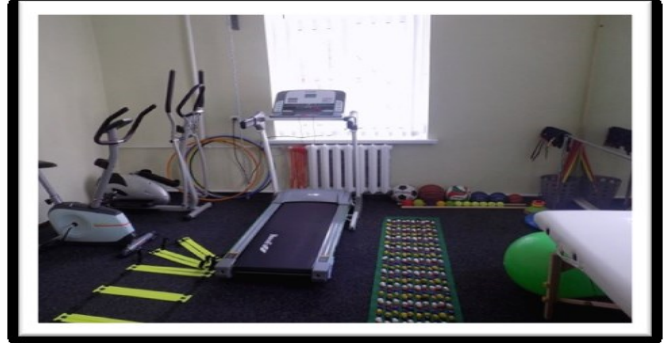
створено 29 опорних шкіл та 68 філій;

придбано обладнання для інноваційних навчально-тренінгових класів у м. Вараш, Сарненському та Дубровицького районах, комунального закладу «Рівненський обласний науковий ліцей-інтернат II – III ступенів» Рівненської обласної ради, на що спрямовано 1,6 млн. гривень;

в усіх школах упроваджено новий Державний стандарт початкової загальної освіти, проведено підготовку вчителів, закуплено дидактичні матеріали, сучасні меблі, комп'ютерне обладнання;

організовано безперервний підвіз для понад 16 тис. учнів сільської місцевості (99,3 відсотка), який забезпечують 202 шкільних автобуси;

організовано інклюзивне навчання у 239 школах (функціонує 483 інклюзивні класи), в яких навчається 607 дітей з особливими освітніми потребами, що на 523 особи більше порівняно з 2014 роком;

створено 22 інклюзивно-ресурсних центри, планується створити ще 9.

Підготовку кваліфікованих робітників здійснює 25 навчальних закладів державної форми власності.

В області функціонує 34 заклади вищої освіти, в яких навчається близько 32 тисяч осіб.

Висновки:

В цілому успішна реалізація положень Закону України «Про освіту» та Концепції Нової української школи в області сприяють підвищенню якості надання освітніх послуг, впровадженню нових підходів у діяльності освітніх установ.

Разом з тим, прискорення модернізації освіти потребує вдосконалення відповідної організаційної роботи, а також залучення значних обсягів фінансових ресурсів для будівництва та реконструкції шкіл і дошкільних навчальних закладів.

Культура

Культурно-мистецьке обслуговування населення області здійснюють: два академічні театри, комунальний заклад «Рівненська обласна філармонія» Рівненської обласної ради, 671 заклад культури клубного типу, 566 бібліотек, 13 музеїв, 2 заповідники, 34 школи естетичного виховання; комунальний заклад «Рівненський обласний центр народної творчості» Рівненської обласної ради, парк культури і відпочинку та зоопарк.

За 2014 – 2018 роки відремонтовано 74 відсотки закладів культури області, у 189 закладах проведено реконструкцію та капітальний ремонт приміщень.

Відкрито Здолбунівський районний історико-краєзнавчий музей Здолбунівської районної ради, комунальний заклад «Сарненський історико-етнографічний музей» Сарненської районної ради та комунальний заклад Початковий спеціалізований мистецький навчальний заклад «Смизька дитяча музична школа» Смизької селищної ради.

Для підтримки творчих особистостей, вшанування відомих людей краю щороку виплачується п'ять обласних премій по 10 тис. гривень, десять стипендій по 500 гривень щомісяця, надається чотири гранти голови облдержадміністрації та голови обласної ради на суму 100 тис. гривень.

Щорічно проводиться понад 100 культурно-мистецьких заходів обласного, всеукраїнського і міжнародного значення. Підтримується тенденція проведення мистецьких акцій, притаманних певним регіонам, зокрема:

міжнародні фестивалі:

органної музики «Органний собор»;

духової музики «Дзвенить оркестрів мідь»;

дитячого фольклору «Котилася торба»;

рок - фестиваль «Тарас Бульба»;

Рівненський міжнародний кінофестиваль «Місто Мрії» (Rivne International Film Festival "Dream City");

всеукраїнські фестивалі:

сучасної пісні та популярної музики «Червона рута»;

історії та побуту «Красносільські вітряки»;

регіональний відкритий Етно-тур-фест «Бурштиновий шлях».

Забезпечено підтримку місцевого книговидання. За 2017 – 2018 роки придбано 40 назв книг місцевих авторів на суму близько 400 тис. гривень.

До Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України включено два елементи, що побутують на Рівненщині: «Традиція обряду «Водіння Куста» у селі Сварицевичі Дубровицького району Рівненської області» і «Бортництво» (у Березнівському і Рокитнівському районах).

Висновки:

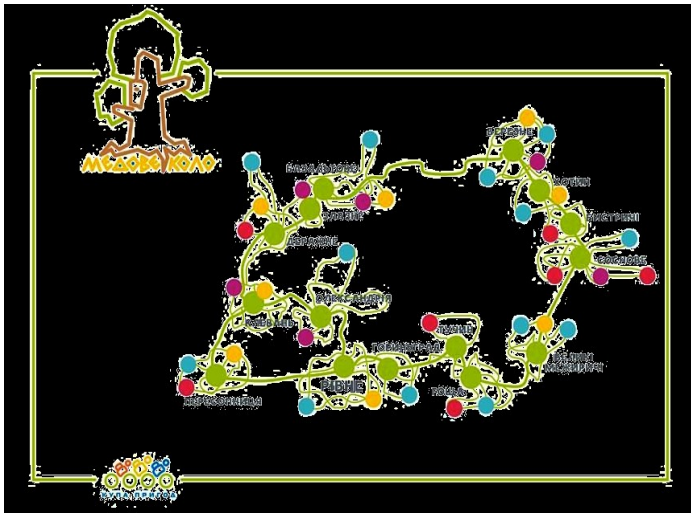
Наявна інфраструктура галузі відповідає діючим у державі мінімальним соціальним нормативам забезпечення населення закладами культури та гарантує дотримання прав населення на духовний розвиток, доступність цінностей літератури і мистецтва, належний рівень та якість культурних послуг, збереження культурної спадщини.

Розпочато процес формування нових культурних просторів та розвитку культурного розмаїття об'єднаних територіальних громад.

Разом з тим, необхідна модернізація та технічне переоснащення більшості закладів культури, передусім в сільській місцевості.

У 2014 - 2018 роках в області здійснено комплекс заходів з **розвитку туризму**, становлення місцевого туристичного продукту та формування позитивного туристичного іміджу Рівненщини.

Рівненщина - одна з перших областей в Україні, яка розпочала впровадження світової практики розвитку Зелених шляхів (Greenways).

Досягнення Рівненщини – ефективний процес стратегічного планування, який завершився прийняттям єдиної в Україні Стратегії розвитку туризму Зеленого шляху «Медове коло» на 2018 – 2022 роки. Цей документ є дорожньою картою для Березнівського, Гощанського, Костопільського, Корецького та Рівненського районів, який увійде до європейської мережі Зелених шляхів.

Розпочато роботу із розвитку мережі туристичних маршрутів - працює експертна комісія з проведення маркування та знакування туристичних маршрутів області, промарковано 5 маршрутів загальною протяжністю понад 400 км: «Поліська січ», «Велика пригода у національному природному парку Дермансько-Острозький», «Валерина стежка», «Горинський берег», «Велопарк «Ремельський».

Започатковано процес впровадження інноваційного досвіду створення туристичних інформаційних офісів. В області працює 6 туристичних інформаційних офісів в містах Рівне, Острог, Сарни, Корець, смт Володимирець та Дубенському районі.

Одним із вагомих досягнень Рівненщини є її маркетингова кампанія, спрямована на активізацію туристичних потоків територією області.

Так, колекційна туристична гра-квест «На власні очі» - найяскравіша в Україні маркетингова кампанія, яка дозволила значно підвищити інтерес до туристичного потенціалу області та активізувати внутрішні подорожі. Загальне інформаційне охоплення гри – більше 8 тис. осіб.

Туристичний потенціал області представлено на 17 всеукраїнських та міжнародних виставках.

Проведено 8 інфотурів для представників місцевих та всеукраїнських засобів масової інформації, загальний щорічний тираж видань із публікаціями становить 2 млн. екземплярів.

Відеоролики про Рівненщину щороку транслювалися на всіх напрямках потягів ІнтерСіті. Середній щорічний трафік пасажирів - 260 тис. осіб.

Крім того, протягом 2014 - 2018 років в рамках «Програми розвитку туризму в Рівненській області на 2016 – 2020 роки» з обласного бюджету видано 15 кредитів на суму 577 тис. гривень.

У 2017 році за кошти державного фонду регіонального розвитку реалізовано проєкт із реконструкції благоустрою місця відпочинку туристів популярного туристичного об'єкта «Тунель Кохання» у смт Клевани Рівненського району.

За підрахунками, здійсненими згідно із методикою Всесвітньої туристської організації, у 2018 році Рівненщину відвідали 807 тис. туристів, з них 24,2 тисячі - іноземці.

Динаміка сплати туристичного збору за період 2014 - 2018 років

Висновки:

В області ведеться системна робота щодо підвищення туристичної привабливості регіону. Разом з тим, туристична інфраструктура регіону потребує розвитку та модернізації із залученням відповідних фінансових ресурсів.

Децентралізація та реформи місцевого самоврядування

Відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» в області здійснюється реформування місцевого самоврядування, пріоритетом якого є формування спроможних об'єднаних громад.

Відповідно до перспективного плану формування територій громад Рівненської області (схвалений рішенням обласної ради від 12.06.2015 № 1468, зі змінами від 29.11.2019 № 1507) передбачено створення 72 об'єднаних територіальних громад.

Перспективним планом охоплено 100 відсотків території області.

В області сформовано 47 об'єднаних територіальних громад (до яких увійшло 153 сільські, селищні та міські ради), що становить 42 відсотки чисельності місцевих рад на початок об'єднання (на 01.01.2015 в області діяло 365 сільських, селищних та міських рад).

В об'єднаних територіальних громадах проживають 374 тис. осіб, що становить 32,3 відсотка загальної чисельності населення області (довідково: станом на 01.01.2019 чисельність наявного населення області становила 1157,3 тис. осіб).

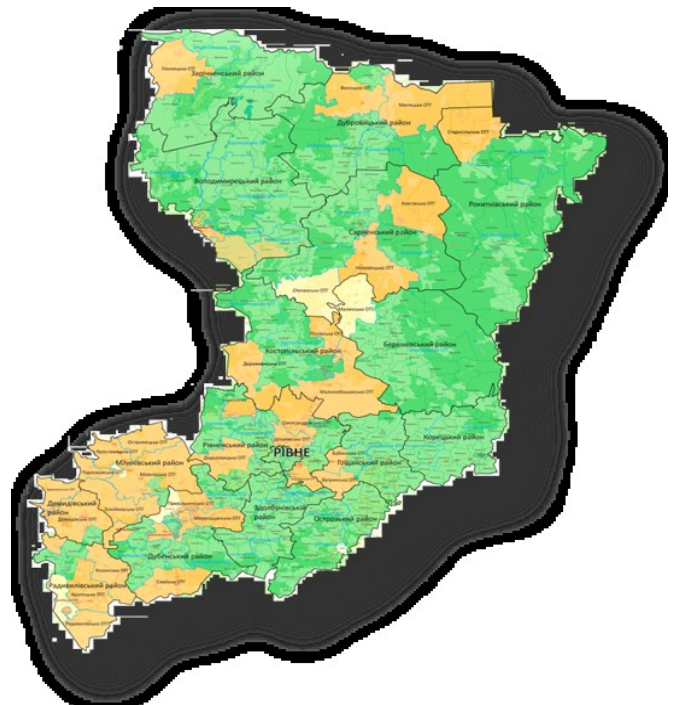
Загальна площа об'єднаних територіальних громад становить 8,1 тис. кв. км або 41 відс. території області.

У 43 ОТГ проведено перші місцеві вибори (у 2015 році – у п'яти ОТГ, у 2016 році – у тринадцяти, у 2017 році – у семи, у 2018 – у шести, у 2019 році – у 12).

Утворено Вараську (у складі *Вараської міської ради та Заболоттівської сільської ради Володимирецького району*) та Острозьку (у складі *Острозької міської ради та Розвазької сільської ради Острозького району*) міські об'єднані територіальні громади.

30 червня 2019 року відбулися перші місцеві вибори у Бугаївській ОТГ Радивилівського, Степанській ОТГ Сарненського та Малинській ОТГ Березнівського районів, а також довибори депутатів до Млинівської ОТГ (від *Мальованської сільської ради*) та Привільненської ОТГ (від *Іваннівської сільської ради*).

22 грудня 2019 року відбулися перші місцеві вибори у Полицькій, Каноницькій, Антонівській, Рафалівській об'єднаних територіальних громадах Володимирецького, Семидубській ОТГ Дубенського, Великоомелянській ОТГ Рівненського, Головинській ОТГ Костопільського, Вирівській та Кричильській ОТГ Сарненського районів. Утворені Зорянська ОТГ та Білокриницька ОТГ Рівненського району.

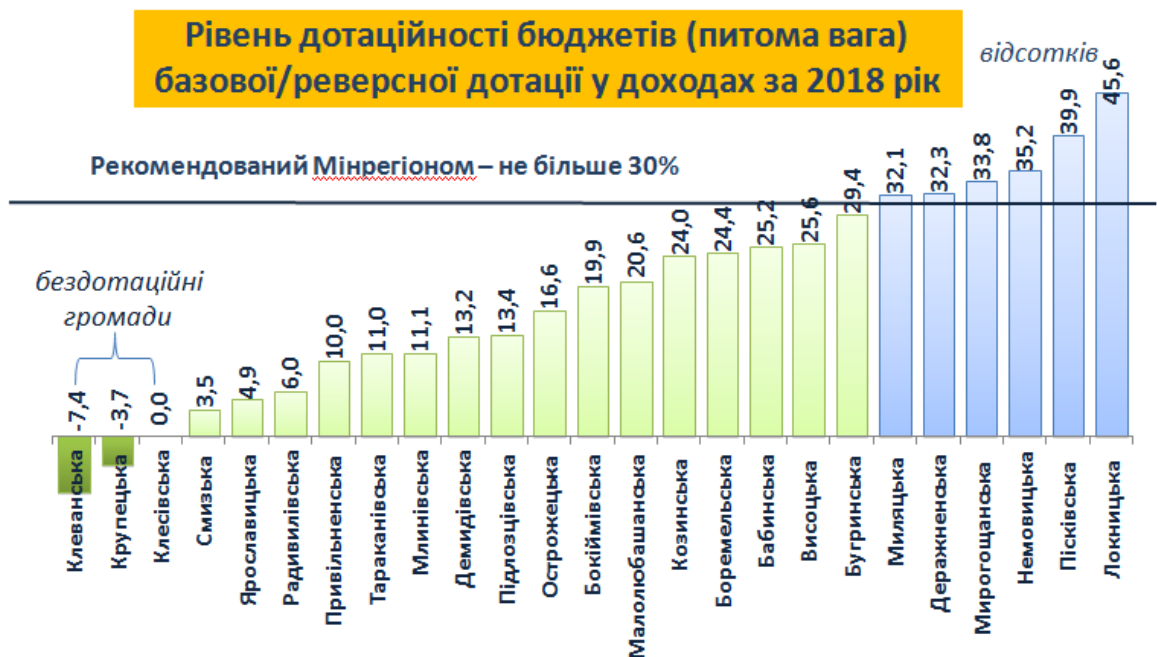
У 2016 році прями бюджетні відносини з державним бюджетом мали п'ять об'єднаних територіальних громад, у 2018 році – 25, у 2019 – 32.

Спостерігається нарощування обсягу власних доходів до місцевих бюджетів об'єднаних територіальних громад. За 2018 рік власні доходи місцевих бюджетів ОТГ зросли на 22,8 відсотка і становили 481 млн. гривень (завдання виконано на 106 відсотків).

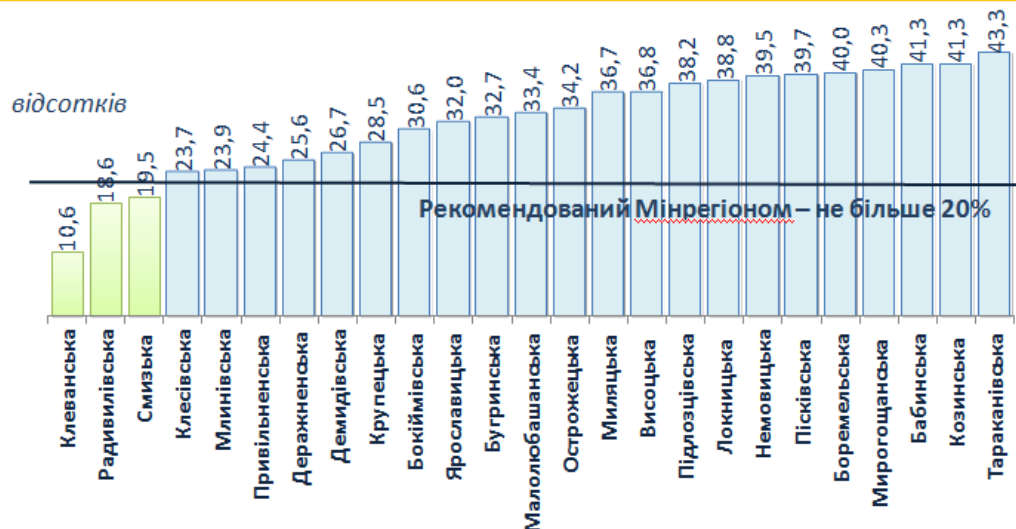
Експертами Групи фінансового моніторингу Центрального офісу реформ при Міністерстві розвитку громад та територій України проведено моніторинг фінансової спроможності за 2018 рік за показниками:

власні доходи загального фонду місцевих бюджетів у розрахунку на одного жителя - із 25 об'єднаних територіальних громад у 10 громадах (40 відсотків) зазначений показник перевищує середній показник по ОТГ області (2805,4 гривні). Найвищі показники у Клеванській об'єднаній громаді - 5893,8 гривні, Привільненській – 5683,9 гривні, Крупецькій - 4340,7 гривні.

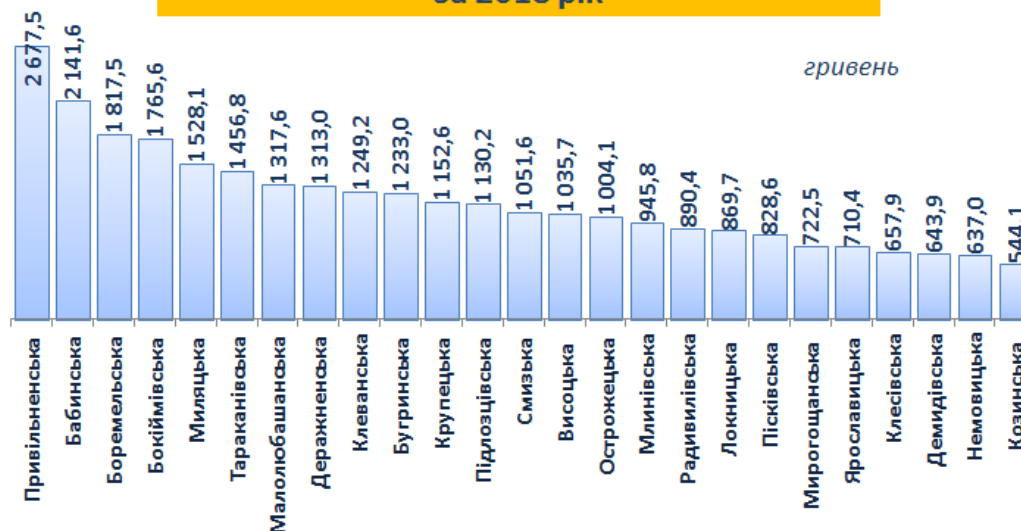
Рівень дотаційності об'єднаних територіальних громад - у 76 відсотків об'єднаних громад області зазначений показник нижче 30 відсотків. Водночас, Крупецька, Клесівська та Клеванська громади є бездотаційними.

Питома вага видатків на утримання апарату управління у власних доходах (без трансфертів) за 2018 рік

Питома вага видатків на утримання апарату управління - найнижча у Клеванській ОТГ (10,6 відс.), Смизькій ОТГ (19,5 відс.) та Радивилівській ОТГ (18,6 відс.).

Капітальні видатки на 1-го мешканця за 2018 рік

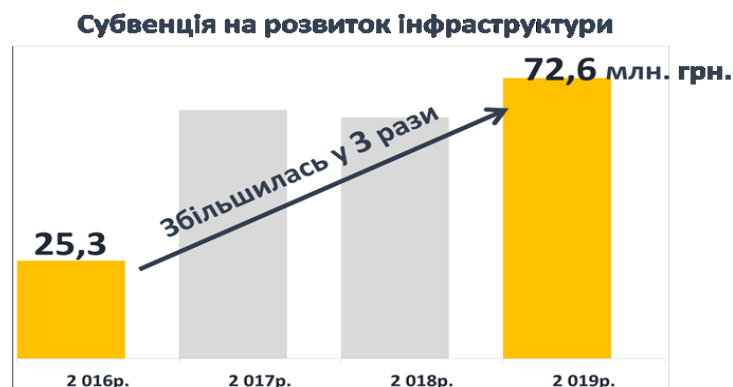
Власні капітальні видатки у розрахунку на одного жителя найвищі у Привілляненській (2677,5 гривні), Бабинській (2141,6 гривні) та Боремельській (1817,5 гривні) громадах.

У 2018 році для 25 об'єднаних територіальних громад передано у комунальну власність 4,6 тисячі земельних ділянок загальною площею майже 28 тисяч гектарів.

Забезпечено державну фінансову підтримку щодо створення та розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад.

У 2016 - 2018 роках за кошти субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на розвиток інфраструктури реалізовано 280 інвестиційних проєктів на суму 150,8 млн. гривень.

Проєкти спрямовані на проведення капітальних ремонтів доріг комунальної власності, реконструкції вуличного освітлення, проведення капітальних ремонтів (реконструкції) системи опалення в закладах бюджетної сфери (школи, садочки, будинки культури, спортзали, ФАПи), закупівлю транспортних засобів спеціального призначення для комунальних підприємств, створення ЦНАПів.

У 2019 році для 32 ОТГ на розвиток інфраструктури передбачена субвенція з державного бюджету у сумі 72,6 млн. гривень.

Отримали висновки та погодження Міжвідомчої комісії при Міністерстві розвитку громад та територій України всі 32 громади по 116 проєктах.

За рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку в 2017 – 2018 роках реалізовано проєкти на загальну суму 62,9 млн. гривень.

Зокрема, у 2017 році:

у селі Пісків (Пісківська об'єднана територіальна громада) побудовано школу із застосуванням сучасного принципу «Нового освітнього простору» на 226 учнівських місць;

у смт Клевань (Клеванська об'єднана територіальна громада) впроваджено унікальний проєкт із облаштування місць відпочинку туристів популярного туристичного об'єкта «Тунель кохання», що забезпечило суттєве збільшення кількості туристів;

у Бугринській об'єднаній територіальній громаді закуплено лінію з виробництва паливних пелет і брикетів, які використовуються для опалення бюджетних установ громади.

У 2018 році реалізовано проєкти із будівництва та реконструкції: трьох дошкільних закладів у селах Залав'я Острозької, Оржів Клеванської, Переброди Миляцької об'єднаних територіальних громад;

навчально-виховний комплекс у селі Борбин Острозької ОТГ (на 264 учнівських та 75 дитячих місць);

спальний корпус будинку-інтернату в с. Мирогоща Друга Мирогощанської ОТГ загальною площею 1,4 тис. кв. метрів.

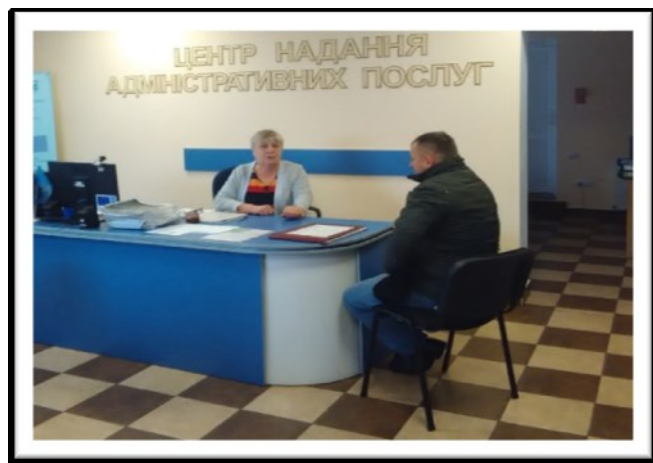
У 2019 році за кошти державного фонду регіонального розвитку реалізовувалось три проекти на суму 20,5 млн. гривень, зокрема:

реконструкція двох дошкільних навчальних закладів у селах Залав'я Острожецької ОТГ та Переброди Миляцької ОТГ;

будівництво навчально-виховного комплексу в с. Борбин Острожецької ОТГ.

Одним із ключових завдань реформи децентралізації є створення належних умов для отримання жителями якісних адміністративних та соціальних послуг.

У 2016 році у Миляцькій об'єднаній територіальній громаді Дубровицького району створено один з десяти перших в Україні сільських ЦНАПів (загальна вартість проекту становила 1,3 млн. гривень).

Це суттєво поліпшило умови отримання адміністративних та соціальних послуг для семи тисяч жителів населених пунктів вказаної громади, віддалених від районного центру.

У рамках реалізації Програми «U-LEAD з Європою» визначено 19 об'єднаних територіальних громад для створення центрів надання адміністративних послуг (у тому числі у 2019 році заплановано створення/модернізацію п'яти ЦНАПів). Зокрема, у травні 2019 року відбулося

офіційне відкриття першого в області міськрайонного ЦНАПу у м. Радивилів, у листопаді - відкрито центр у Острожецькій ОТГ, у грудні – у Козинській та Висоцькій ОТГ.

У 2018 році за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів, спрямованих на розвиток системи охорони здоров'я у сільській місцевості, розпочалось нове будівництво лікарських амбулаторій загальної практики - сімейної медицини в об'єднаних територіальних громадах.

За рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів, спрямованих на розвиток системи охорони здоров'я у сільській місцевості, введено в експлуатацію лікарські амбулаторії загальної практики - сімейної медицини в селах: Забороль (Олександрійська ОТГ), Бармаки, Шпанів (Шпанівська ОТГ) Рівненського, Боремель (Боремельська ОТГ) Демидівського, Людинь (Висоцька ОТГ), Удрицьк (Миляцька ОТГ) Дубровицького, Повча (Повчанська ОТГ), Смига (Смизька ОТГ), Семидуби (Семидубська ОТГ) Дубенського, Дюксин, Постійне (Деражненська ОТГ), Пісків (Пісківська ОТГ) Костопільського, Карпилівка (Клесівська ОТГ), Корост (Кричильська ОТГ) Сарненського районів.

Крім того, в рамках проекту Світового банку «Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей» у 22 об'єднаних територіальних громадах заплановано проведення реконструкції та капітального ремонту лікарських амбулаторій та ФАПів.

Проведено реконструкцію фельдшерсько-акушерського пункту під лікарську амбулаторію загальної практики - сімейної медицини в с. Заболоття та Великі Цепцевичі Володимирецького району.

Продовжуються будівельні роботи у Бабинській, Бугринській, Локницькій, Рафалівській ОТГ, у 16 - проводяться тендерні закупівлі.

За період з 2016 по 2018 роки 18 ОТГ стали переможцями щорічного обласного конкурсу проектів розвитку територіальних громад (фінансування з обласного бюджету становить 1,6 млн. гривень).

У 2019 році за результатами засідання Конкурсної ради з проведення щорічного обласного конкурсу проектів розвитку територіальних

громад області, відібрано та затверджено 19 проєктів-переможців, з них 9 проєктів ОТГ (Острожецька, Радивилівська, Демидівська, Миляцька, Шпанівська, Деражненська, Млинівська, Привільненська, Малолюбашанська), на фінансування яких з обласного бюджету виділено 1 млн. гривень.

Заходами зазначених проєктів у громадах передбачено створення центру молодіжного підприємництва, покращення матеріально-технічної бази територіального центру соціального обслуговування, будівництво дитячих майданчиків та встановлення вуличних тренажерів, створення інфраструктури туристичного шляху «Медове коло», влаштування сонячного колектора на ДНЗ, придбання медичного обладнання для лікарні.

Висновки:

В області ведеться скоординована робота із впровадження реформи децентралізації, передусім формування спроможних територіальних громад. Розроблено перспективний план, яким передбачено охоплення 100 відсотків території області мережею ОТГ.

Надається необхідне сприяння розвитку інфраструктури новостворених громад (дорожньої, інженерної, мережі соціальних закладів, ЦНАПів).

Подальша реалізація реформи передбачає підвищення спроможності громад, оптимізацію мережі закладів освіти, охорони здоров'я, культури, підвищення якості і доступності отримання населенням адміністративних послуг, а також розвиток міжмуніципального співробітництва громад.

V. Господарський комплекс Рівненської області

Загальні показники розвитку економіки

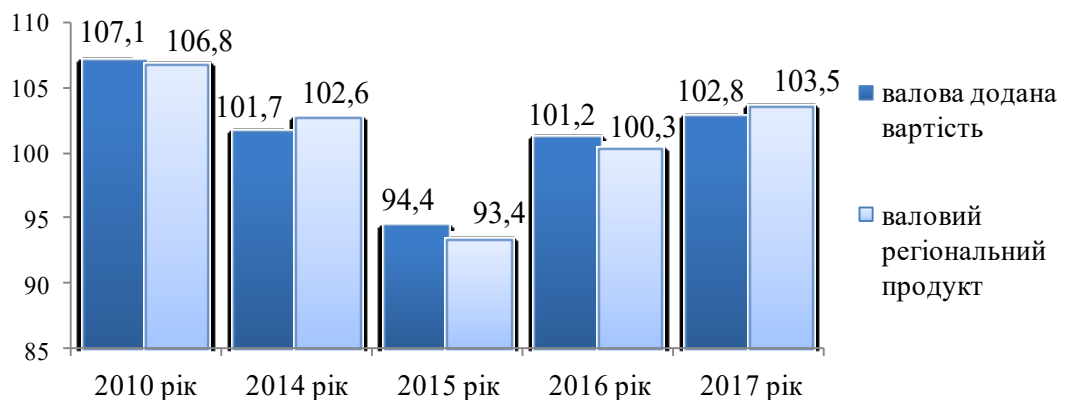
Узагальнюючими показниками, які характеризують рівень розвитку економіки регіону, є валовий регіональний продукт (далі - ВРП) та валова додана вартість (далі - ВДВ).

Значне погіршення світової економічної кон'юнктури, кризові прояви в розвитку економіки України, пов'язані, передусім, з російською агресією, негативно вплинули на розвиток економіки області, зокрема, спад обсягів ВДВ у 2015 році становив 3,6 відсотка.

Проте, починаючи з 2016 року, спостерігається позитивна динаміка розвитку економіки області.

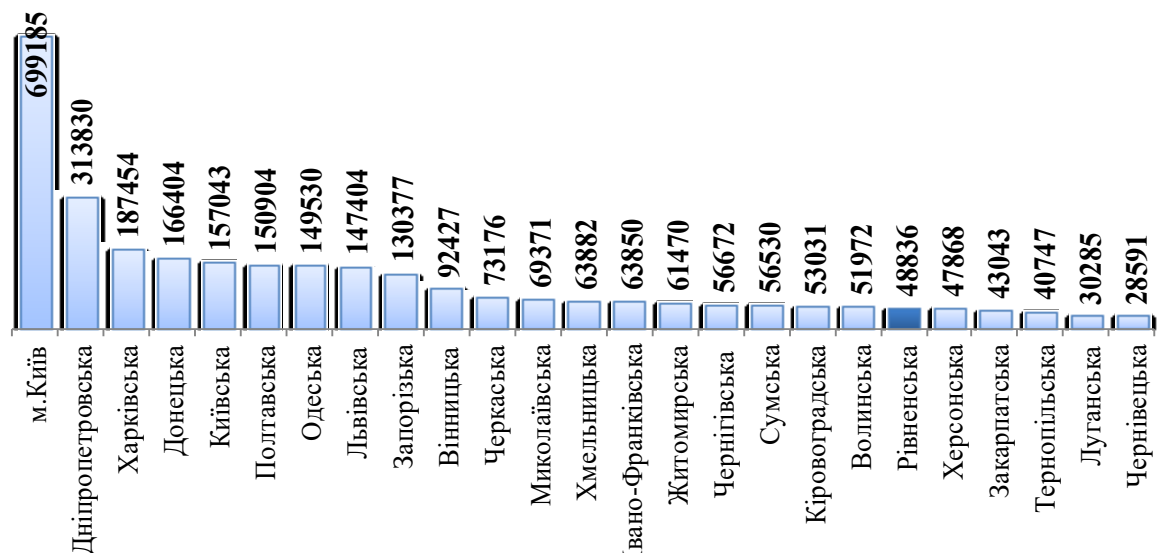
За 2017 рік валова додана вартість в області становила 42158 млн. гривень, валовий регіональний продукт – 48836 млн. гривень, що більше порівняно з рівнем 2016 року відповідно на 3,5 та 2,8 відсотка.

Темпи зростання (зменшення) валового регіонального продукту та валової доданої вартості, відсотків

Валовий регіональний продукт у 2017 році

млн. гривень (у фактичних цінах)

Частка області у валовій доданій вартості та валовому регіональному продукті України з 2014 року залишається незмінною і знаходиться в середньому у межах 1,7 відсотка (Волинської - 1,7 відсотка, Закарпатської - 1,5 відсотка, Тернопільської - 1,4 відсотка, Чернівецької – 1 відсоток).

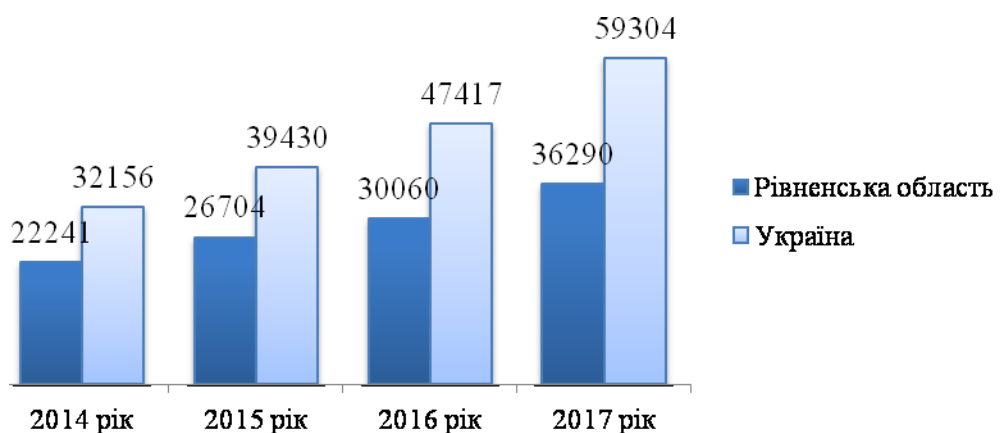
Розподіл ВДВ за регіонами, 2017 рік

У розрахунку на одну особу валова додана вартість в області зросла порівняно з 2016 роком на 2,8 відсотка і за 2017 рік становила 36290 гривень (по Україні - 59304 гривні).

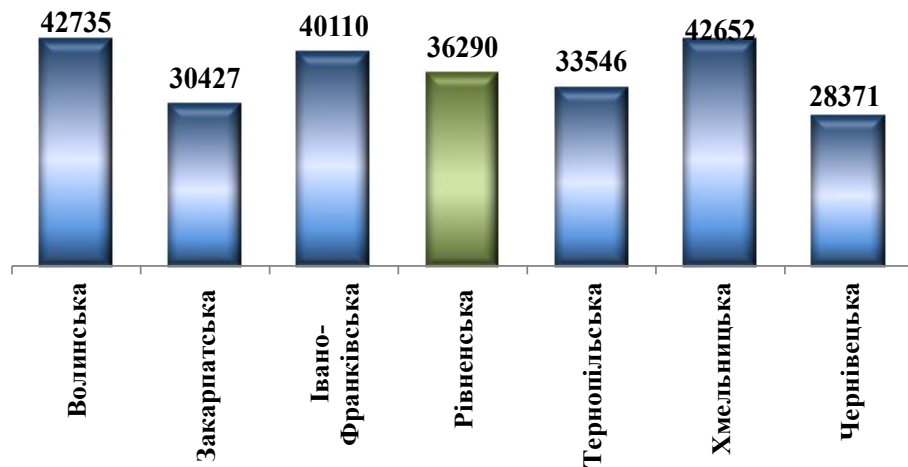
Валова додана вартість у розрахунку на одну особу

гривень

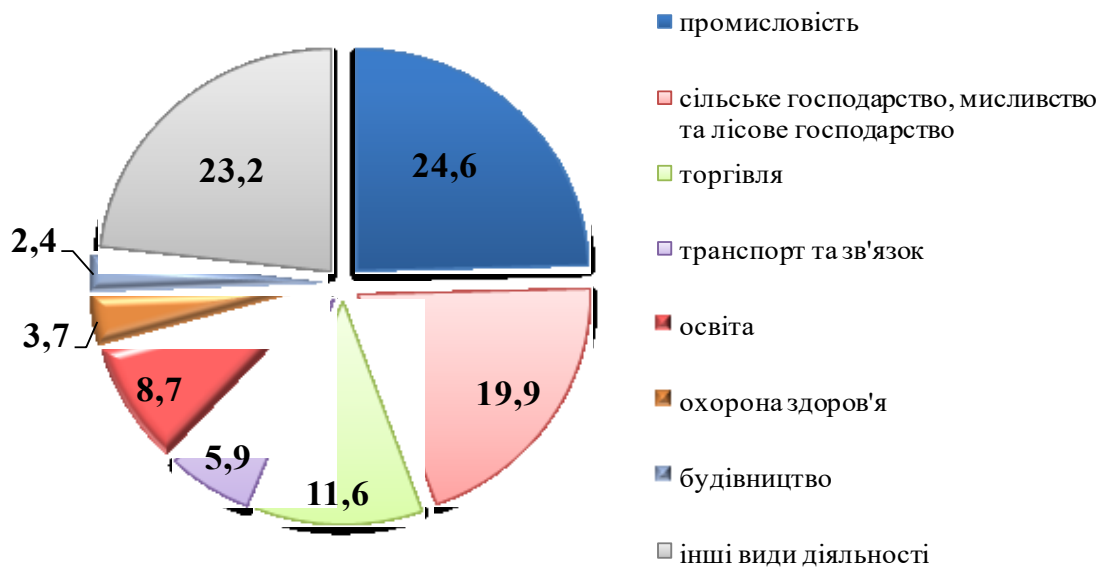
Валова додана вартість у розрахунку на одну особу (регіональний розріз) за 2017 рік

гривень

Галузева структура валової доданої вартості в області за 2017 рік

відсотків

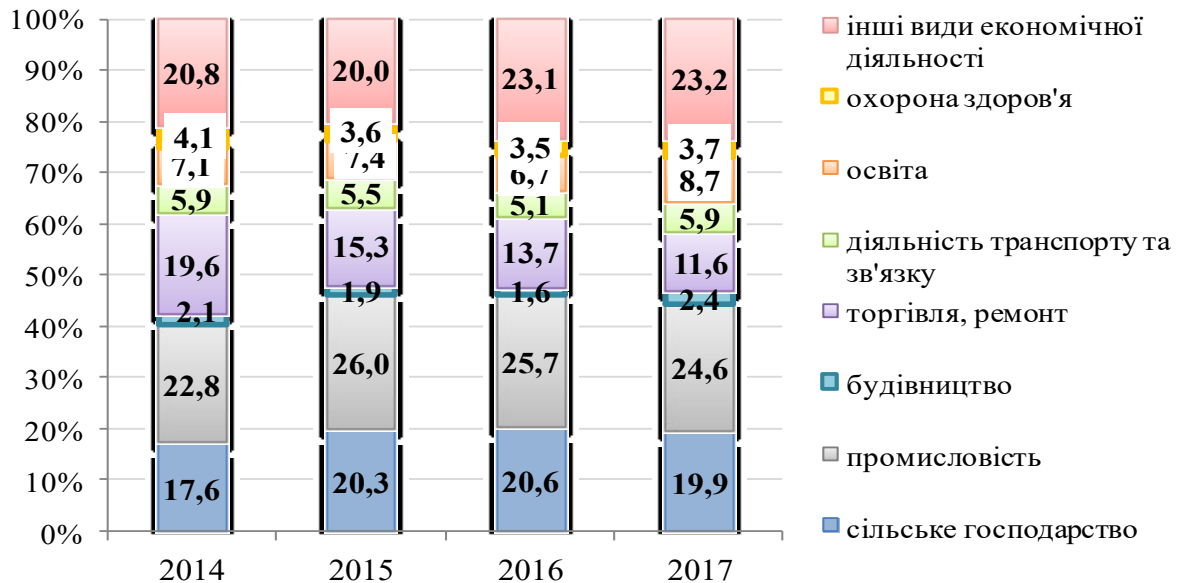
Структура валової доданої вартості в області в розрізі видів економічної діяльності протягом останніх років є майже незмінною.

Основним видом економічної діяльності в області залишається промисловість, питома вага її у валовій доданій вартості в області збільшилась з 22,8 відсотка у 2014 році до 24,6 відсотка у 2017 році.

Частка сільського господарства у ВДВ зросла з 17,6 відсотка у 2014 році до 19,9 відсотка у 2017 році.

Галузева структура ВДВ в області за 2014 - 2017 роки

відсотків

У формуванні валової доданої вартості вагомою є частка галузей: торгівлі - 11,6 відсотка, освіти – 8,7 відсотка, транспорту – 5,9 відсотка, охорони здоров'я – 3,7 відсотка, будівництва – 2,4 відсотка.

Висновки:

Область відноситься до числа промислово-аграрних регіонів із розвиненою сферою обслуговування. Внесок господарського комплексу області в економіку України в цілому відповідає потенціалу регіону. У довгостроковій перспективі передбачаються випереджаючі темпи розвитку високотехнологічних експортоорієнтованих галузей.

Промисловість

В області функціонують 137 великих та середніх промислових підприємств різної форми власності, а також 810 малих промислових підприємств.

Промисловий комплекс області виробляє 23 відсотки електроенергії, генерованої атомними електростанціями України, 24 відсотки - вироблених у державі деревостружкових плит, 33 відсотки - нетканих матеріалів, 11 відсотків цементу, 60 відсотків - високоякісної фанери, 52 відсотки - пляшок зі скла, 100 відсотків - сірників.

Три склозаводи області, докорінно модернізовані за роки незалежності України, входять до числа найбільших та найсучасніших в Україні. В області діє єдина в державі сірникова фабрика.

Провідні галузі промисловості – виробництво та постачання електроенергії та газу, хімічна промисловість, виробництво будматеріалів і

скловиробів, харчова промисловість, виготовлення виробів з деревини, машинобудування, меблева, текстильна та видобувна промисловість.

Частка реалізованої промислової продукції в Рівненській області в загальному обсязі по Україні становить 1,5 відсотка.

У структурі промислового комплексу області найбільшу питому вагу за обсягами реалізованої продукції становлять: електроенергетика – 37,2 відсотка, виробництво харчових продуктів – 16,7 відсотка, будматеріали та скловироби – 14,6 відсотка, виготовлення виробів з деревини – 11,6 відсотка, хімічна промисловість – 4 відсотки.

Індекси виробництва промислової продукції (відсотків, до попереднього року)

	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Рівненська	103,7	100,3	98,1	109,3	95,6
Львівська	97,2	98,5	99,3	106,0	102,4
Волинська	103,2	98,6	100,2	105,7	102,2
Тернопільська	116,5	92,1	110,3	108,5	98,2
Закарпатська	106,1	79,7	105,9	100,3	105,1
Чернівецька	92,9	98,3	96,9	106,7	105,8

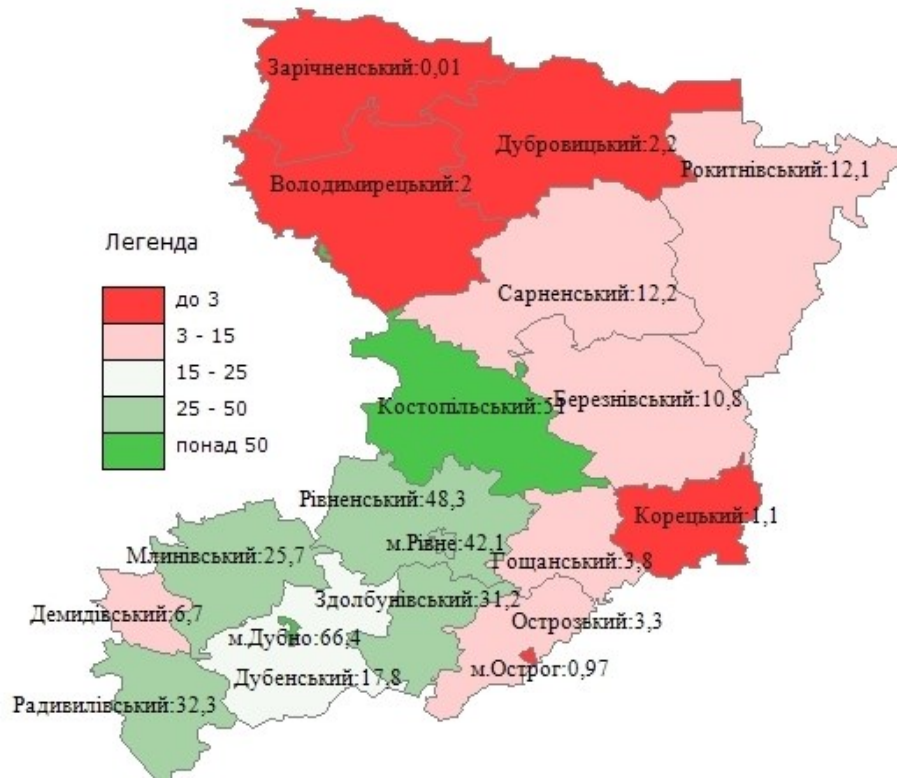
Обсяг реалізованої продукції за 2018 рік становив 37,6 млрд. гривень, що на 9,5 відсотка більше рівня 2017 року, та майже вдвічі перевищив показник 2014 року.

Найвищі темпи зростання обсягу реалізації у 2018 році у деревообробній промисловості - на 37 відсотків, добувній промисловості і розробленні кар'єрів – на 28,3 відсотка, виробництві готових металевих виробів – на 27,4 відсотка.

В розрахунку на одну особу населення обсяг реалізованої промислової продукції у 2018 році становив 32481,9 гривні та перевищив рівень 2017 року на 9,7 відсотка.

Обсяг реалізованої промислової продукції на одну особу по містах і районах за 2018 рік

тисяч гривень

Серед районів та міст обласного значення області обсяг реалізованої продукції на одну особу найвищий у містах Вараш (213,2 тис. гривень), Дубно (66,4 тис. гривень), Рівне (42,1 тис. гривень), Костопільському (51 тис. гривень) та Рівненському (48,3 тис. гривень) районах, найнижчий – у Зарічненському (141 гривня), Корецькому (1060 гривень) районах та м. Острог (969 гривень).

Протягом останніх п'яти років на промислових підприємствах області реалізовано 32 інвестиційні проекти на загальну суму 3,2 млрд. гривень.

Серед найбільш значимих реалізованих інвестиційних проектів:

у 2014 році введено в дію Рівненську філію ТзОВ «Торф Ленд Україна» (Дубровицький район, с. Людинь) із виробництва торфових субстратів, створено 60 робочих місць. Вартість проекту - 366 млн. гривень;

проведено технічне переоснащення на ТзОВ «Клесівський кар'єр нерудних копалин «Технобуд» та ТзОВ «Вирівський кар'єр». Загальна сума інвестицій – понад 10 млн. гривень;

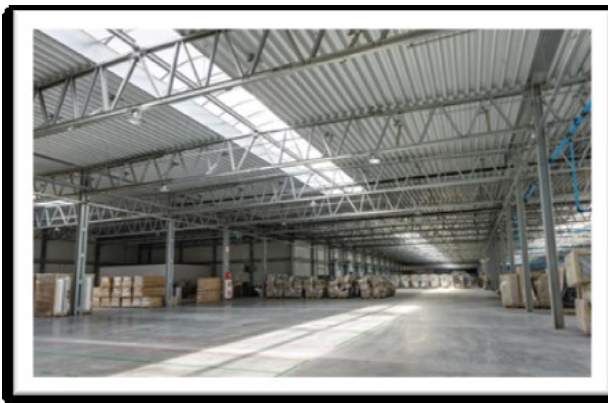
у 2015 році на ПрАТ «Рівненська фабрика нетканих матеріалів» модернізовано лінію із виробництва нетканих матеріалів голкопробивним способом, встановлено сучасне економічне та екологічне ефективне обладнання на підприємствах: «Волинь-Цемент» філія ПрАТ «Дікергофф Цемент Україна», ТзОВ «ОДЕК» Україна та ПрАТ «Єврошпон-Смига»;

у 2016 році на ПрАТ «Консюмерс-Скло-Зоря» проведено капітальний ремонт скловарної печі № 2 та виробничих ліній загальною вартістю 12 млн. євро;

у 2017 році введено в дію найсучасніше деревообробне підприємство ТОВ «Українські лісопильні» у місті Костопіль, з введенням якого забезпечено можливість переробки всього обсягу половника, який експортувався до введення відповідного мораторію. Обсяг інвестицій - 25 млн. євро. Створено 150 нових робочих місць.

На ТОВ «Морган Феніче» – експортоорієнтованому підприємстві з виробництва м'яких меблів, введено в дію новозбудоване приміщення заготівельно-складального цеху площею 19 тис. кв. метрів;

у 2018 році на ТзОВ «ОДЕК» Україна реалізовано проєкт з розширення виробництва фанери (розпочатого у 2016 році), потужність підприємства зросла до 105 тис. куб. метрів фанери у рік. Вартість проєкту - 7 млн. євро;

на ТОВ «Свиспан Лімітед» реалізується інвестиційний проєкт із модернізації підприємства, впроваджено перший етап із встановлення екологічно ефективного обладнання. Термін реалізації проєкту – 2017 - 2020 роки.

Висновки:

В області є вагомий промисловий потенціал (енергетика, харчова промисловість, виробництво будматеріалів та скловиробів, деревообробна, меблева, хімічна, текстильна та видобувна промисловість).

Разом з тим, обсяги виробництва продукції деревообробної, меблевої, харчової, текстильної промисловості та машинобудування області не відповідають потенційним можливостям регіону.

Існує значна диференціація серед районів та міст за показником «обсяг реалізованої промислової продукції на одну особу».

Потребує активізації робота із запровадження підходу смарт-спеціалізації, розширення ринків збуту продукції, особливо в умовах зони вільної торгівлі з країнами Європейського Союзу.

Сільське господарство

До складу агропромислового комплексу області входять 554 суб'єкти господарювання, в тому числі 356 фермерських формувань, 91 господарське товариство, 57 приватних підприємств та 33 підприємства інших форм господарювання.

Сільське господарство області становить майже 20,6 відсотка валової доданої вартості області, забезпечує сировиною харчову галузь промисловості

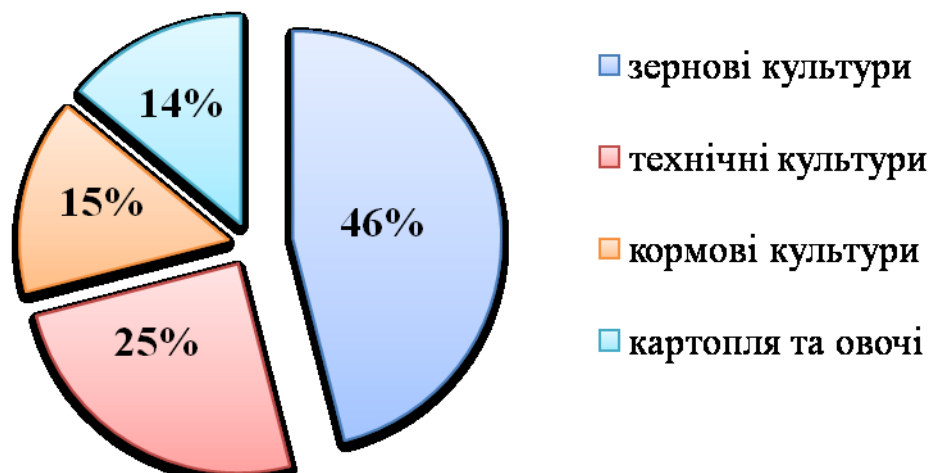
В агропромисловому комплексі області зайнято 80,9 тис. осіб, що становить 17,6 відсотка зайнятих у господарському комплексі області. Питома вага області у загальному обсязі валової продукції сільського господарства України становить 2,8 відсотка.

Пріоритетними напрямками розвитку аграрного сектору економіки області є виробництво зернових та зернобобових культур, овочів, картоплі, цукрових буряків, молока та м'яса.

Спеціалізація районів Рівненської області

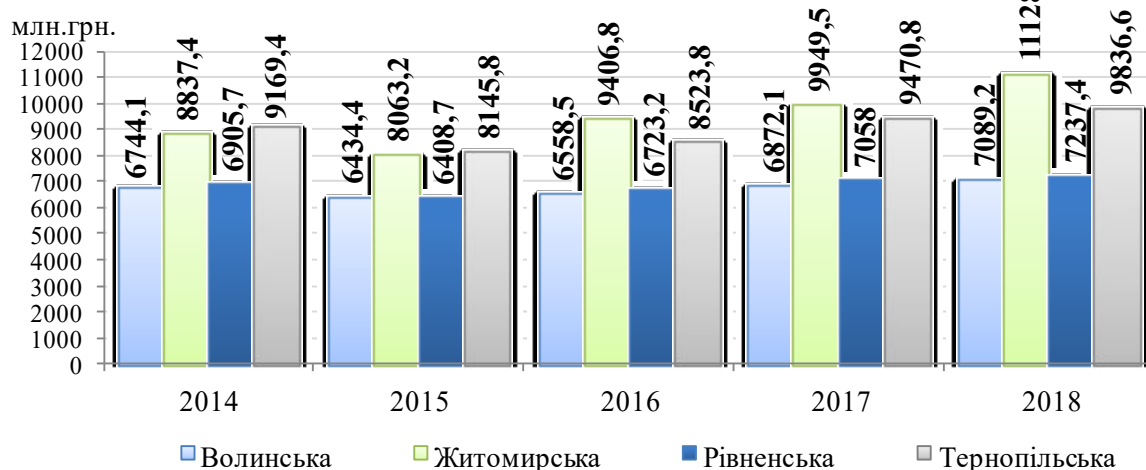

Структура посівних площ у 2018 році по всіх категоріях господарств

Упродовж трьох останніх років в аграрному секторі області забезпечено приріст обсягів виробництва продукції. Зокрема, темп приросту виробництва валової продукції сільського господарства в області за 2016 рік становив 4,9 відсотка, у 2017 році – 5 відсотків, у 2018 році – 1,9 відсотка.

Виробництво валової продукції сільського господарства за 2014 - 2018 роки

За 2018 рік у всіх категоріях господарств вироблено валової продукції сільського господарства на суму 7237,4 млн. гривень, що на 2,5 відсотка більше, ніж у 2017 році, в тому числі у сільськогосподарських підприємствах – зростання на 10 відсотків.

За 2014 – 2018 роки у всіх категоріях господарств посівна площа сільськогосподарських культур зросла на 36 тис. га за рахунок земель, які раніше не використовувалися. До посіву сільськогосподарських культур упродовж трьох останніх років залучено землі посівної зони, що облогували понад 10 років.

Починаючи з 2015 року на Рівненщині забезпечено найвищі за роки існування області збори урожаю зернових – понад 1 млн. тонн щорічно. У 2018 році в області зібрано 1,2 млн. тонн зерна, що на 3 відсотки більше, ніж у 2017 році.

Загальні обсяги виробництва основних видів сільськогосподарської продукції забезпечують потребу фонду споживання населення області в зерні на 145 відсотків, яйцях – 149 відсотків, молоці – 127 відсотків, овочах – 114 відсотків, картоплі – 110 відсотків, м'ясі – 105 відсотків.

За 2014 – 2018 роки введено в дію 28 виробничих об'єктів сільськогосподарського призначення загальною вартістю близько 3 млрд. гривень. Основними з них є елеваторний комплекс потужністю 250 тис. тонн на ТзОВ СП «Нива» у м. Дубно, пташники на 340 тис. голів та лінія із переробки соняшника на олію потужністю 120 тонн на добу в агрокорпорації «Крупець», інкубатор на 100 тис. яєць курячих на ТОВ «Хайчікен» у смт Гоща.

У 2018 році у розвиток агропромислового комплексу сільгоспвиробниками області залучено 786,1 млн. гривень інвестиційних коштів та 381,2 млн. гривень кредитних ресурсів.

Державну фінансову підтримку отримали 190 юридичних та 8,1 тис. фізичних осіб на суму 62,5 млн. гривень, що майже у 5 разів більше, ніж у 2017 році.

За рахунок програми здешевлення вартості сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва проведено переоснащення технічної бази 88 сільськогосподарських підприємств, придбано 256 одиниць сільськогосподарської техніки на суму 77 млн. гривень.

Відповідно до Програми підтримки фермерських господарств Рівненської області у 2014 – 2018 роках з обласного бюджету спрямовано 5,3 млн. гривень для 65 фермерських господарств, в тому числі у 2018 році – 1,4 млн. гривень.

У 2016 – 2018 роках в області створено 47 фермерських господарств, які здійснюють господарську діяльність в галузі садівництва, овочівництва та вирощування органічних культур.

Відповідно до Обласної цільової програми індивідуального житлового будівництва у сільській місцевості «Власний дім» у 2014 – 2018 роках надано кредитів на суму 7 млн. гривень (введено в експлуатацію 30 житлових будинків загальною площею 3969,7 кв. метрів та поліпшено житлові умови для 132 сімей).

Висновки:

Ресурсний потенціал сільського господарства має значні можливості для подальшого розвитку шляхом залучення інвестицій та впровадження передових форм організації виробництва.

Першочергової уваги потребує вирішення питання зношеності матеріально-технічних засобів галузі, підвищення продуктивності праці та розміру її оплати.

Найбільш перспективними сферами діяльності, серед інших, вбачається високотехнологічне тваринництво, органічне землеробство, ягідництво та садівництво.

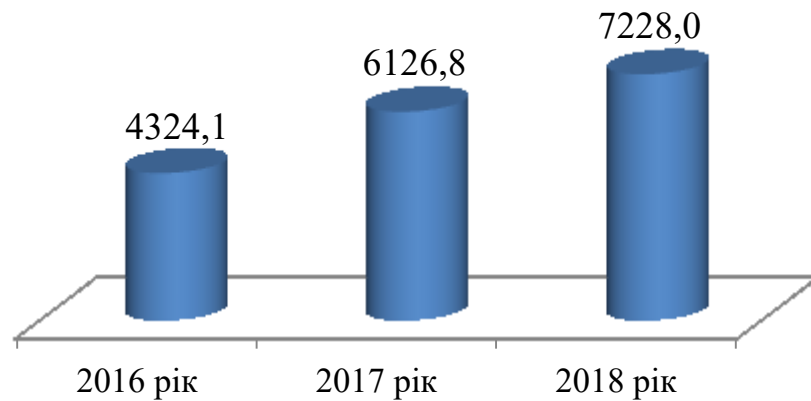
Інвестиційна та будівельна діяльність

В області реалізуються заходи, спрямовані на створення сприятливих умов для активізації інвестиційної діяльності, модернізацію господарського комплексу, забезпечення комплексного використання та збереження природних сировинних ресурсів, підвищення ефективності використання транзитного і туристично-рекреаційного потенціалу, вирішення проблем зайнятості населення.

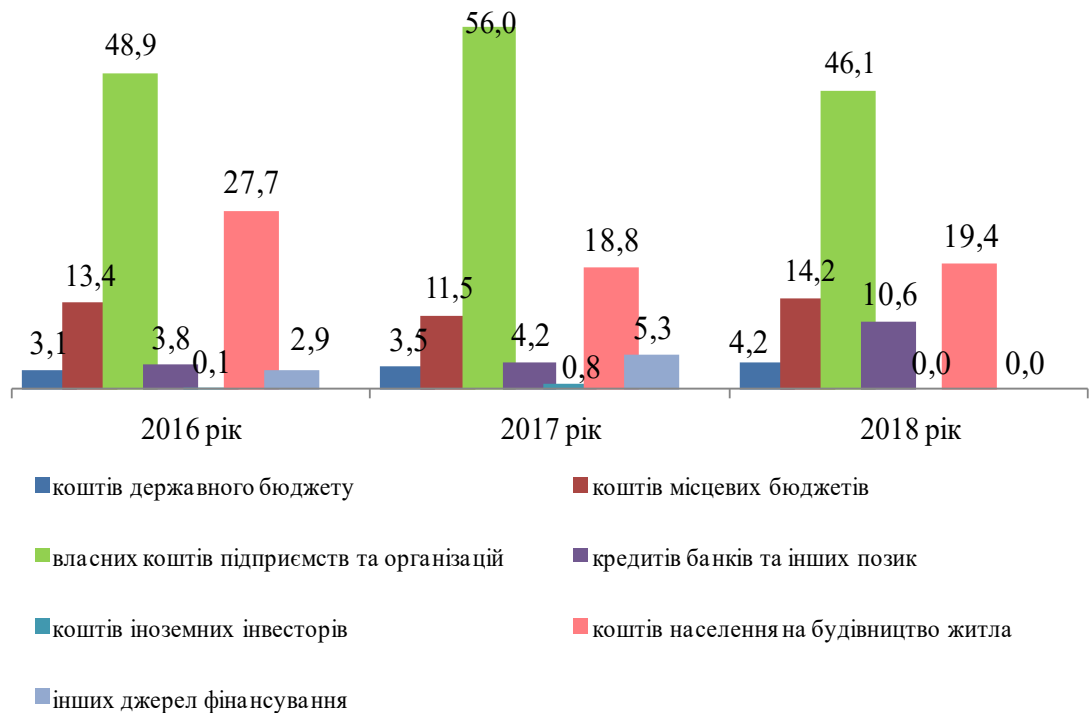
За 2018 рік у розвиток економіки області підприємствами та організаціями за рахунок усіх джерел фінансування вкладено 7228 млн. гривень капітальних інвестицій, що на 8,7 відсотка більше, ніж за 2017 рік, та в розрахунку на одну особу становить 6242,2 гривні.

Обсяг капітальних інвестицій у фактичних цінах

млн. гривень

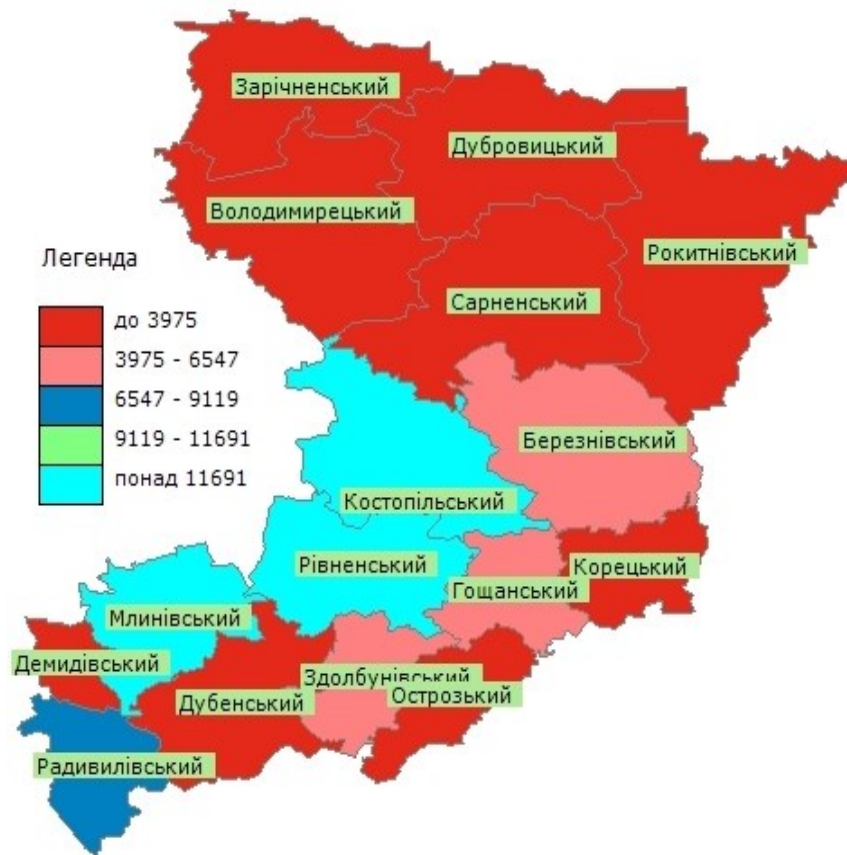
Структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування у відсотках до загального обсягу

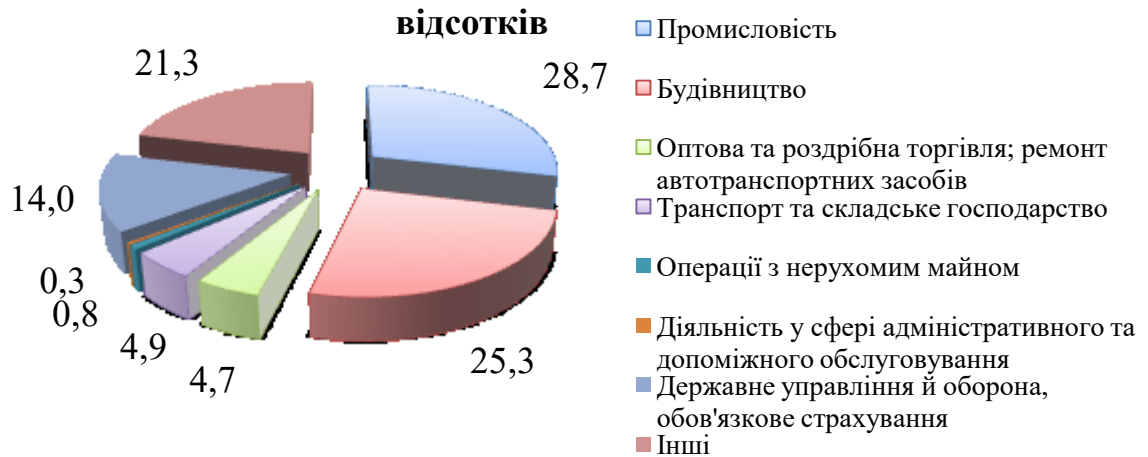
Найбільшу частку капітальних інвестицій становлять власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 46,1 відсотка усіх інвестицій. Частка коштів населення на індивідуальне житлове будівництво становила 19,4 відсотка, державного та місцевих бюджетів – 18,4 відсотка. За рахунок кредитів банків та інших позик освоєно 10,6 відсотка загального обсягу капітальних інвестицій.

Найвагомішу частку капітальних інвестицій (99,1 відсотка загального обсягу) освоєно в матеріальні активи, з них у будівлі та споруди – 52,7 відсотка, транспортні засоби, інвентар – 44,1 відсотка.

Капітальні інвестиції в розрізі адміністративно-територіальних одиниць на одну особу станом на 01.01.2019, гривень

Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності

Найбільшу частку капітальних інвестицій (28,7 відсотка) освоєно промисловими підприємствами області, обсяги яких порівняно з 2017 роком збільшилися на 34,2 відсотка.

Розмір інвестицій, спрямованих у розвиток будівельної галузі, збільшився на 20,6 відсотка, їх частка у загальному обсязі інвестицій становила 25,3 відсотка.

Капітальні інвестиції у житлове будівництво становили 1790 млн. гривень (25 відсотків загального обсягу), що на 26,3 відсотка більше, ніж за 2017 рік.

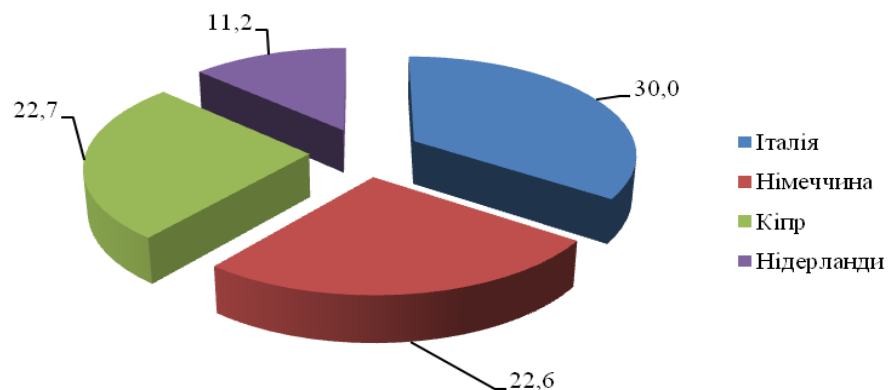
Загальний обсяг **прямих іноземних інвестицій**, залучених в економіку області, станом на 01.01.2019 становив 130,2 млн. доларів США.

До основних країн-інвесторів входять: Італія – 30 млн. доларів США, Німеччина – 22,6 млн. доларів США, Кіпр – 22,7 млн. доларів США, Нідерланди – 11,2 млн. доларів США. Значними є обсяги інвестицій з Віргінських островів.

Обсяг прямих іноземних інвестицій на одну особу на 01.01.2019 становив 112,6 долара США.

Країни з найбільшим обсягом іноземних інвестицій станом на 01.01.2019

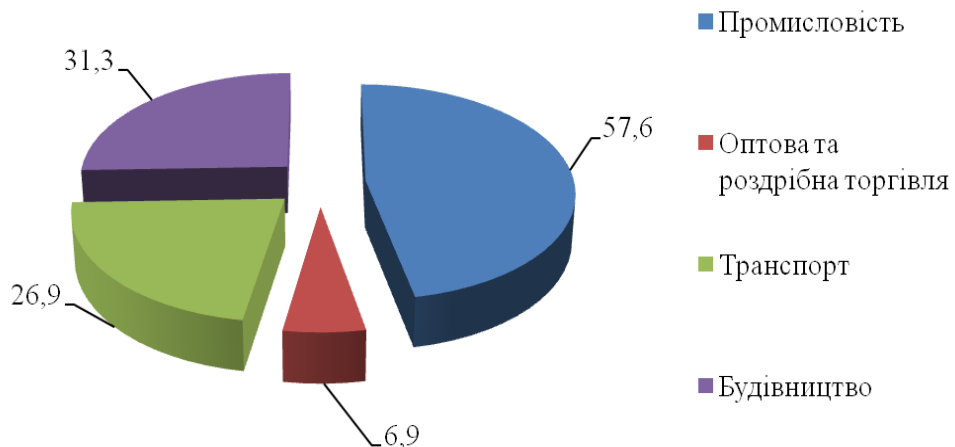
млн. дол. США

Найбільш інвестиційно привабливими для нерезидентів є підприємства промисловості, в які вкладено 57,6 млн. доларів США іноземних інвестицій, з них 44,7 млн. доларів США – переробна промисловість.

Прямі іноземні інвестиції за видами економічної діяльності станом на 01.01.2019

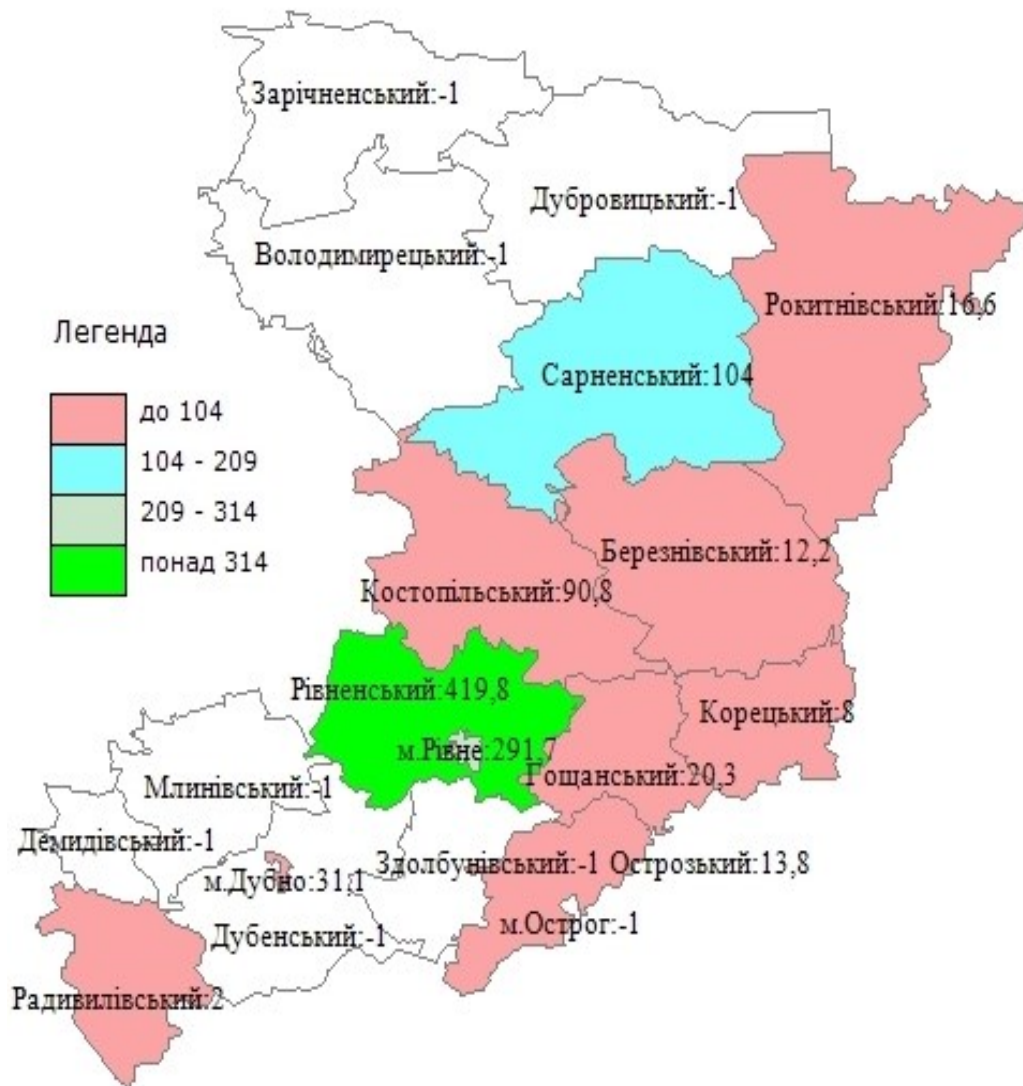
млн. дол. США

Найпривабливішими для іноземного інвестора залишаються міста та райони області з розвинутою інфраструктурою, наявністю кваліфікованих трудових ресурсів, з порівняно високою платоспроможністю населення, а також регіони з потужною сировинною базою.

Прямі іноземні інвестиції в розрізі адміністративно-територіальних одиниць на одну особу станом на 01.01.2019

доларів США

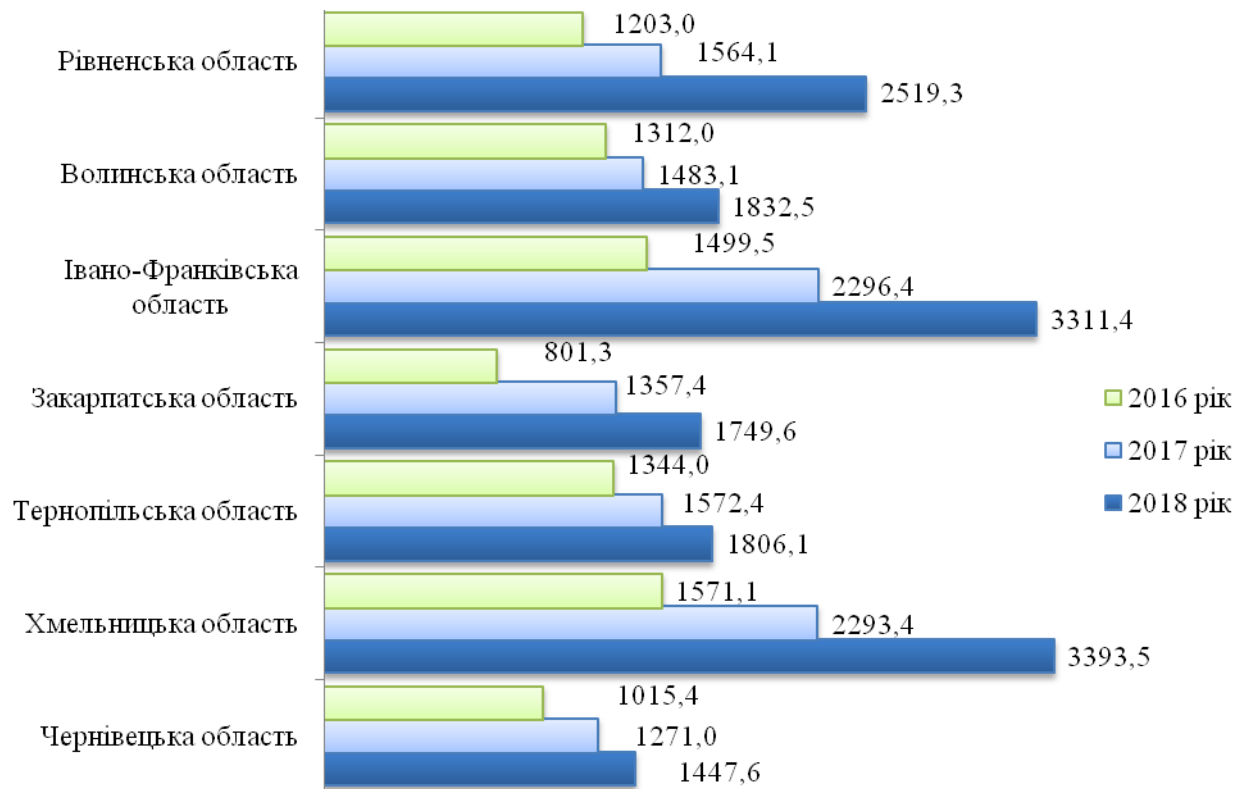

Примітка: 1 – дані конфіденційні

Значною є диференціація показників, зокрема інвестицій, у розрізі районів та міст (за прямими іноземними інвестиціями – у десятки разів): м. Рівне – 70,8 млн. доларів США проти 1,2 млн. доларів США у м. Дубно, Рівненський район – 34,7 млн. доларів США проти 1,8 доларів США у Дубровицькому районі.

За 2018 рік будівельними підприємствами області виконано робіт у фактичних цінах на суму 2519,3 млн. гривень. Індекс будівельної продукції у 2018 році порівняно з 2017 роком становив 130,9 відсотка.

Динаміка виконаних будівельних робіт у Рівненській та сусідніх областях млн. гривень

Будівельний комплекс області має значний потенціал. Протягом останніх років за обсягами виконаних будівельних робіт область значно випереджає сусідні Волинську, Закарпатську, Тернопільську та Чернівецьку області.

У 2014 – 2015 роках в області збільшувалась кількість введеної в експлуатацію площі житла, у 2016 році спостерігався незначний спад цього показника. Проте, у 2017 році тенденція до зростання відновлюється. Зокрема, у 2014 році введено в експлуатацію 278,5 тис. кв. метрів загальної площі житла, у 2015 році – 360,6 тис. кв. метрів, у 2016 році – 324,6 тис. кв. метрів, у 2017 році – 394,4 тис. кв. метрів.

У 2018 році прийнято в експлуатацію 319,3 тис. квадратних метрів загальної площі житла, що становить 88,7 відсотка рівня 2017 року.

У міських населених пунктах протягом останніх років побудовано 45,8 відсотка загального обсягу житла, у сільських – 54,2 відсотка.

Понад 85 відсотків загальної площі житлових будинків введено в експлуатацію індивідуальними приватними забудовниками.

У м. Рівне та Рівненському районі збудовано 39,4 відсотка загального обсягу житла, ще 38,5 відсотка – у Березнівському, Володимирецькому, Костопільському та Сарненському районах.

Зростанню обсягів житлового будівництва сприяє реалізація державних житлових програм, зокрема: програми «Власний дім» для підтримки індивідуальних сільських забудовників; програми забезпечення житлом молодих сімей; програми будівництва доступного житла; програми

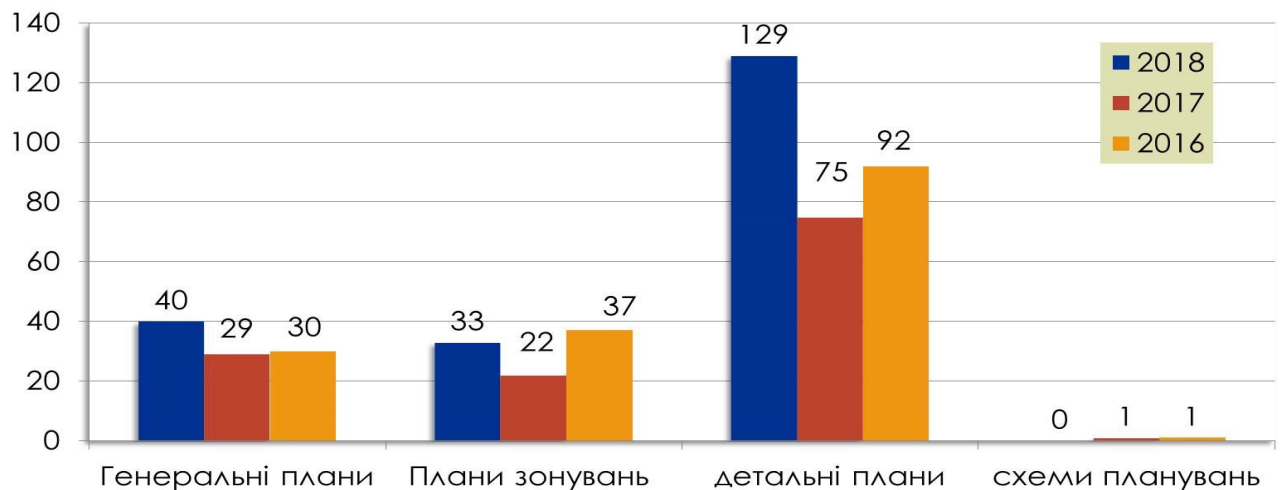
здешевлення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов.

В області проводиться робота з розроблення схем планування територій районів. Зокрема, затверджено Схеми планування територій Здолбунівського та Костопільського районів, завершено роботи з виконання Схеми Острозького району. Проводиться розроблення Схем планування територій Березнівського та Рокитнівського районів, розпочато роботи у Радивилівському районі.

В області розроблено нові генеральні плани 233 населених пунктів, 219 генеральних планів населених пунктів перебувають у стадії розроблення.

Зокрема, у 2018 році розроблено 40 генеральних планів населених пунктів (у 2017 році - 29, у 2016 році - 30). Крім того, розроблено 219 планів зонувань територій (у 2018 році затверджено 33, у 2017 році - 22, у 2016 році - 37), 377 детальних планів територій (у 2018 році затверджено 129, у 2017 році - 75, у 2016 році - 92).

Динаміка розроблення містобудівної документації в області у 2016 - 2018 роках

Крім того, за 2018 рік органами містобудування та архітектури області надано 600 містобудівних умов та обмежень забудови земельних ділянок (у 2017 році - 484, у 2016 році - 680), видано 3005 будівельних паспортів (у 2017 році - 2824, в 2016 році - 3261), погоджено 6554 проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок (у 2017 році - 7344, у 2016 році - 5470).

Висновки:

Докорінна модернізація виробничого комплексу і соціальної сфери області потребує значних обсягів інвестицій (приватного, передусім іноземного капіталу, кредитів та позик, коштів, державного та місцевих бюджетів).

Для цього необхідно реалізувати комплекс заходів із забезпечення інвестиційної привабливості регіону, стимулювання залучення інвестицій у його розвиток, налагодження співпраці у цій сфері органів державної та місцевої влади, інвесторів, фінансових та спеціалізованих установ.

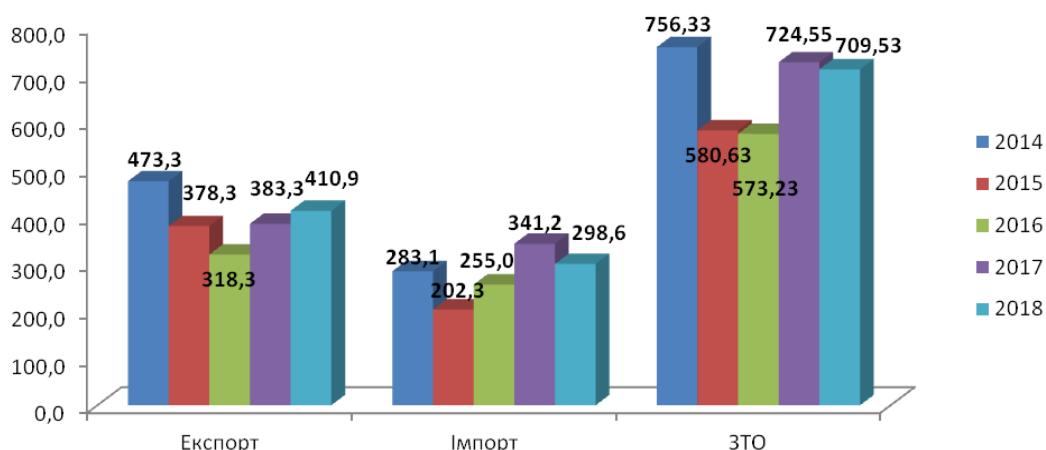
Зовнішньоекономічна діяльність

Важливою складовою розвитку економіки області є розширення зовнішньоекономічних зв'язків у сфері торгівлі товарами та послугами, залучення іноземних інвестицій, діяльності спільних підприємств, співробітництві в галузі науково-технічних розробок тощо.

Зовнішньоекономічна діяльність Рівненської області у 2014 – 2018 роках

Показники	Одиниця виміру	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Обсяг експорту товарів, усього	млн. дол. США	473,3	378,3	318,3	383,3	410,9
Обсяг експорту у % до попереднього року	%	98,1	79,9	84,1	120,4	107,2
Обсяг імпорту товарів, усього	млн. дол. США	283,1	202,3	255,0	341,2	298,8
Обсяг імпорту у % до попереднього року	%	18,6	71,5	126,1	133,8	87,6
Обсяг експорту послуг, усього	тис. дол. США	49003,1	21898,7	28937,8	36191,9	49110,8
Обсяг експорту у % до попереднього року	%	74,8	44,6	132,1	125,1	135,7
Обсяг імпорту послуг, усього	тис. дол. США	23125,8	15091,4	16087,3	18268,7	18565,5
Обсяг імпорту у % до попереднього року	%	82,8	65,3	106,6	113,6	101,6

Динаміка показників зовнішньої торгівлі товарами Рівненської області за 2014 – 2018 роки, млн. доларів США

Динаміка експортно-імпортних операцій в Рівненській області за 2014 – 2018 роки має постійну тенденцію до змін. Зокрема, обсяги зовнішньої торгівлі товарами суттєво скоротилися під впливом торговельних обмежень з боку Російської Федерації, низьких світових цін на сировинні товари, зменшення енергоспоживання та скорочення внутрішнього попиту.

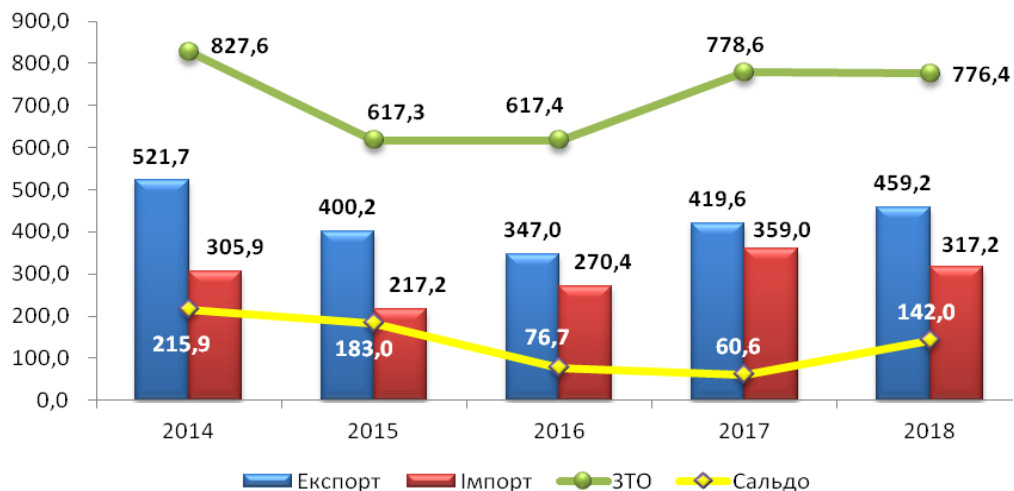
Зменшення експортних поставок Рівненщини впродовж 2014 – 2016 років було пов'язане із загальнонаціональними тенденціями в економіці.

Завдяки укладеній Угоді про Асоціацію з Європейським Союзом у державі відбувається суттєва трансформація зовнішньої торгівлі. Це стимулює підприємства області шукати нові ринки та налагоджувати виробництво конкурентоспроможної продукції.

Упродовж 2016 – 2018 років зовнішня торгівля товарами області характеризується постійним зростанням.

Зокрема, у 2018 році зовнішньоторговельний оборот товарами та послугами становив 776 млн. доларів США.

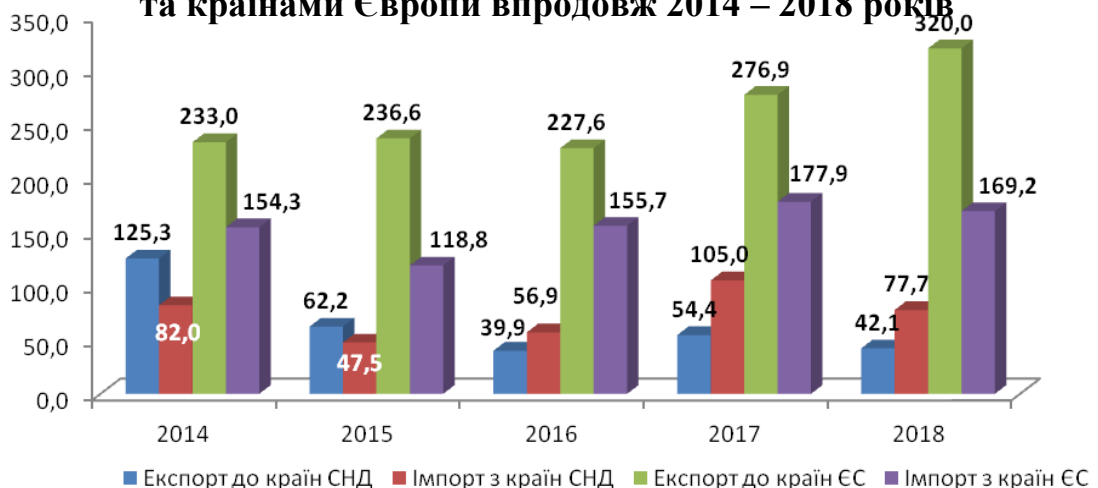
Динаміка зовнішньоторговельного обороту за 2014 – 2018 роки, млн. доларів США

У 2017 році оборот зовнішньої торгівлі зріс на 26,4 відсотка. Крім того, спостерігались найвищі рівні зростання експортних та імпорتنих поставок товарів, відповідно на 20,4 відсотка та 33,8 відсотка.

У 2018 році обсяги експорту товарів наблизились до рівня 2014 року. Зокрема, експорт товарів становив 410,9 млн. дол. США, імпорт – 298,6 млн. дол. США. Порівняно з 2017 роком експорт збільшився на 7,2 відсотка, імпорт - скоротився на 12,5 відсотка. Позитивне сальдо становило 112,3 млн. дол. проти 42,1 млн. дол. США - у 2017 році. Коефіцієнт покриття експортом імпорту становив 1,38 (у 2017 році – 1,12).

Динаміка експорту та імпорту Рівненської області з країнами СНД та країнами Європи впродовж 2014 – 2018 років

Характерною тенденцією у зовнішньоторговельних зв'язках Рівненської області за 2014 – 2018 роки є переважна кількість експортних та імпорتنих надходжень з країн Європейського Союзу. Зокрема, експортні поставки товарів до країн ЄС мають стабільну тенденцію до збільшення.

За підсумками I кварталу 2019 року забезпечено позитивне сальдо зовнішньої торгівлі, коефіцієнт покриття експортом імпорту становив 1,35.

Зовнішньоторговельні операції товарами область здійснювала з партнерами 87 країн світу. При цьому, суттєво змінилась географічна структура експорту. Питома вага експорту товарів до найбільш прогнозованого та платоспроможного ринку Європейського Союзу становила 79,8 відсотка проти 77,9 відсотка на початок 2019 року та 72,2 відсотка на 01.01.2018.

Найвагоміші експортні поставки здійснювались до Польщі, Німеччини, Бельгії, Італії, Литви, Румунії, Білорусі, Франції, імпорту – з Польщі, Німеччини, Литви, Білорусі, Італії, США та Великої Британії.

Імпортні поставки зросли із Бельгії, Литви, Нідерландів, Німеччини, Угорщини, Польщі, Великої Британії, Італії, Іспанії.

У товарній структурі експорту найбільша питома вага продукції деревообробної промисловості – 39 відсотків, продуктів рослинного походження – 19,8 відсотка, виробів зі скла – 11,8 відсотка, меблів – 10,2 відсотка.

У товарній структурі імпорту найбільша питома вага засобів наземного транспорту – 21,3 відсотка, машин та обладнання – 20,8 відсотка, полімерних матеріалів – 11,4 відсотка, продукції хімічної промисловості - 10,3 відсотка.

Висновки:

Протягом 2015 - 2019 років забезпечено переорієнтацію ринків збуту продукції підприємств області на ринки Європейського Союзу. При цьому, збережено позитивне сальдо зовнішньої торгівлі. Випереджаючими темпами зростає експорт послуг, передусім ІТ-сфери.

Серед найбільш перспективних статей експорту: продукція харчової і переробної промисловості, харчові інгредієнти та органічна продукція, вироби з дерева, скла, меблів, продукція машинобудування і текстильної промисловості. Найбільші перспективи експорту послуг: транспортно-логістична галузь та ІТ-сфера, а також туризм (екологічний, культурний та релігійний).

Торгівля та ресторанне господарство, розвиток споживчого ринку

Ситуація на споживчому ринку є одним із важливих індикаторів економічного розвитку області. Станом на 01.01.2019 в області функціонує 9,2 тис. торговельних підприємств та 63 роздрібні ринки.

Мережа підприємств торгівлі та ресторанного господарства за 2014 – 2018 роки збільшилась на 4,5 відсотка.

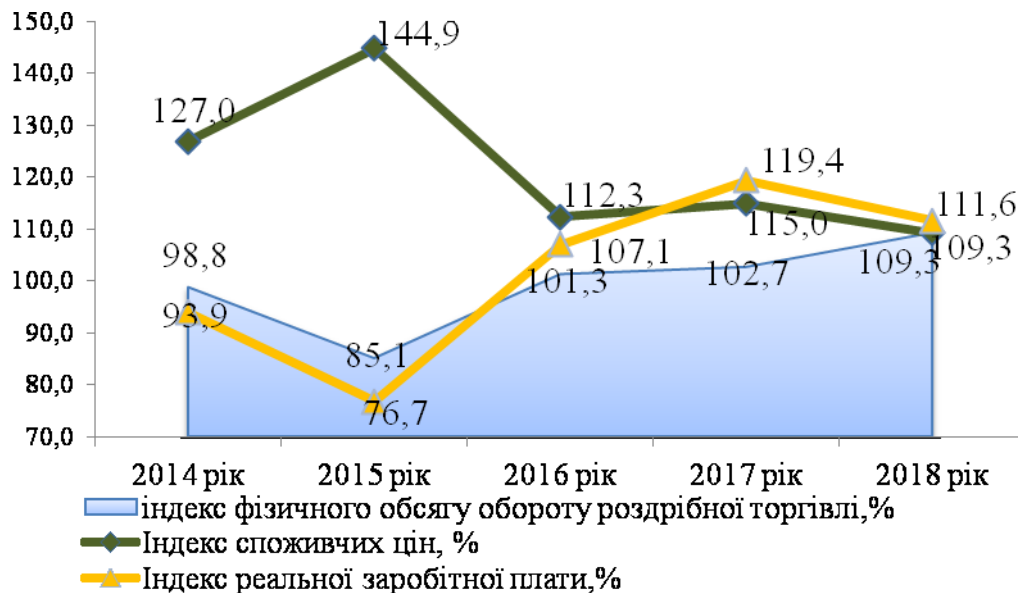
Площа торговельних об'єктів за останні п'ять років збільшилася на 5,2 відсотка, в тому числі у містах – на 8,7 відсотка, за рахунок відкриття сучасних великих торговельних підприємств.

В області сформовано ефективну торговельну інфраструктуру. Станом на 01 січня 2019 року загальний обсяг прямих іноземних інвестицій у сферу

торгівлі та послуг становив 6,9 млн. дол. США, або 5,3 відсотка обсягу іноземних інвестицій в економіку області.

Протягом 2016 – 2018 років в області зберігається позитивна динаміка обороту роздрібної торгівлі.

У 2018 році оборот роздрібної торгівлі становив 17,4 млрд. гривень, що на 9,3 відсотка більше, ніж у 2017 році.

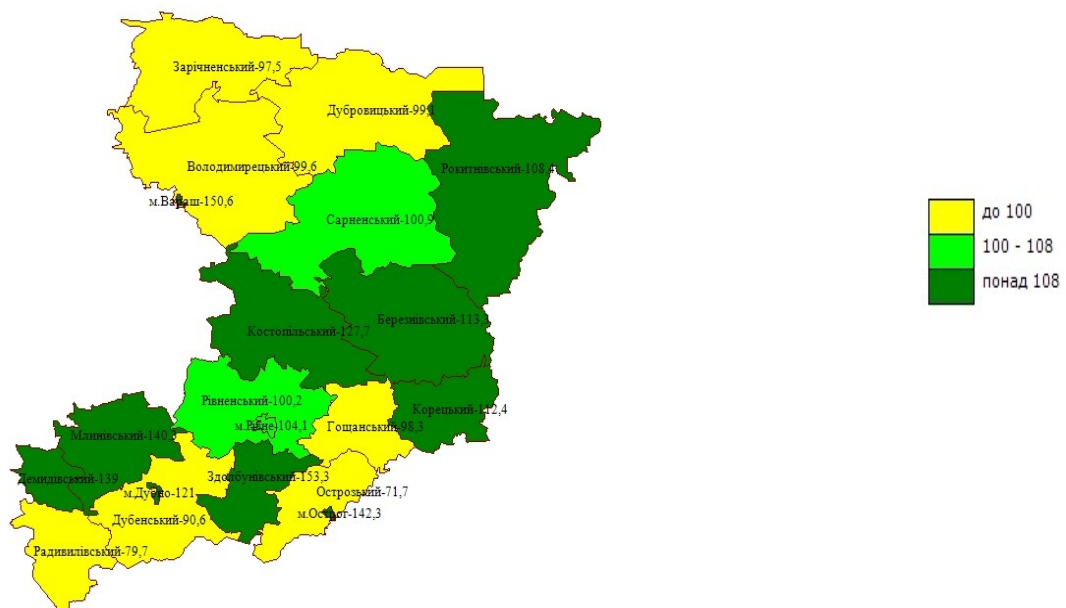

Обсяг роздрібного товарообороту підприємств (юридичних осіб) за 2018 рік зріс на 7,4 відсотка і становив 10749,2 млн. гривень.

Обсяг роздрібного товарообороту у розрахунку на одну особу в середньому за рік становив 9209,1 грн. Приріст роздрібного товарообороту на одну особу у середньорічному обрахуванні порівняно з 2017 роком становив 1118,5 гривні.

Динаміка індексу фізичного обсягу роздрібного товарообороту (у порівняльних цінах) у 2018 році до 2017 року

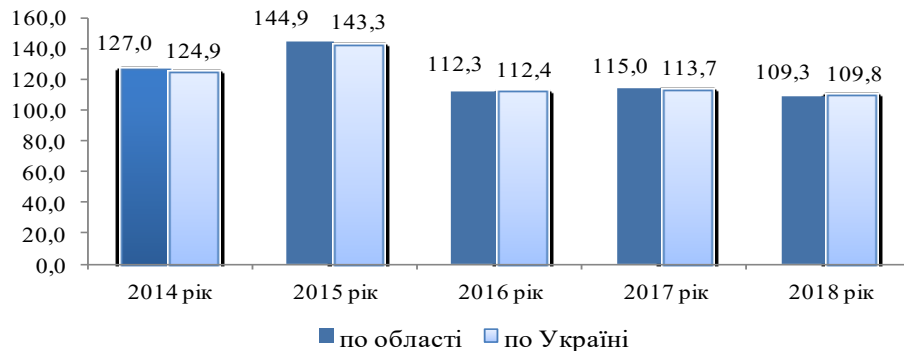
ВІДСОТОК

Суттєвий вплив на загальний рівень споживчих цін у 2014 – 2015 роках мало підвищення вартості енергоносіїв (електроенергії, природного газу, пально-мастильних матеріалів), тарифів на житлово-комунальні послуги (послуги водопостачання, водовідведення, постачання гарячої води та теплової енергії). Зростання споживчих цін у 2014 році становило 27 відсотків, у 2015 році – 44,9 відсотка (по Україні відповідно 24,9 та 43,3 відсотка).

Динаміка індексу споживчих цін

відсотків

У 2018 році спостерігалася стримана динаміка інфляційних процесів. Споживча інфляція уповільнилася і становила 9,3 відсотка проти 15 відсотків у 2017 році та 12,3 відсотка у 2016 році (по Україні індекс споживчих цін становив відповідно 9,8 відсотка, 13,7 відсотка та 12,4 відсотка).

З початку 2019 року зберігається тенденція щодо зниження темпів споживчої інфляції. Приріст індексу споживчих цін у березні 2019 року до грудня 2018 року становив 102,3 відсотка (по Україні – 102,4 відсотка).

Висновки:

Основними стимулюючими чинниками, що вплинули на позитивну динаміку обсягів внутрішньої торгівлі за останні роки, були зростання купівельної спроможності населення в умовах збільшення рівня доходів та помірна цінова динаміка на споживчому ринку області.

Для забезпечення розвитку і зміцнення торгівлі як ефективного каналу реалізації товарів та послуг необхідно сприяти подальшій оптимізації соціальної, функціональної і територіальної структури торгівлі, товарному насиченню споживчого ринку, розширенню асортименту товарів та поліпшенню їх якості з урахуванням попиту.

Розвиток малого та середнього підприємництва

Підприємницькою діяльністю в області займаються 5,5 тис. підприємств (з них 5,2 тис. або 94 відсотки – малі), а також 34,8 тис. фізичних осіб – підприємців.

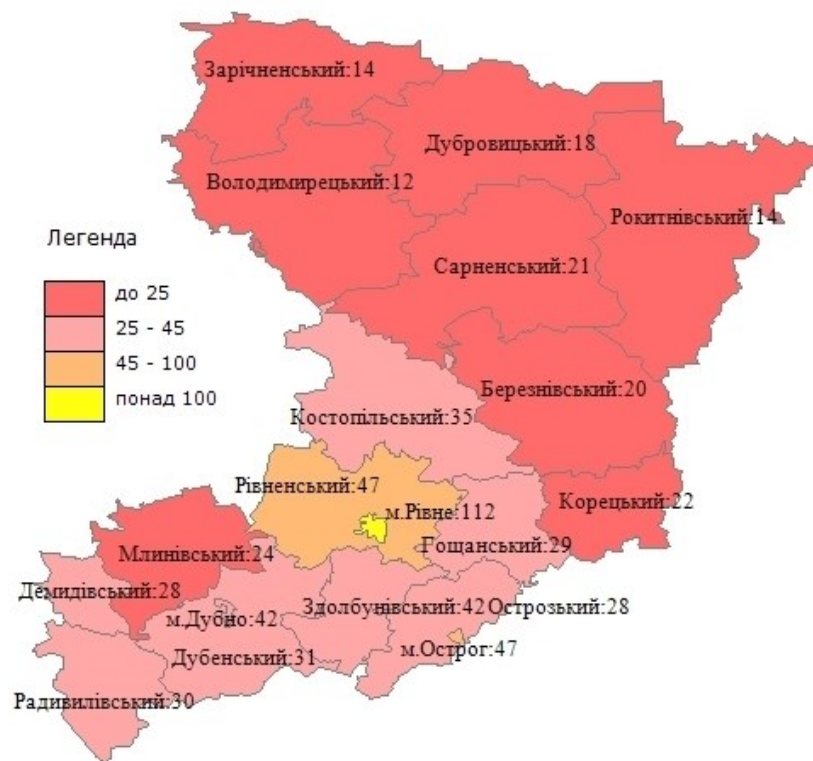
Крім того, в області налічується 326 середніх підприємств (5,9 відсотка загальної їх кількості). У сфері середнього бізнесу працює 55,5 тис. працівників.

Питома вага зайнятих на малих і середніх підприємствах перевищує 91 відсоток зайнятих на підприємствах області.

Суб'єкти малого та середнього підприємництва забезпечують понад 83 відс. загального обсягу реалізованої в регіоні продукції.

Кількість суб'єктів підприємницької діяльності у розрахунку на 10 тис. наявного населення області у 2018 році становила 45 одиниць.

Кількість суб'єктів підприємницької діяльності у розрахунку на 10 тис. наявного населення області у 2018 році

Найбільша кількість суб'єктів підприємницької діяльності у розрахунку на 10 тис. наявного населення у м. Рівне – 112 одиниць та у Рівненському районі – 47 одиниць. Однак, зазначений показник у Володимирецькому районі – 12 одиниць, у м. Вараш – 13 одиниць.

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) в цілому по області у 2018 році становив 67,7 млрд. гривень, у тому числі малих підприємств – 20,1 млрд. гривень. Частка продукції малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) становила 29,7 відсотка.

У 2018 році на фінансову підтримку розвитку малого та середнього бізнесу шляхом часткового відшкодування з обласного бюджету відсотків за кредитами банків з обласного бюджету спрямовано 347 тис. гривень, зазначену підтримку отримали 11 суб'єктів господарювання. Це дало можливість суб'єктам малого і середнього бізнесу здешевити кредити на загальну суму щонайменше 5 млн. гривень.

У 2019 році на часткове відшкодування з обласного бюджету відсотків за кредитами банків для проєктів малого і середнього підприємництва передбачено 800 тис. гривень. У першому кварталі поточного року конкурсною комісією відібрано 23 проєкти малого і середнього підприємництва.

Як результат системної роботи щодо налагодження партнерських взаємовідносин бізнесу і влади – область посіла шосте місце серед регіонів України у рейтингу Regional Doing Business 2018, який формується на основі анкетування підприємців за міжнародною методикою.

Надання адміністративних послуг населенню

В усіх районах та містах обласного значення, а також у двох об'єднаних територіальних громадах функціонують центри надання адміністративних послуг (ЦНАПи), якими за 2018 рік надано 568,1 тис. адміністративних послуг, що у 1,3 раза більше, ніж за 2017 рік.

До переліку адміністративних послуг, що надаються ЦНАПами, увійшли соціальні, земельні послуги та реєстраційно-погоджувальні процедури.

В області у 2017 – 2018 роках реалізовано проект міжнародної технічної допомоги Європейського Союзу «Центр надання адміністративних послуг як інноваційний інструмент взаємодії влади та громади», у рамках якого модернізовано центри надання адміністративних послуг міст Дубно, Рівне та Вараш, на що спрямовано 7 млн. гривень (в тому числі: кошти Європейського Союзу – 4 млн. гривень, місцевих бюджетів – 3 млн. гривень).

Для зазначених центрів придбано сучасну оргтехніку, меблі, встановлено електронну чергу для відвідувачів та робочі станції для оформлення і видачі паспорта громадянина України (у вигляді ID - карти) та паспорта громадянина України для виїзду за кордон, а також впроваджується система електронного документообігу між центрами надання адміністративних послуг області та суб'єктами надання адміністративних послуг.

У рамках реалізації Програми «U-LEAD з Європою» визначено 16 територіальних громад для створення центрів надання адміністративних послуг.

Зокрема, у першому раунді відібрано п'ять ОТГ (Радивилівська, Козинська, Острожецька, Висоцька, Миляцька), у другому раунді – сім громад (Клесівська, Клеванська, Смизька, Мирогощанська, Деражненська, Привільненська та місто обласного значення Дубно), у третьому раунді – чотири об'єднані громади (Дядьковицька, Старосільська, Вараська та Степанська), у четвертому раунді – подали заявки 6 органів місцевого самоврядування області (Корецька міська рада, Гощанська селищна рада, Шпанівська, Крупецька, Малинська, Бугринська сільські ради).

У 2019 році модернізовано 5 ЦНАПів (у м. Радивилів, Острожецькій, Висоцькій, Козинській та Миляцькій ОТГ)..

Висновки:

З метою покращення доступності отримання адміністративних послуг в області реалізується план заходів щодо запровадження надання адміністративних послуг в електронній формі та їх інтеграції до Єдиного порталу адміністративних послуг.

Це дасть можливість суттєво поліпшити умови отримання дозвольно-погоджувальних та реєстраційних процедур як для громадян, так і для суб'єктів підприємництва, з відповідним позитивним впливом на умови ведення бізнесу та інвестиційний клімат у громадах.

Для розвитку малого та середнього підприємництва необхідно:
активізувати діяльність інституцій підтримки підприємництва;
вдосконалити механізми фінансово-кредитної підтримки, в тому числі для підприємців-початківців;
сприяти реалізації експортного потенціалу суб'єктів малого та середнього бізнесу;
стимулювати детінізацію бізнесу.

Для розвитку системи надання адміністративних послуг необхідно:
оптимізувати мережі центрів надання адміністративних послуг;
залучати бюджетні та позабюджетні кошти у створення мережі центрів надання адміністративних послуг;
наблизити широкий спектр адміністративних послуг до жителів, які проживають у віддалених населених пунктах області;
збільшити перелік послуг, які можна отримати за допомогою електронних сервісів.

VI. Фінансово-бюджетна сфера

Характеристика дохідної частини зведеного бюджету Рівненської області

Виконання дохідної частини здійснювалось в умовах змін, внесених у податкове та бюджетне законодавство, спрямованих на покращення адміністрування платежів, створення більш рівних та справедливих умов оподаткування, а також підвищення наповнюваності бюджету.

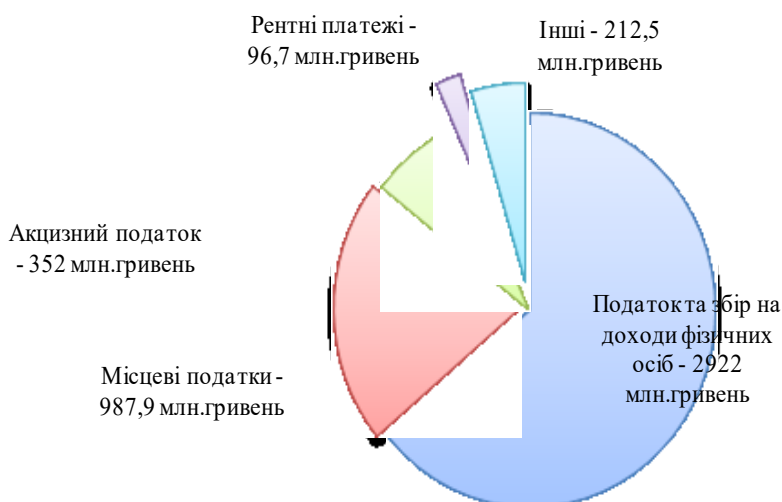
За 2018 рік в області забезпечено зростання надходжень до бюджетів усіх рівнів.

До загального фонду бюджету області (з трансфертами) надійшло 15376,6 млн. гривень, що на 12,9 відсотка більше, ніж за 2017 рік.

Надходження до державного бюджету становили 7752 млн. гривень і збільшились на 3,4 відсотка.

Власні доходи місцевих бюджетів становили 4571,1 млн. гривень, що на 21,4 відсотка або на 805,1 млн. гривень більше, ніж у 2017 році. Із зазначеної суми приросту 73,5 відсотка отримано за рахунок збільшення надходжень податку на доходи фізичних осіб (591,9 млн. гривень), 20,6 відс. - місцевих податків (166,2 млн. гривень), 2,7 відс. – рентних платежів (22,1 млн. гривень).

Структура власних доходів місцевих бюджетів за 2018 рік

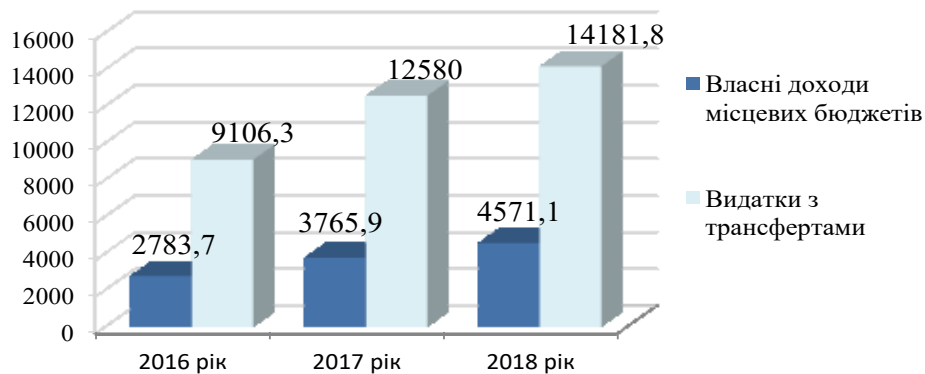
Планові призначення із надходження власних доходів загального фонду, затверджені органами місцевого самоврядування на 2018 рік, із змінами, виконано на 104,4 відсотка, понад завдання надійшло 191 млн. гривень.

Крім власних доходів, у 2018 році область у повному обсязі отримала із загального фонду державного бюджету базову дотацію в сумі 504,9 млн. гривень, додаткову дотацію на здійснення переданих з державного бюджету видатків на утримання закладів освіти та охорони здоров'я – 673,8 млн. гривень та стабілізаційну дотацію – 9,9 млн. гривень.

Сума субвенцій, отриманих із загального фонду держбюджету, становила 9616,9 млн. гривень, або 98,8 відсотка до планових призначень на 2018 рік.

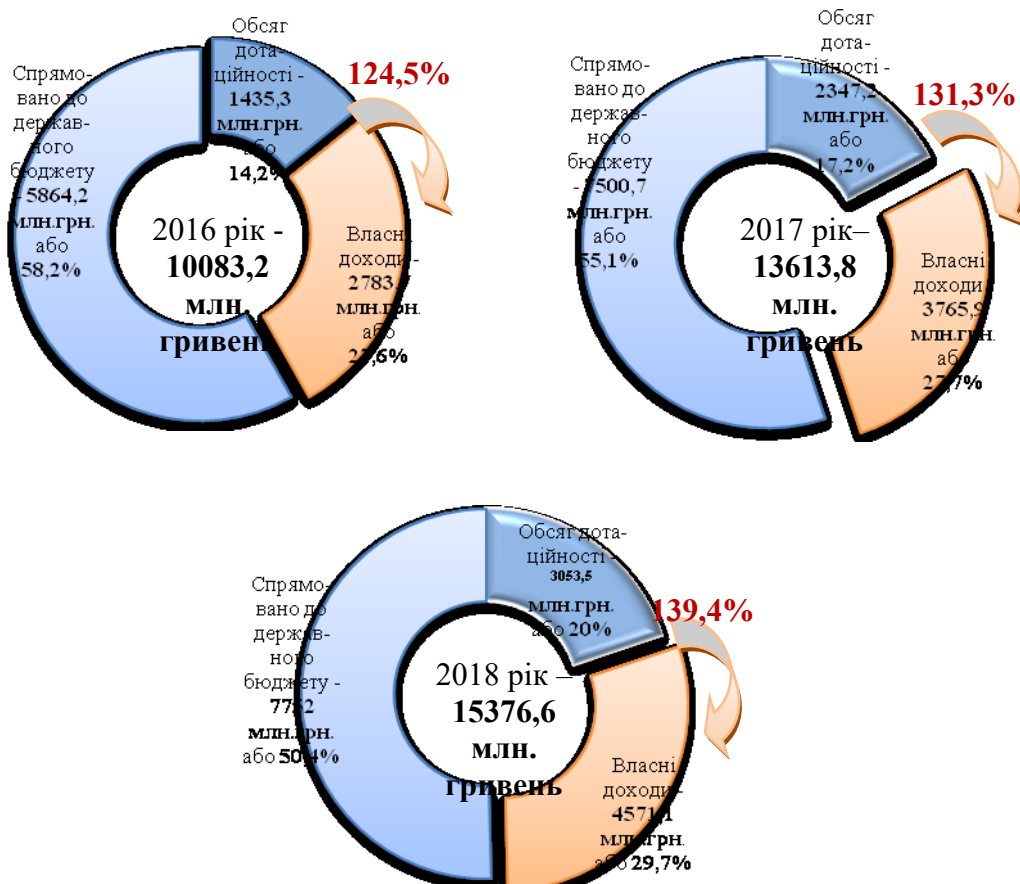
Забезпеченість області бюджетними ресурсами

млн. гривень

У 2016 році із акумульованих на рахунках державного бюджету 5864,2 млн. гривень, в область надійшло у вигляді трансфертів 7299,5 млн. гривень, або 124,5 відсотка. У 2017 та 2018 роках область отримала з державного бюджету відповідно більше на 2347,1 млн. гривень та 3053,5 млн. гривень.

Структура дохідної частини бюджету Рівненської області у 2016 – 2018 роках

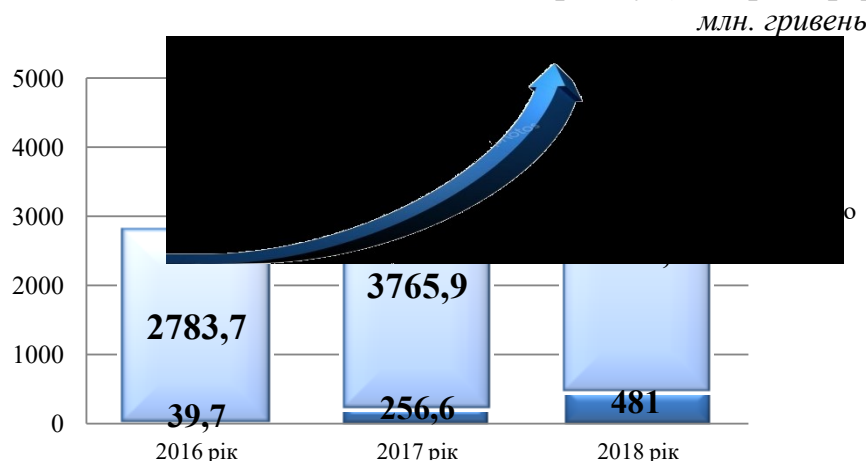

У структурі власних доходів місцевих бюджетів за 2016 – 2018 роки основним джерелом власних доходів залишався податок на доходи фізичних осіб.

Доходи місцевих бюджетів Рівненської області

За 2016 – 2018 роки доходи місцевих бюджетів області (з урахуванням трансфертів) зросли на 105,8 відсотка. Обсяг власних доходів зріс на 64,2 відсотка, а їх питома вага у 2016 році становила 26,9 відсотка; у 2017 – 27 відсотків; у 2018 – 21,5 відсотка.

Позитивна динаміка надходжень власних доходів загального фонду (без трансфертів),

У 2018 році на прямих міжбюджетних відносинах з державним бюджетом працювало 25 об'єднаних територіальних громад. В результаті фінансової децентралізації за 2018 рік власні доходи бюджетів ОТГ зросли до рівня 2017 року на 22,8 відсотка і становили 481 млн. гривень (планові призначення виконано на 106 відсотків).

Доходи загального фонду місцевих бюджетів області у розрізі територій

млн. гривень

	2016			2017			2018		
	Власні доходи	Всього доходів	Частка власних доходів, %	Власні доходи	Всього доходів	Частка власних доходів, %	Власні доходи	Всього доходів	Частка власних доходів, %
Бюджет області, всього	2783,7	10346,0	26,9	3765,9	13959,7	27,0	4571,1	21289,3	21,5
<i>в тому числі:</i>									
райони	1133,9	6342,3	17,9	1368,7	8024,5	17,0	1521,2	8844,5	17,2
м. Рівне	854,5	1825,8	46,8	1128,2	2506,7	45,0	1325,5	2478,3	53,5
міста обласного значення (без м. Рівне)	339,9	722,1	47,1	435,6	921,2	47,3	518,9	1008,0	51,5
обласний бюджет	415,7	1310,9	31,7	576,8	1885,2	30,6	724,5	7631,9	9,5
бюджети ОТГ	39,7	144,9	27,4	256,6	622,1	41,2	481,0	1326,6	36,3

Бюджет розвитку місцевих бюджетів

Бюджет розвитку є фінансовим інструментом забезпечення програм та проєктів розвитку територій.

У складі спеціального фонду місцевих бюджетів області спостерігається поступове зростання надходжень до бюджету розвитку коштів пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту, отриманих відповідно до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності та коштів від відчуження майна, що перебуває в комунальній власності, включаючи кошти від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення та прав на них», а саме: у 2016 році такі надходження становили 42,2 млн. гривень; у 2017 – 58,6 млн. гривень; у 2018 – 58,1 млн. гривень.

Зведений бюджет області за видатками загального фонду за 2018 рік виконаний у сумі 14181,8 млн. гривень, що становить 97,6 відсотка до затверджених призначень на рік.

Із загального обсягу видатків місцевих бюджетів 36,2 відсотка спрямовані на соціальний захист населення, 35,8 відсотка - на освіту, 15,7 відсотка - на охорону здоров'я.

Із загального фонду місцевих бюджетів області на захищені статті видатків використано 10998,4 млн. гривень, що становить 77,5 відсотка загального обсягу видатків. Зокрема, 37,5 відсотка загальної суми видатків спрямовано на оплату праці з нарахуваннями, 34,3 відсотка - на соціальні виплати, 2,9 відсотка – на оплату комунальних послуг та енергоносіїв, 1 відсоток – на медикаменти та продукти харчування.

На реалізацію обласних галузевих програм у 2018 році із затверджених 368,8 млн. гривень видатків в обласному бюджеті фактично виконано 349,1 млн. гривень або 94,7 відсотка до запланованого обсягу.

Зокрема, в рамках щорічного обласного конкурсу проєктів розвитку територіальних громад з обласного бюджету на реалізацію проєктів спрямовано 2,1 млн. гривень.

На реалізацію заходів Програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2018 – 2020 роки (розпорядження голови облдержадміністрації від 15.02.2018 № 103, рішення обласної ради від 16.03.2018 № 863) в повному обсязі освоєно передбачені кошти у сумі 670 тис. гривень.

VII. Доходи і витрати населення

Доходи населення області у 2018 році збільшились на 17,8 відсотка порівняно з 2017 роком і становили 72819 млн. гривень.

Наявний дохід становив 55318 млн. гривень, що на 18,1 відс. більше, ніж у 2017 році, у розрахунку на одну особу – 47729,1 гривні (ріст на 18,4 відсотка). Реальний наявний дохід зріс на 6,2 відсотка.

Структура доходів населення області за останні три роки є незмінною: основними статтями доходів є заробітна плата та соціальна допомога.

Структура доходів населення Рівненської області

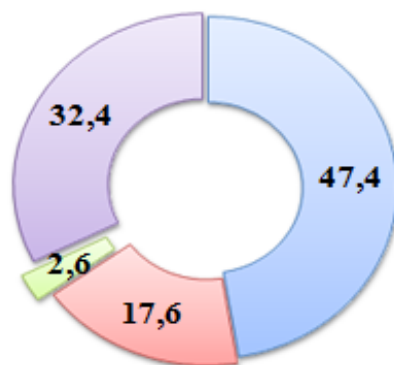
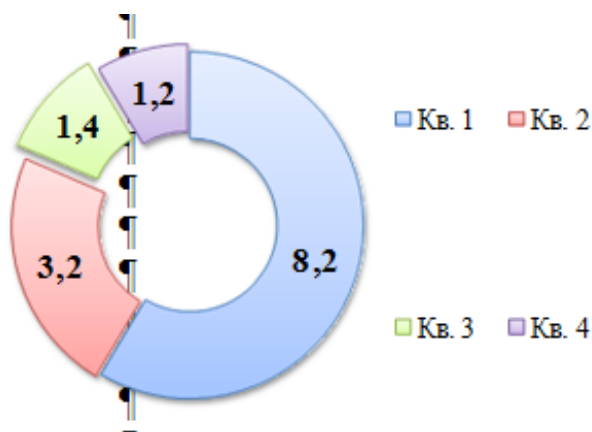
Стаття доходу	2016 рік		2017 рік		2018 рік	
	млн. гривень	від-сотків	млн. гривень	від-сотків	млн. гривень	від-сотків
Доходи	47356	100	61831	100	72819	100
заробітна плата	17841	37,7	24247	39,2	30382	41,7
прибуток та змішаний дохід	11027	23,3	13951	22,6	16107	22,1
доходи від власності	1133	2,4	1203	1,9	1296	1,8
соціальна допомога та інші одержані поточні трансферти	17355	36,6	22430	36,3	25034	34,4

Структура доходів населення у 2018 році

відсоток загальної суми

Рівненська область

Україна

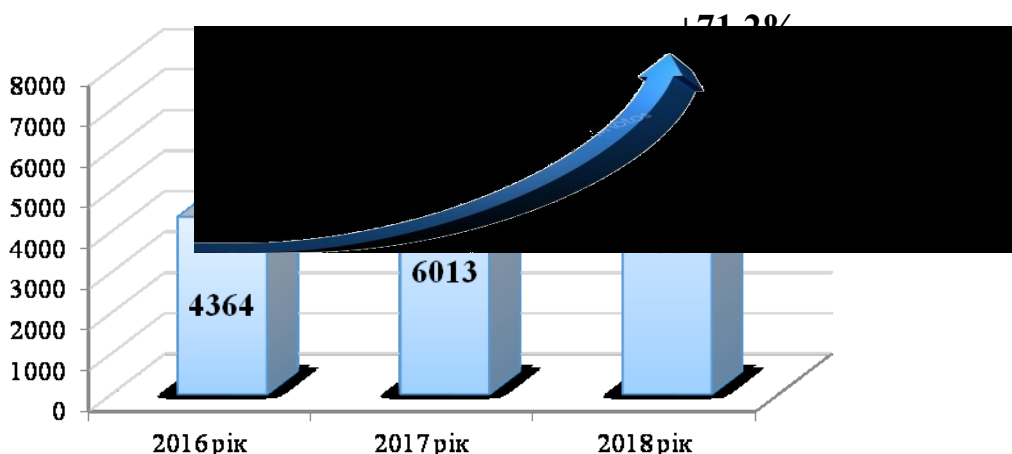
Упродовж останніх років спостерігається ріст середньомісячної заробітної плати найманих працівників. За 2016 - 2018 роки вона зросла на 71,2 відсотка.

Середньомісячна заробітна плата працівників області за 2018 рік становила 7469 гривень і зросла порівняно з відповідним періодом 2017 року на 24,2 відсотка (по Україні ріст на 24,8 відс.) та у 2 рази перевищила рівень мінімальної заробітної плати (3723 гривні).

Індекс реальної заробітної плати становив 111,6 відсотка.

Динаміка росту середньомісячної заробітної плати

млн. гривень

Важливим показником для об'єктивної оцінки доходів населення є реальна заробітна плата, тобто номінальна заробітна плата з урахуванням індексу споживчих цін.

Темпи зростання індексу споживчих цін, номінальної та реальної заробітної плати

	Роки		
	2016	2017	2018
Темп зростання номінальної заробітної плати, %	122,1	137,8	124,2
Індекс реальної заробітної плати, %	107,1	119,4	111,6
Індекс споживчих цін, %	112,3	115,0	109,3

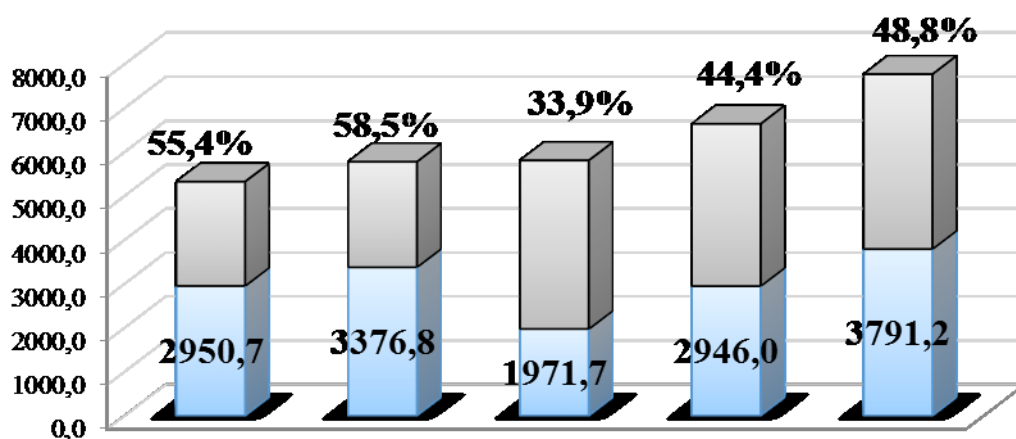
Протягом 2016 – 2018 років темпи зростання рівня споживчих цін в області були нижчими від темпів зростання доходів населення.

При цьому, спостерігалася стримана динаміка інфляційних процесів. Споживча інфляція, вперше після 2013 року, уповільнилася і становила у 2018 році 9,3 відсотка проти 15 відсотків у 2017 році та 12,3 відсотка у 2016 році (по Україні індекс споживчих цін становив відповідно 9,8, 13,7 та 12,4 відсотка).

У структурі доходів населення області вагомою частиною є пенсійне забезпечення. Видатки на виплату пенсій та грошової допомоги у 2018 році становили 7769,7 млн. гривень, що на 70 відсотків більше, ніж у 2017 році.

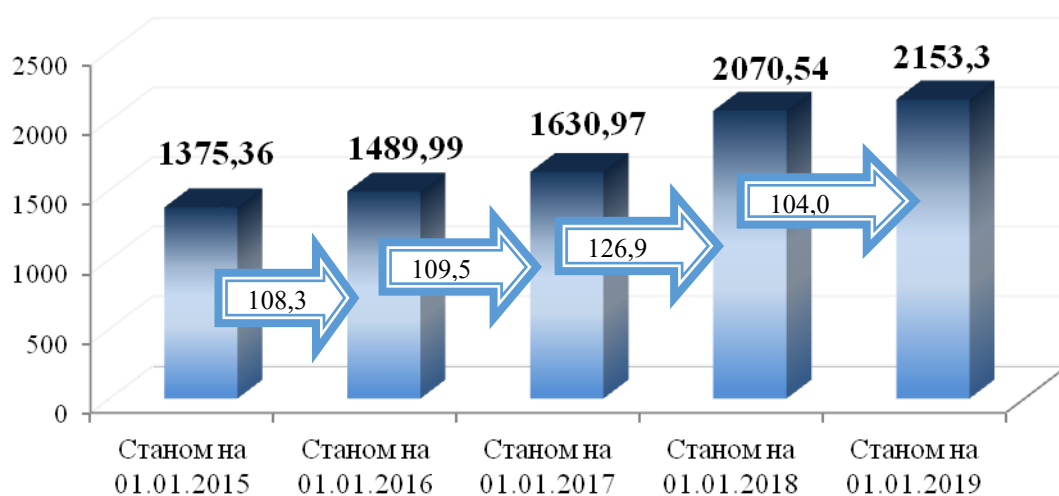
З метою своєчасного фінансування виплати пенсій забезпечувався контроль за повнотою сплати обов'язкових платежів. До солідарної системи пенсійного страхування у 2018 році надійшло 3791,2 млн. гривень, що на 28,7 відсотка більше, ніж у 2017 році. Видаткова частина пенсійного бюджету області у 2018 році забезпечувалась власними коштами на 48,8 відсотка, у 2017 році – на 44,4 відсотка, у 2016 році – на 33,9 відсотка, у 2015 році – на 58,5 відсотка, у 2014 році – на 55,4 відсотка.

Аналіз надходження власних коштів та фактичних видатків на виплату пенсій та грошової допомоги

В області забезпечено щорічне підвищення рівня пенсійного забезпечення громадян, зокрема, станом на 01.01.2019 середній розмір пенсії в області становив 2153,3 гривні, що на чотири відсоткових пункти більше, ніж на 01.01.2018.

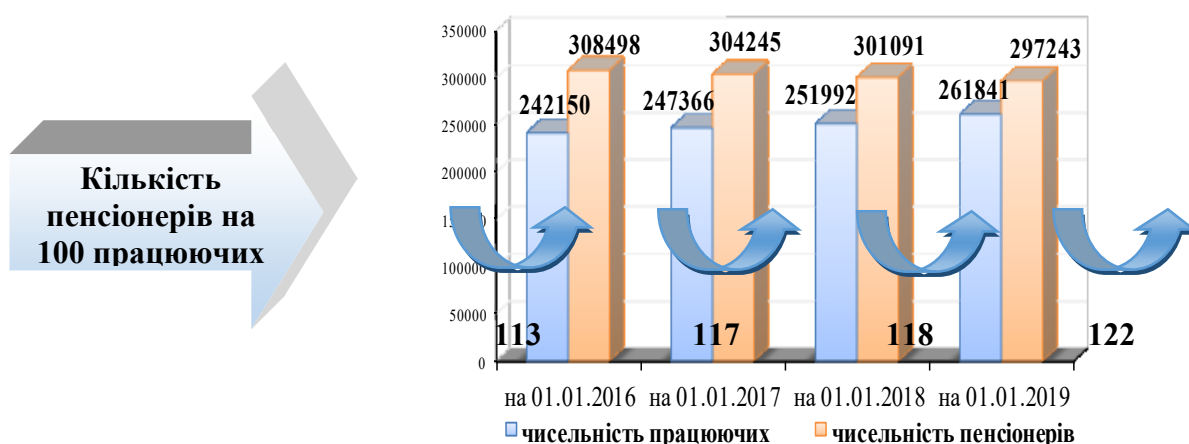
Динаміка середнього розміру пенсії, гривень

В області існує позитивна динаміка чисельності працюючих, що впливає на розрахунки фонду оплати праці та відповідно на зобов'язання у сплаті страхових коштів. Всього за останні чотири роки чисельність працюючих зросла на 19,7 тис. осіб, або на 8,1 відсотка (у тому числі за 2018 рік - на 9,8 тис. осіб або на 3,9 відсотка).

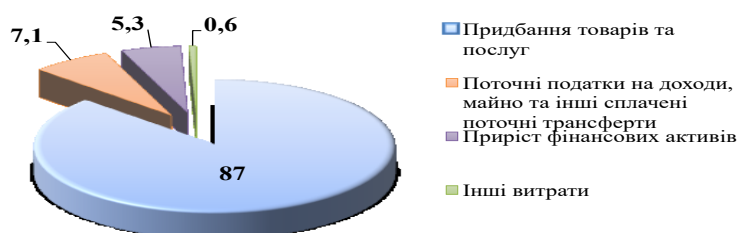
Збільшення у 2018 році чисельності працюючих обумовлено реалізацією в області комплексу заходів щодо легалізації заробітної плати.

Динаміка чисельності працюючих і пенсіонерів (осіб) та їх співвідношення

Навантаження кількості пенсіонерів на 100 працюючих у 2018 році становило 114 пенсіонерів, у 2017 році – 119, у 2016 році – 123 та у 2015 році – 127 пенсіонерів.

Структура витрат населення області у 2018 році, відсоток загальної суми

У 2018 році населення області витратило 87 відсотків доходів (72,8 млрд. гривень) на придбання товарів та послуг, що на 17,8 відсотка більше, ніж у 2017 році.

Висновки:

Протягом останніх років в області зберігається позитивна тенденція до зростання доходів населення, які з 2016 по 2018 роки збільшились на 53,8 відсотка.

Найбільшу частку у загальній структурі грошових доходів домогосподарств області становила заробітна плата, яка є основним структурним компонентом доходів домогосподарств і визначальним фактором їх матеріального добробуту.

Середньомісячна заробітна плата працівників області у 2 рази перевищила рівень мінімальної заробітної плати.

Забезпечується своєчасна і в повному обсязі виплата пенсій та їх перерахування.

Спостерігалася стримана динаміка інфляційних процесів.

Протягом 2016 – 2019 років темпи зростання рівня споживчих цін в області були нижчими від темпів зростання доходів населення.

VIII. Екологічна ситуація в області та безпека життєдіяльності населення

Охорона довкілля

Стан довкілля Рівненської області

На сьогодні Рівненщина відноситься до територій з помірним рівнем забруднення довкілля, але з помітно вираженою тенденцією до зростання техногенного навантаження на нього.

Промислову спеціалізацію області визначають: електроенергетика, хімічна та деревообробна промисловість; виробництво будівельних матеріалів, виробництво скловиробів, машинобудування і металообробка, текстильна, харчова та видобувна промисловості.

Всі складові довкілля (атмосферне повітря, водні та земельні ресурси) зазнають антропогенного навантаження, що супроводжується збільшенням обсягів викидів в атмосферу та скидів у поверхневі водні об'єкти зворотних вод підприємств, накопиченням відходів усіх класів небезпеки.

При цьому, просторовий розподіл техногенного навантаження на складові навколишнього природного середовища Рівненщини нерівномірний, що викликано концентрацією промислового потенціалу переважно в центральній частині області.

Якість повітря

Найбільшими підприємствами – забруднювачами атмосферного повітря, якими щороку викидається у атмосферне повітря понад 66 відсотків усіх викидів забруднювальних речовин від стаціонарних джерел, у області є: ПрАТ «Рівнеазот», філія «Волинь-цемент» ПрАТ «Дікергофф цемент Україна», ПрАТ «Консюмерс-Скло-Зоря», Рівненська філія «Управління магістральних газопроводів «Львівтрансгаз» ПАТ «Укртрансгаз», ТЗОВ «Агроконцерн», ТЗОВ «Укрмолпродукт», ТЗОВ «ОДЕК» Україна, ТЗОВ «Свиспан Лімітед».

За оцінкою ступеня забрудненості атмосферного повітря в м. Рівне високих рівнів забруднення не спостерігалось, але загальний рівень забруднення оцінюється як підвищений. Індекс забруднення атмосфери (ІЗА) дещо зменшився порівняно з минулим роком та становив 5,9 у 2018 році (у 2017 році - 7,7).

Середньорічні концентрації забруднювальних речовин не перевищували гранично допустимих концентрацій (ГДК), за винятком формальдегіду та фтористого водню, середньорічні концентрації яких перевищували ГДК у 2018 році відповідно у 1,7 та 1,6 раза.

В окремих випадках, при несприятливих погодних умовах, максимальні концентрації забруднювальних речовин у атмосферному повітрі перевищували максимально-разові гранично допустимі концентрації за пилом, оксидом вуглецю, діоксидом азоту, сірководнем, фенолом, фтористим і хлористим воднем.

Кислотність атмосферних опадів була в межах 6,18 - 7,8 одиниць рН у 2018 році, що відповідає встановленим нормативам (норма в межах 4,5 - 8,3 одиниць рН).

Водні ресурси

У 2017 році водокористувачами області забрано з природних водних об'єктів 126,3 млн. куб. метрів прісної води, у тому числі 88 млн. куб. метрів з поверхневих джерел, 38,3 млн. куб. метрів з підземних водоносних горизонтів.

У 2017 році у поверхневі водні об'єкти області суб'єктами господарювання скинуто 57,2 млн. куб. метрів зворотних вод.

Погіршенню якості поверхневих вод сприяють скиди недостатньо очищених стічних вод комунальних підприємств, які є найбільшими забруднювачами поверхневих водних об'єктів. Найбільшого антропогенного впливу зазнають:

річка Стир, в яку здійснюються скиди стічних вод з очисних споруд КП дитячого санаторію «Хрінники» Демидівської районної ради, промислово-зливові води ВП «Рівненська АЕС» ДП «НАЕК «Енергоатом», стічні води з комунальних очисних споруд м. Вараш та смт Зарічне;

річка Іква (скиди стічних вод з комунальних очисних споруд м. Дубно та смт Млинів);

річка Бережанка (скиди стічних вод з комунальних очисних споруд смт Володимирець);

річка Горинь (скиди стічних вод з комунальних очисних споруд м. Острог, смт Оржів, смт Гоща, м. Дубровиця та підприємств ТзОВ «ОДЕК» Україна, Городищенської виправної колонії, ПрАТ «Рівнеазот»);

річка Замчисько (скиди стічних вод з комунальних очисних споруд м. Костопіль, ЗАТ «Костопільський завод скловиробів», ТОВ «Хмизи-сервіс» та ТзОВ «Свиспан Лімітед»);

річка Устя (скиди стічних вод з комунальних очисних споруд смт Квасилів, с. Зоря, м. Рівне та зливові води м. Рівне);

річка Случ (скиди стічних вод м. Березне, м. Сарни, ТзОВ «Завод металевих виробів», ТзОВ «Папірінвест»).

Поводження з відходами

Забруднення навколишнього природного середовища відходами виробництва і споживання набуває для області все більшої гостроти. Нараховується понад 1000 підприємств, установ і організацій, виробнича діяльність яких пов'язана з утворенням промислових та побутових відходів.

Відповідно до державного статистичного спостереження № 1 - відходи «Поводження з відходами», обсяг накопичення промислових відходів I - IV класів небезпеки станом на 01.01.2018 становив 24,7 млн. тонн (у тому числі II - III класів небезпеки – 161 тис. тонн).

Підприємства - основні утворювачі відходів – ПрАТ «Рівнеазот», ВП «Рівненська АЕС» ДП «НАЕК «Енергоатом», ТзОВ «Високовольтний союз - РЗВА», ПрАТ «Єврошпон-Смига», ТзОВ «Завод металевих виробів», ТзОВ «Вирівський кар'єр», ТзОВ «ОДЕК» Україна.

Серед основних екологічних проблем, пов'язаних з утворенням та розміщенням небезпечних відходів, є накопичення на ПрАТ «Рівнеазот»:

15,4 млн. тонн фосфогіпсу-дигідрату на площі 58,2 гектара (відходи виробництва фосфорної кислоти);

2,1 тис. тонн моноетаноламіну на площі 2,1 гектара (утворюється при виробництві аміаку);

1,4 млн. тонн шламу станції нейтралізації цеху фосфорної кислоти на площі 45,3 гектара.

На території 11 районів накопичено залишки непридатних хімічних засобів захисту рослин (пестицидів та агрохімікатів) в кількості 46,8 тонни.

Основним способом видалення твердих побутових відходів є їх захоронення на полігонах і сміттєзвалищах.

За останні роки в населених пунктах області накопичується понад 1 млн. куб. метрів твердих побутових відходів.

Показники утворення твердих побутових відходів

№	Показник	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
1	Обсяги утворення твердих побутових відходів, тис. куб. метрів	959,6	979,5	1021,2	1061,5	1130,5
2	Переробка, сортування твердих побутових відходів, тис. куб. метрів	82,4	226,2	178,8	97,3	22,9
3	Наявність переробки/сортування, у відсотках до накопичення	8,6	23,1	17,5	9,2	2,0
4	Загальна кількість полігонів/звалищ твердих побутових відходів, паспортизованих та внесених до реєстру місць видалення відходів, одиниць	311	327	333	336	346
	у тому числі:					
	діючі полігони/звалища, одиниць	309	324	326	329	339
	закриті полігони/звалища, одиниць	2	3	7	7	7
5	Захоронено відходів на полігонах/звалищах твердих побутових відходів від початку їх експлуатації, тис. куб. метрів	877,2	753,3	842,3	964,2	1107,6

Загалом на полігонах та звалищах твердих побутових відходів, від початку їх експлуатації, захоронено 33 млн. куб. метрів побутових відходів.

У населених пунктах області низькими темпами запроваджується роздільне збирання твердих побутових відходів (із 1026 населених пунктів впроваджено у 56).

На території Шпанівської сільської ради Рівненського району побудовано завод з переробки твердих побутових відходів ТзОВ «УКРЕКО-ІНДАСТРІ». Технологією передбачено сортування, переробку сміття на вторинну сировину, компост та альтернативне паливо з подальшим використанням його в якості носія енергії на «Волинь-Цемент» філія ПРАТ «Дікергофф Цемент Україна».

На території Рівненського міського сміттєзвалищного полігону відбулося відкриття першої в області біогазової станції (системи збору та утилізації газу,

який накопичується під товщиною побутових відходів на полігоні). Пробурено 30 свердловин, з яких газ на поверхню підніматиметься насосами.

Це дозволить значно зменшити ризик загоряння полігону і одночасно виробляти електроенергію.

Основні підприємства, що здійснюють утилізацію відходів (використання відходів як вторинної сировини):

Здолбунівський завод пластмасових виробів «Іскра» спеціалізується на безвідходному технологічному процесі. Відходи використовуються у виробництві як вторинна сировина для виготовлення пластмасових труб. У 2017 році було перероблено 31 тону таких відходів;

Костопільська філія державного підприємства «Укрветсанзавод» спеціалізується на виробництві кісткового борошна для потреб сільського господарства, сировиною для якого є відходи обвалування туш та кістки. За 2017 рік перероблено 3820 тонн зазначених відходів;

ТОВ «Папірінвест» займається переробкою вторинної (паперової) сировини та випуском з неї паперової продукції. У 2017 році підприємством перероблено 2538,8 тонни макулатури;

на приватному підприємстві «Торгово-промислове підприємство «Політор» працює цех з утилізації, переробки та виробництва поліетиленових виробів, у 2017 році перероблено 45 тонн технологічного браку пластмасових виробів;

ТзОВ «Еко-Хелп» здійснює збір відпрацьованих люмінесцентних ламп та термометрів, що містять ртуть. За 2018 рік зібрано та передано на спеціалізовані підприємства 36,2 тис. штук відпрацьованих люмінесцентних ламп та 526 термометрів. Вказані відходи передані до ТзОВ «КИЙГРАНД» (м. Київ) для подальшого поводження з ними.

Природно-заповідний фонд

Для забезпечення екологічно збалансованого розвитку, збереження популяцій видів рослин і тварин в області створена мережа природно-заповідного фонду, до якої станом на 01.01.2019 віднесено 315 територій та об'єктів загальною площею 181,5 тис. гектарів, що становить 9,1 відсотка площі області (у тому числі 27 об'єктів загальнодержавного значення площею

64,9 тис. гектарів та 287 об'єктів місцевого значення площею 116,6 тис. гектарів).

Основними об'єктами природно-заповідного фонду в області є:

Рівненський природний заповідник загальною площею 42,3 тис. гектарів, територія якого є природним ядром Поліського екологічного коридору національної екологічної мережі України. Заповідник є найбільшим в Україні і складається з чотирьох масивів, розташованих на території Володимирецького, Дубровицького, Рокитнівського, Сарненського районів. У складі заповідника є чотири водно-болотні угіддя, які віднесені до переліку водно-болотних угідь міжнародного значення згідно з Рамсарською конвенцією.

Національний природний парк «Дермансько-Острозький» площею 5,4 тис. гектарів, що знаходиться на території Острозького, Здолбунівського районів, займає вузьку частину Малого Полісся, яке знаходиться між Мізоцьким кряжем та Кременецькою височиною.

Три регіональні ландшафтні парки:

«Прип'ять-Стохід» площею 21,6 тис. гектарів у Зарічненському районі;

«Надслучанський» площею 17,2 тис. гектарів у Березнівському районі;

«Дермансько-Мостівський» площею 19,8 тис. гектарів у Здолбунівському районі;

Рівненський зоопарк площею 11,6 гектара у м. Рівне;

Державний дендрологічний парк Березнівського лісового коледжу площею 29,5 гектара у м. Березне, в якому ростуть характерні для області рослини та екзотичні представники Далекого Сходу, Сибіру, Криму, Кавказу, Середньої Азії, Америки, Японії і Китаю.

На півночі області на території ботанічної пам'ятки природи «Юзефінська дача» в Рокитнівському районі збережено Юзефінський дуб (дуб князя Ігоря) - найстаріший в Україні - вік якого перевищує 1350 років.

У 2018 році з метою належної охорони об'єктів природно-заповідного фонду області виконано роботи з розроблення проектів землеустрою щодо організації і встановлення меж двох заказників місцевого значення у Острозькому районі на загальну суму 190 тис. гривень.

На території міста Дубно створено три ботанічні пам'ятки природи місцевого значення «Дуб графині Шувалової», «Дуб Діонісія Міклера», «Дуб пана Василя» (рішення Рівненської обласної ради від 07.12.2018 № 1227) та парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва «Горбаківський» площею 3,6 гектара у Гоцанському районі (рішення Рівненської обласної ради від 07.12.2018 № 1228).

Здійснювались заходи щодо створення національного природного парку «Соколині гори» у Березнівському районі.

Створено національний природний парк «Нобельський» площею 25,3 тис. гектара у Зарічненському районі (Указ Президента України від 11.04.2019 № 131).

Висновки:

Рівненська область відноситься до регіонів України із задовільною екологічною ситуацією. Разом з тим, для господарського комплексу області притаманна наявність окремих енергоємних виробництв, упровадження яких у багатьох випадках здійснювалося без урахування природоохоронних технологій.

Забруднення навколишнього природного середовища області характеризується територіальною диференціацією. Найбільш забрудненою є центральна частина області, де розміщені потужні промислові підприємства.

Зважаючи на зазначене, найбільш актуальним завданням є забезпечення ефективного поводження з відходами.

Серед іншого це передбачає комплексне використання побутових відходів як енергоресурсу, впровадження роздільного збирання твердих побутових відходів, переробку та утилізацію їх ресурсоцінних компонентів, впровадження новітніх технологій у сфері поводження з відходами, розвиток економіки замкненого циклу.

Природно-техногенна і екологічна безпека

Ризик виникнення надзвичайних ситуацій у Рівненській області високий, що обумовлено географічними особливостями території, концентрацією екологічно небезпечних виробництв, високою щільністю населення поблизу них і старінням основних виробничих фондів.

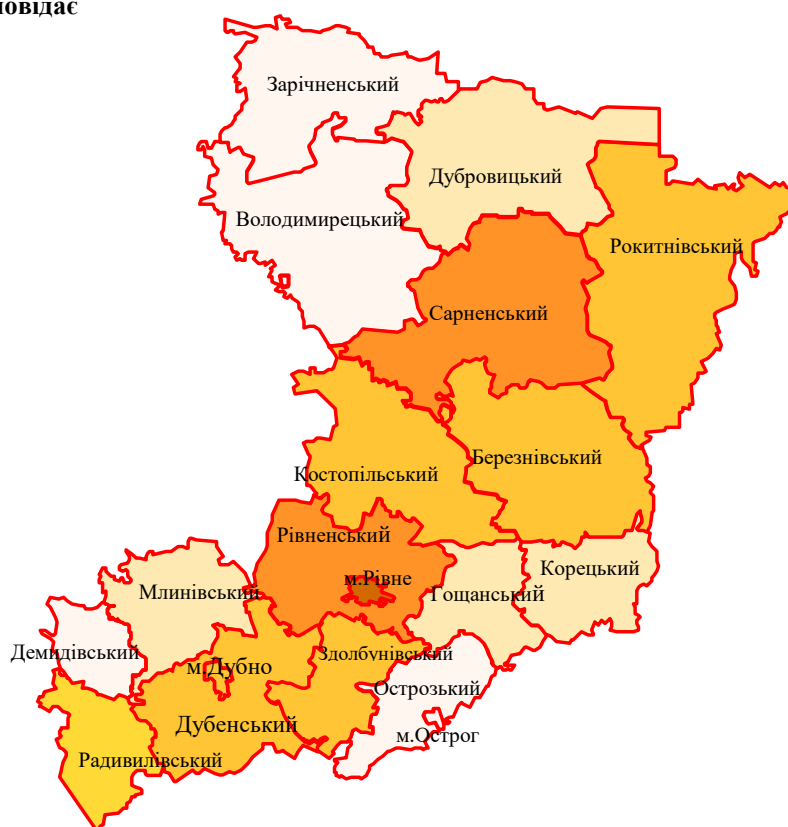
У 2019 році на території області зареєстровано 457 потенційно небезпечних об'єктів, з яких 40 потребують внесення до Державного реєстру потенційно небезпечних об'єктів. Для дев'яти хімічно небезпечних об'єктів та семи адміністративно-територіальних одиниць області визначено ступінь їх хімічної небезпеки.

На території хімічно небезпечних об'єктів (у тому числі шести об'єктів підвищеної небезпеки), у ємностях (ресиверах) різних об'ємів зберігаються близько 3 тис. тонн небезпечних хімічних речовин, серед яких аміак, хлор та формальдегід. Сім хімічно небезпечних об'єктів мають локальні системи автоматизованих систем спостереження за перевищенням концентрації небезпечних хімічних речовин у повітрі виробничих приміщень.

Територією області проходять дві гілки магістральних нафтопроводів «Дружба» загальною протяжністю 124,5 кілометра, продуктопровід довжиною 177 кілометрів, газопровідна мережа високого тиску довжиною 333 кілометри.

Кольорова насиченість відповідає кількості потенційно небезпечних об'єктів:

- до 10
- від 11 до 20
- від 21 до 40
- від 41 до 70
- 70 і більше

Область залишається однією з найбільш постраждалих від наслідків Чорнобильської катастрофи. Радіацією уражено понад 11 тис. кв. кілометрів території, або 56 відсотків загальної площі області. Радіаційно забруднені сільськогосподарські угіддя займають 290 тис. гектарів (31 відсоток загальної площі), лісові масиви - 654 тис. гектарів (82 відсотки площі лісів області).

Території шести північних районів зазнали забруднення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Згідно з експертними висновками про радіологічний стан населених пунктів, 183 населені пункти Березнівського, Володимирецького, Дубровицького, Зарічненського, Рокитнівського та Сарненського районів області залишаються у зонах радіоактивного забруднення.

Значні частини території області знаходяться у межах 30-кілометрових зон спостереження Рівненської та Хмельницької АЕС.

Рівненська АЕС - найпотужніший суб'єкт діяльності у сфері використання ядерної енергії на території області, експлуатує 4 енергоблоки загальною електричною потужністю 2835 МВт. Так, у разі аварії на Рівненській АЕС з викидом радіоактивних речовин забруднення можуть зазнати 63 населені пункти області із загальною чисельністю населення 100,8 тис. осіб.

Понад 20 відсотків південно-східної частини області відноситься до 30-кілометрової зони Хмельницької АЕС. У разі виникнення радіаційної аварії на Хмельницькій АЕС радіоактивного забруднення можуть зазнати 83 населені пункти області, в яких проживає 59,6 тис. осіб.

Найбільшу потенційну небезпеку для людини та навколишнього природного середовища при провадженні діяльності у сфері використання

ядерної енергії має використання радіоактивних матеріалів. В області понад 110 суб'єктів господарської діяльності використовують закриті (радіонуклідні) джерела іонізуючого випромінювання (ДІВ) та нерадіонуклідні ДІВ, що генерують іонізуюче випромінювання. Станом на 01.01.2018 63 суб'єкти господарської діяльності Рівненської області здійснювали діяльність з використання ДІВ на підставі ліцензій Державної інспекції ядерного регулювання України.

У 2018 році щоденні спостереження за потужністю експозиційної дози гамма-випромінювання проводились у чотирьох пунктах контролю: м. Рівне (радіологічна лабораторія), авіаційні метеорологічні станції цивільні (АМСЦ) м. Рівне, м. Сарни, м. Дубно. Середнє значення потужності експозиційної дози гамма-випромінювання в області становило 11,86 мкР/год, максимальне значення – 17 мкР/год.

При цьому, максимальні значення потужності експозиційної дози гамма-випромінювання не перевищували рівень природного фону.

Найбільш небезпечним природним явищем на території області є підтоплення населених пунктів і територій, у тому числі за рахунок високого рівня ґрунтових вод.

Майже щороку негативної дії повеневих вод зазнають території Березнівського, Володимирецького, Дубровицького, Зарічненського, Рокитнівського та Сарненського районів, частково – Костопільського та Острозького районів. Від паводкових вод та підняття ґрунтових вод потерпають території Здолбунівського, Демидівського, Млинівського, Радивилівського, Рівненського районів та м. Рівне.

В зону можливого затоплення (підтоплення) потрапляють 164 населені пункти області, з яких 46 – захищені гідротехнічними спорудами.

Серед природних факторів небезпеки висока ймовірність виникнення лісових та торф'яних пожеж. Основним чинником небезпеки таких пожеж є загроза населеним пунктам, які розташовані серед лісових масивів (в області на відстані 150 метрів та ближче від хвойних лісів, насаджень або торф'яників розташовані 176 населених пунктів).

Забезпечення пожежної безпеки у сільській місцевості ускладнюється значною віддаленістю підрозділів державної пожежної охорони, які в основному дислокуються у районних центрах. Внаслідок цього, час прибуття пожежного автомобіля на виклик до віддалених сіл коливається від 30 до 50 хвилин, що перевищує нормативний час прибуття підрозділів пожежної охорони та призводить до значного ускладнення ліквідації надзвичайних ситуацій, зростання рівня шкоди й матеріальних збитків, підвищується загроза життю і здоров'ю людей.

Основу сил територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту Рівненської області складають:

аварійно-рятувальний загін спеціального призначення Головного управління ДСНС України у Рівненській області;

30 пожежно-рятувальних підрозділів (частин) Головного управління ДСНС України у Рівненській області (з них 21 пожежно-рятувальна частина та 9 пожежно-рятувальних постів);

аварійно-рятувальний загін ПрАТ «Рівнеазот»;

Рівненська обласна комунальна аварійно-рятувальна служба на водних об'єктах та воєнізований газорятівальний загін ПрАТ «Рівнеазот»;

спеціалізовані служби цивільного захисту області, районів, міст та суб'єктів господарювання;

об'єктові і територіальні формування цивільного захисту (сили і засоби цивільного захисту суб'єктів господарювання), які не увійшли до складу спеціалізованих служб цивільного захисту області.

Висновки:

Віддаленість населених пунктів від місць розташування місцевих пожежно-рятувальних підрозділів та підрозділів державної пожежної охорони потребує створення на територіях віддалених населених пунктів підрозділів місцевої (добровільної) пожежної охорони центрів безпеки громадян.

В області недостатнє забезпечення пожежно-рятувальних підрозділів пожежно-технічним озброєнням та спеціальним одягом, значна кількість пожежних автомобілів потребує ремонту, що суттєво ускладнює умови гасіння пожеж.

Підрозділи місцевої пожежної охорони потребують належного фінансування, зокрема, включення відповідних заходів до цільових галузевих програм, залучення коштів міжнародної технічної допомоги, спонсорів, інших коштів із джерел, не заборонених чинним законодавством.

IX. Аналіз сильних сторін, можливостей розвитку, слабких сторін та загроз розвитку Рівненської області (SWOT-аналіз)

SWOT-аналіз Рівненської області проведено з урахуванням стану та тенденцій розвитку, актуальних проблемних питань галузей господарського комплексу області та соціальної сфери, висновків та розділів описово-аналітичної частини Стратегії (соціально-економічного аналізу розвитку області за 2014 – 2018 роки), а також наданих членами робочої групи пропозицій.

SWOT-аналіз Рівненської області

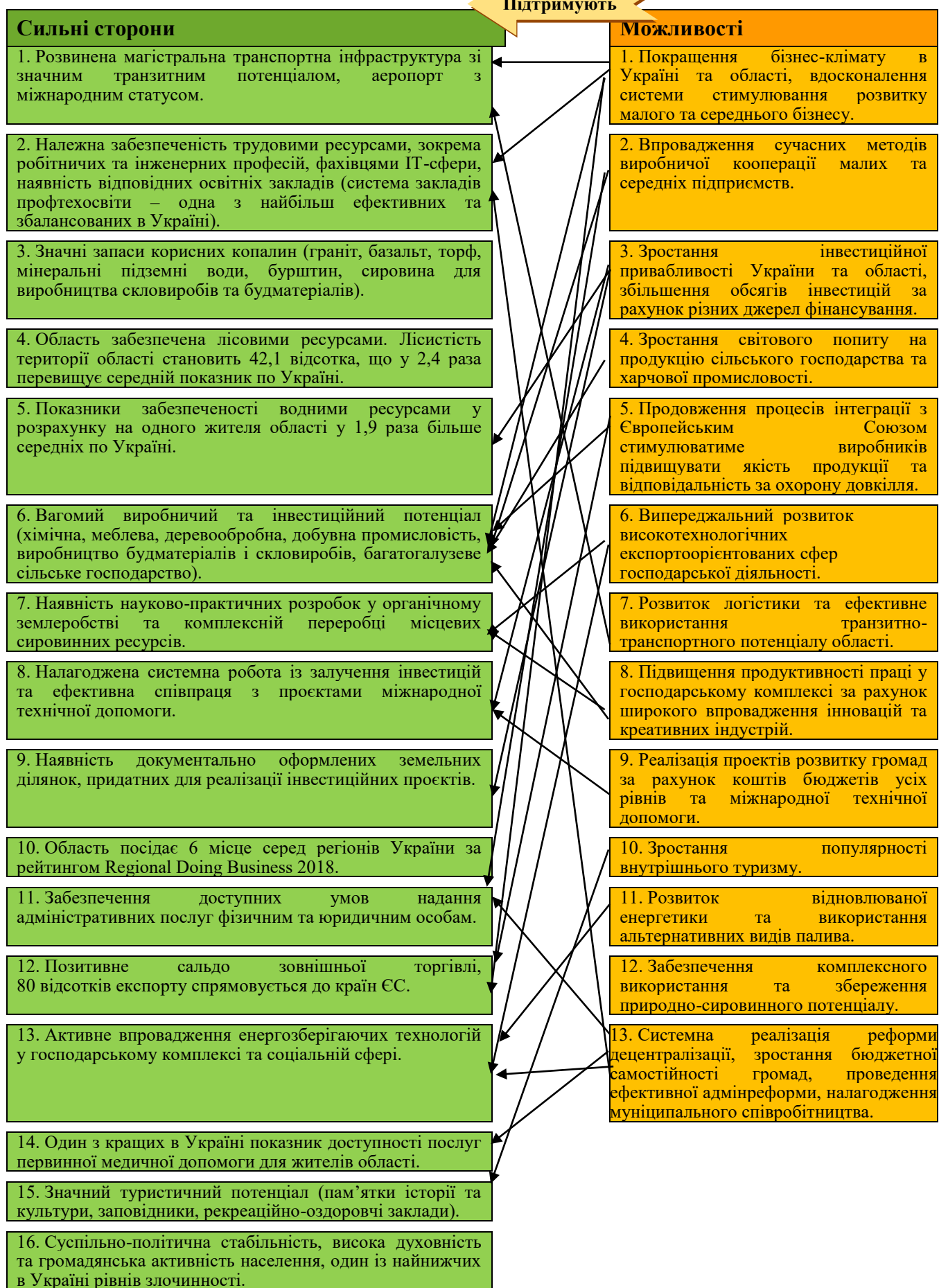
Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Розвинена магістральна транспортна інфраструктура зі значним транзитним потенціалом, аеропорт з міжнародним статусом. 2. Належна забезпеченість трудовими ресурсами, зокрема робітничих та інженерних професій, фахівцями ІТ-сфери, наявність відповідних освітніх закладів (система закладів профтехосвіти – одна з найбільш ефективних та збалансованих в Україні). 3. Значні запаси корисних копалин (граніт, базальт, торф, мінеральні підземні води, бурштин, сировина для виробництва скловиробів та будматеріалів). 4. Область забезпечена лісовими ресурсами. Лісистість території області становить 42,1 відсотка, що у 2,4 раза перевищує середній показник по Україні. 5. Показники забезпеченості водними ресурсами у розрахунку на одного жителя області у 1,9 раза більше середніх по Україні. 6. Вагомий виробничий та інвестиційний потенціал (хімічна, меблева, деревообробна, добувна промисловість, виробництво будматеріалів і скловиробів, багатогалузеве сільське господарство). 7. Наявність науково-практичних розробок у органічному землеробстві та комплексній переробці місцевих сировинних ресурсів. 8. Налагоджена системна робота із залучення інвестицій та ефективна співпраця з проектами міжнародної технічної допомоги.	1. Значний ступінь зносу основних фондів комунальної інфраструктури, сільського господарства, будівельної галузі та їх моральна застарілість. 2. Низька продуктивність праці у сільському господарстві. 3. Більшість виробництв орієнтовані лише на місцевий ринок збуту та є неконкурентними на глобальному ринку. 4. Ґрунти північної частини області – малородючі, земельні ділянки південної частини – сильно подрібнені. 5. Низька якість автомобільних доріг місцевого значення. 6. Комунальна інфраструктура більшості населених пунктів області потребує модернізації. 7. Значні міжрайонні дисбаланси у розвитку економіки, освіти, культури, охорони здоров'я, сфері зайнятості населення. 8. Значна тіньова зайнятість. 9. Відтік з регіону висококваліфікованих трудових ресурсів. 10. Низький рівень розвитку виробничої кооперації суб'єктів малого і середнього бізнесу, особливо у сільській місцевості.

Сильні сторони	Слабкі сторони
9. Наявність документально оформлених земельних ділянок, придатних для реалізації інвестиційних проєктів. 10. Область посідає 6 місце серед регіонів України за рейтингом Regional Doing Business 2018. 11. Забезпечення доступних умов надання адміністративних послуг фізичним та юридичним особам. 12. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі, 80 відсотків експорту спрямовується до країн ЄС. 13. Активне впровадження енергозберігаючих технологій у господарському комплексі та соціальній сфері. 14. Один з кращих в Україні показник доступності послуг первинної медичної допомоги для жителів області. 15. Значний туристичний потенціал (пам'ятки історії та культури, заповідники, рекреаційно-оздоровчі заклади). 16. Суспільно-політична стабільність, висока духовність та громадянська активність населення, один із найнижчих в Україні рівнів злочинності.	11. Недостатньо ефективна діяльність у сфері поводження з відходами, що спричиняє в окремих громадах складну екологічну ситуацію.

Можливості	Загрози
1. Покращення бізнес-клімату в Україні та області, вдосконалення системи стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу. 2. Впровадження сучасних методів виробничої кооперації малих та середніх підприємств. 3. Зростання інвестиційної привабливості України та області, збільшення обсягів інвестицій за рахунок різних джерел фінансування. 4. Зростання світового попиту на продукцію сільського господарства та харчової промисловості. 5. Продовження процесів інтеграції з Європейським Союзом стимулюватиме виробників підвищувати якість продукції та відповідальність за охорону довкілля. 6. Випереджальний розвиток високотехнологічних експортоорієнтованих сфер господарської діяльності. 7. Розвиток логістики та ефективне використання транзитно-транспортного потенціалу області. 8. Підвищення продуктивності праці у господарському комплексі за рахунок широкого впровадження інновацій та креативних індустрій. 9. Реалізація проєктів розвитку громад за рахунок коштів бюджетів усіх рівнів та міжнародної технічної допомоги. 10. Зростання популярності внутрішнього туризму. 11. Розвиток відновлюваної енергетики та використання альтернативних видів палива. 12. Забезпечення комплексного використання та збереження природно-сировинного потенціалу. 13. Системна реалізація реформи децентралізації, зростання бюджетної самостійності громад, проведення ефективної адмінреформи, налагодження муніципального співробітництва.	1. Призупинення реформи дерегуляції (зокрема щодо спрощення і прискорення дозвільно-погоджувальних процедур). 2. Посилення необґрунтованого втручання у господарську діяльність контролюючих, правоохоронних та судових органів. 3. Відсутність оперативного та ефективного реагування органів влади, роботодавців та закладів освіти на відтік кваліфікованих кадрів за кордон, а також студентської молоді на навчання за межі України. 4. Скорочення у найближчі роки частки працездатного населення. 5. Невизначеність щодо ринку земель сільськогосподарського призначення. 6. Відсутність ефективної державної підтримки впровадження інновацій та розвитку креативної економіки. 7. Продовження збройної агресії Російської Федерації на сході України з відповідними негативними економічними, соціальними та екологічними наслідками. 8. Відсутність ефективної державної програми поводження з відходами. 9. Недостатньо ефективна боротьба з корупцією.

SWOT-матриця Рівненської області

ПОРІВНЯЛЬНІ ПЕРЕВАГИ

Слабкі сторони

1. Значний ступінь зносу основних фондів комунальної інфраструктури, сільського господарства, будівельної галузі та їх моральна застарілість.

2. Низька продуктивність праці у сільському господарстві.

3. Більшість виробництв орієнтовані лише на місцевий ринок збуту та є неконкурентними на глобальному ринку.

4. Ґрунти північної частини області – малородючі, земельні ділянки південної частини – сильно подрібнені.

5. Низька якість автомобільних доріг місцевого значення.

6. Комунальна інфраструктура більшості населених пунктів області потребує модернізації.

7. Значні міжрайонні дисбаланси у розвитку економіки, освіти, культури, охорони здоров'я, сфері зайнятості населення.

8. Значна тіньова зайнятість.

9. Відтік з регіону висококваліфікованих трудових ресурсів.

10. Низький рівень розвитку виробничої кооперації суб'єктів малого і середнього бізнесу, особливо у сільській місцевості.

11. Недостатньо ефективна діяльність у сфері поводження з відходами, що спричиняє в окремих громадах складну екологічну ситуацію.

Можливості

1. Покращення бізнес-клімату в Україні та області, вдосконалення системи стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу.

2. Впровадження сучасних методів виробничої кооперації малих та середніх підприємств.

3. Зростання інвестиційної привабливості України та області, збільшення обсягів інвестицій за рахунок різних джерел фінансування.

4. Зростання світового попиту на продукцію сільського господарства та харчової промисловості.

5. Продовження процесів інтеграції з Європейським Союзом стимулюватиме виробників підвищувати якість продукції та відповідальність за охорону довкілля.

6. Випереджальний розвиток високотехнологічних експортоорієнтованих сфер господарської діяльності.

7. Розвиток логістики та ефективне використання транзитно-транспортного потенціалу області.

8. Підвищення продуктивності праці у господарському комплексі за рахунок широкого впровадження інновацій та креативних індустрій.

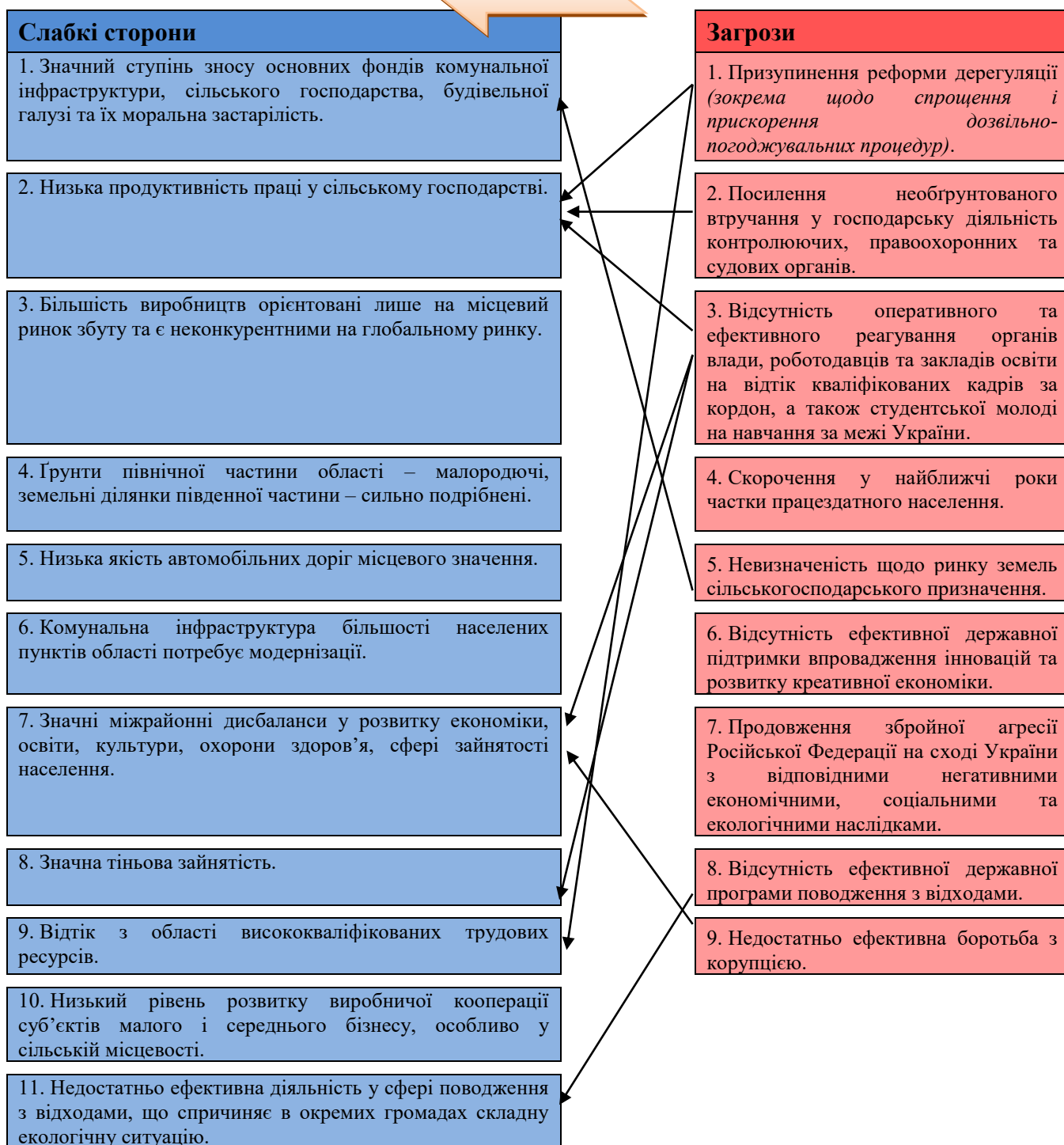
9. Реалізація проєктів розвитку громад за рахунок коштів бюджетів усіх рівнів та міжнародної технічної допомоги.

10. Зростання популярності внутрішнього туризму.

11. Розвиток відновлюваної енергетики та використання альтернативних видів палива.

12. Забезпечення комплексного використання та збереження природно-сировинного потенціалу.

13. Системна реалізація реформи децентралізації, зростання бюджетної самостійності громад, проведення ефективної адмінреформи, налагодження муніципального співробітництва.

РИЗИКИ**Посилюють**

SWOT-матриця дозволяє виявити взаємозв'язки між «внутрішніми» (сильні та слабкі сторони) та «зовнішніми» (можливості та загрози) факторами, які мають стратегічне значення для Рівненської області. Взаємозв'язки дозволяють сформулювати порівняльні переваги, виклики і ризики, які є основою для стратегічного вибору, формулювання стратегічних та операційних цілей розвитку області на довгострокову перспективу.

Порівняльні переваги, виклики та можливі ризики для Рівненської області

Порівняльні переваги

(визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей)

Прогнозоване покращення бізнес-клімату в Україні та зростання її інвестиційної привабливості у поєднанні із сильними сторонами області створюють передумови для розвитку на Рівненщині конкурентоспроможної на зовнішньому та внутрішньому ринках економіки, ефективного функціонування інфраструктури та соціальної сфери, створення для жителів області умов для самореалізації та розвитку особистості, належного захисту довкілля.

Серед сильних сторін області, які сприятимуть розбудові в області сучасної економіки (зокрема, випереджальному розвитку високотехнологічних експортоорієнтованих сфер господарської діяльності): вагомий виробничий, інвестиційний та ресурсний потенціал (включаючи трудові, земельні, лісові, водні ресурси, поклади корисних копалин); розвинена транспортна інфраструктура (автомобільний, залізничний та повітряний транспорт); орієнтована на ринки ЄС структура експорту; системна робота органів влади Рівненщини щодо забезпечення сприятливих умов для започаткування і ведення бізнесу, активізації залучення інвестицій, впровадження енергоефективних заходів і технологій у виробничій та соціальній сферах; наявність наукових шкіл і науково-практичних розробок у значимих для області виробничих галузях.

Передбачається подальше зростання світового попиту на продукцію сільського господарства і харчової промисловості, однак з дотриманням при цьому вимог щодо належної якості продукції (особливо, при торгівлі з основним торговельним партнером області – країнами ЄС).

Досягнути в цих умовах успішного розвитку агропромислового сектору регіону можливо, передусім, за рахунок широкого впровадження виробничої кооперації малих і середніх підприємств, підвищення продуктивності праці, широкого впровадження інновацій (як розроблених на Рівненщині, так і залучених).

Впровадження інновацій (технологічних, маркетингових, адміністративно-організаційних) та креативних індустрій – одна з визначальних передумов для розвитку інших галузей виробничої сфери (промисловості, транспортного комплексу, будівництва, зв'язку).

До сильних сторін області, серед іншого, належать: ефективна система підготовки кадрів; один з кращих в Україні показник доступності послуг первинної медичної допомоги; комплексний розвиток системи надання адміністративних послуг. Значною мірою це пов'язано з достатньо успішною реалізацією на Рівненщині реформи децентралізації. Реформа дала і додатковий поштовх розвитку туристичної галузі області, яка має значний потенціал (зокрема екологічний, культурний, медичний та релігійний туризм).

Для інфраструктури громад області пріоритетними залишаються енергозбереження (зокрема, розвиток відновлюваної енергетики), ефективне функціонування транспортної мережі, безпека життєдіяльності людини (передусім, охорона довкілля).

Суспільно-політична стабільність в області, її вагомий потенціал та системні успіхи у визначальних сферах діяльності, у поєднанні з можливостями реформ децентралізації та дерегуляції, створюють передумови для належного економічного, соціального та екологічного розвитку громад і територій області.

Виклики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей)

Вплив слабких сторін на розвиток області значною мірою може бути нейтралізований за рахунок зростаючих можливостей.

Зокрема, за рахунок активізації процесу залучення інвестицій (державних та приватних), коштів міжнародних фінансових організацій та міжнародної технічної допомоги можливо значною мірою знизити гостроту проблем зношеності основних фондів комунальної інфраструктури, сільського господарства, будівельної галузі, а також поліпшити екологічну ситуацію.

Зростання світового попиту на продукцію сільського господарства та харчової промисловості, а також процеси інтеграції у європейський простір стимулюватимуть підвищення рівня якості й конкурентоспроможності продукції, яка буде орієнтована не лише на місцевий ринок збуту.

Системна реалізація реформи децентралізації, проведення ефективної адміністративної реформи можуть стати вагомими інструментами впливу на подолання ряду слабких сторін Рівненщини, серед яких: низька якість автомобільних доріг місцевого значення, високий ступінь зносу комунальної інфраструктури більшості населених пунктів області, неефективна діяльність у поводженні з відходами, значні міжрайонні дисбаланси у розвитку економіки, освіти, культури, охорони здоров'я, зайнятості населення, значна тіньова зайнятість.

Ризики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз)

Зовнішні фактори (загрози) можуть суттєво погіршити проблеми розвитку області, пов'язані із слабкими сторонами регіону.

Так, на слабкі сторони Рівненської області найбільше можуть вплинути негативні зовнішні фактори: призупинення реформи дерегуляції; посилення необгрунтованого втручання у господарську діяльність підприємств контролюючих, правоохоронних та судових органів; неефективна боротьба з корупцією, що в свою чергу призводить до погіршення підприємницького клімату та інвестиційної привабливості області, зниження продуктивності праці, зокрема у сільському господарстві, зростання безробіття.

Крім того, затримка процесів децентралізації може посилити такі негативні явища (слабкі сторони регіону), як: низька якість автомобільних доріг місцевого значення, значний ступінь зносу комунальної інфраструктури більшості населених пунктів області та великі міжрайонні дисбаланси у розвитку економіки, освіти, культури, охорони здоров'я.

Однією із загроз, що може посилювати слабкі сторони, є відсутність оперативного та ефективного реагування органів влади, роботодавців та закладів освіти на відтік кваліфікованих кадрів за кордон, а також студентської молоді на навчання за межі України. Це може суттєво знизити продуктивність праці в господарському комплексі, погіршити ситуацію у соціальній сфері.

Х. Смарт-спеціалізація області

При розробленні проекту Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року було застосовано новітній підхід смарт-спеціалізації, що дає можливості використання, у рамках європейської політики добросусідства, європейських структурних та інвестиційних фондів.

Правовою основою для впровадження підходів смарт-спеціалізації в процес стратегічного планування регіонального розвитку в Україні є постанови Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» (зі змінами) та від 11 листопада 2015 року № 931 «Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів» (зі змінами).

У рамках впровадження в Україні підходу смарт-спеціалізації Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, за підтримки проекту «Підвищення конкурентоспроможності українських регіонів та розвитку польсько-українського економічного співробітництва» та реалізації програми «Польська допомога задля розвитку» на основі алгоритму, розробленого для України експертами JRC (Об'єднаний дослідницький центр Європейської комісії), було організовано практичний семінар з аналізу економічного та інноваційного потенціалу області під наставництвом європейських експертів. Кінцевим продуктом семінару став аналітичний звіт економічного та інноваційного потенціалу Рівненської області.

Звіт був підготовлений на основі статистичних даних, які були надані державною службою статистики України, за 2012 - 2017 роки.

Первинний аналіз **економічного потенціалу** Рівненської області включав 131 галузь, 60 галузей пройшли хоча б один з чотирьох критеріїв відбору (зайнятість, середня заробітна плата, зміна зайнятості, зміна середньої заробітної плати).

Для статичного аналізу було визначено 30 галузей з використанням даних про кількість працівників, які забезпечують 50 відс. загальної зайнятості в області. Використовуючи дані про середню заробітну плату, було визначено 17 галузей, що забезпечують 27,3 відс. загальної зайнятості в області. Поєднання результатів за цими двома критеріями співпало у 12 галузях, що забезпечують 24,3 відсотка загальної зайнятості в області.

Для динамічного аналізу було визначено 27 галузей з використанням даних про зміну кількості працівників, які забезпечують 23,8 відс. загальної зайнятості в області. Використовуючи дані про зміну середньої заробітної плати, було визначено 22 галузі, що забезпечують 23,9 відс. загальної зайнятості в області. Поєднання результатів за цими двома критеріями співпало у 7 галузях, що забезпечують 7,9 відсотка загальної зайнятості в області.

Лише дві галузі пройшли обидва критерії статичного та динамічного аналізу, що забезпечують 5,9 відсотка загальної зайнятості в області:

виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння (КВЕД – 16.2);

виробництво меблів (КВЕД – 31).

Для відображення **інноваційного потенціалу** використано дані звіту «Обстеження інноваційної діяльності підприємств» за період з 2012 по 2014 роки та з 2014 по 2016 роки.

Критеріями відбору галузей для відображення інноваційного потенціалу стали інноваційний потенціал області та інноваційний потенціал щодо сукупної промисловості.

Проте, аналіз інноваційного потенціалу не включає сільське господарство (КВЕД А), будівництво (КВЕД F) та сферу послуг (КВЕД G-S), а також малий бізнес, оскільки дані відповідних інноваційних досліджень недоступні.

У 2014 році 18 галузей мали інноваційний потенціал у області, 26 галузей - інноваційний потенціал у сукупній промисловості у країні, а 17 галузей - інноваційний потенціал за двома критеріями.

У 2016 році 20 галузей мали інноваційний потенціал в області, 20 галузей - інноваційний потенціал у сукупній промисловості у країні, та 14 галузей - інноваційний потенціал за двома критеріями. Поєднуючи 2014 рік та 2016 рік, чотири галузі мали інноваційний потенціал за ці роки, що становить 6 відсотків загальної зайнятості в області.

Використовуючи альтернативу, вибравши галузі, які відповідають не менше ніж трьом із чотирьох критеріїв у 2014 році та 2016 році, **визначено 14 галузей, що забезпечують 16,6 відсотка загальної зайнятості в області:**

- виробництво хліба, хлібобулочних і борошняних виробів (КВЕД – 10.7);
- виробництво інших харчових продуктів (КВЕД – 10.8);
- виробництво напоїв (КВЕД -11);
- лісопильне та стругальне виробництво (КВЕД – 16.1);
- виробництво основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах (КВЕД – 20.1);
- виробництво іншої хімічної продукції (КВЕД – 20.5);
- виробництво гумових і пластмасових виробів (КВЕД - 22);
- виробництво скла та виробів зі скла (КВЕД – 23.1);
- виготовлення виробів із бетону, гіпсу та цементу (КВЕД – 23.6);
- виробництво металевих баків, резервуарів і контейнерів (КВЕД – 25.2);
- виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства (КВЕД – 28.3);
- виробництво інших машин і устаткування спеціального призначення (КВЕД – 28.9);
- ремонт і технічне обслуговування готових металевих виробів, машин і устаткування (КВЕД – 33.1);
- забір, очищення та постачання води (КВЕД – 36).

За результатами проведених аналізів, загалом **9 галузей мають як економічний, так і інноваційний потенціал**, зокрема:

- виробництво напоїв (КВЕД – 11);
- лісопилльне та стругальне виробництво (КВЕД – 16.1);
- виробництво основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах (КВЕД – 20.1);
- виробництво іншої хімічної продукції (КВЕД – 20.5);
- виробництво скла та виробів зі скла (КВЕД – 23.1);
- виробництво металевих баків, резервуарів і контейнерів (КВЕД – 25.2);
- виробництво інших машин і устаткування спеціального призначення (КВЕД – 28.9);
- ремонт і технічне обслуговування готових металевих виробів, машин і устаткування (КВЕД – 33.1);
- забір, очищення та постачання води (КВЕД – 36).

Протягом липня - жовтня 2019 року результати економічного та інноваційного потенціалу Рівненської області були представлені та обговорювалися на засіданнях робочої групи з розроблення проєкту Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року та підгрупи з питань смарт-спеціалізації робочої групи з розроблення проєкту Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року, засіданнях фокус-груп з визначення пріоритетів смарт-спеціалізації та за участю експертної місії директорату Єврокомісії «Спільний дослідницький центр» щодо ефективного впровадження підходу смарт-спеціалізації.

В ході обговорень, опрацювання наданих пропозицій та рекомендацій усіх причетних до цього процесу було **визначено п'ять пріоритетних сфер смарт-спеціалізації економіки Рівненської області та сформовано проміжні висновки.**

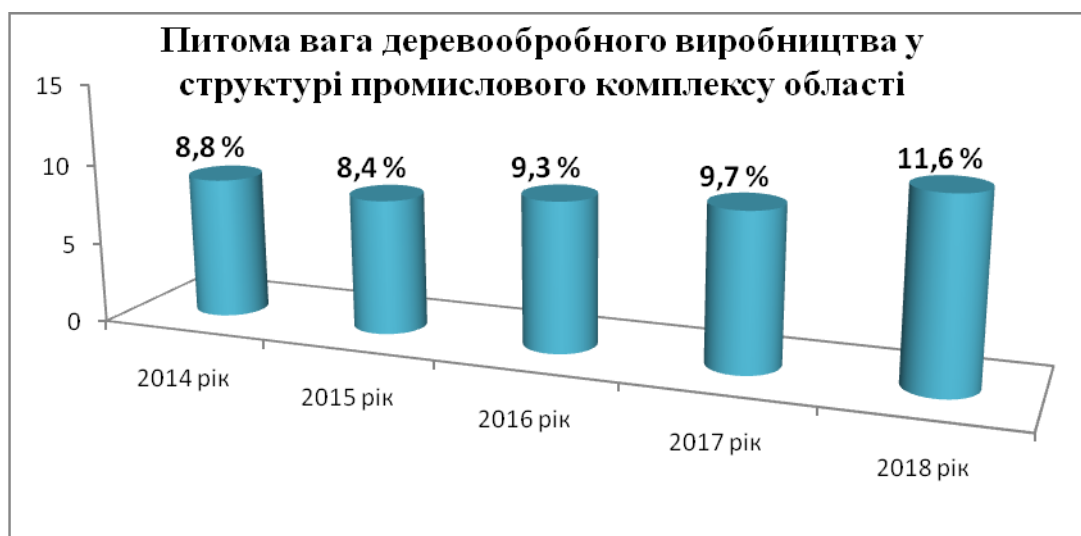
Проміжні висновки: отримані статистичні результати надають лише попередній список потенційних галузей смарт-спеціалізації. Для уточнення цього списку отримано додаткову кількісну та якісну інформацію шляхом

розширення критеріїв відбору галузей, зокрема додаткового аналізу галузей з високим експортним потенціалом, значним обсягом реалізованої продукції, а також з врахуванням конкурентних переваг області.

Пріоритетні сфери смарт-спеціалізації Рівненської області:

Деревообробна та меблева промисловість

Лісовий фонд області становить 818,7 тис. гектарів або 40,8 відсотка території області. За рівнем лісистості території Рівненська область посідає третє місце в Україні. Галузь деревообробки відіграє важливу роль в економіці Рівненської області, оскільки є традиційною для області та щорічно демонструє стійкі темпи росту.

Основними видами продукції галузі в області є плити деревостружкові, фанера, деревина розпиляна та розколота, бруски, фризи та покриття для підлоги, меблі.

В області працюють єдина в Україні сірникова фабрика, підприємство з іноземними інвестиціями ТЗОВ «ОДЕК» Україна, що забезпечує більше 60 відсотків виробництва фанери в Україні, один із найбільших в Європі виробників шпону ПрАТ «Єврошпон – Смига», а також інші підприємства із замкненим циклом виробництва.

Деревообробне виробництво представлене 74 підприємствами області, що спеціалізуються на виробництві деревостружкових плит (ТОВ «Свиспан Лімітед», у перспективі «Kronospan»), фанери клеєної (ТЗОВ «ОДЕК» Україна, ТОВ «Костопільський фанерний завод»), меблів та частин до меблів (ТОВ «Морган Феніче», МП ТОВ «Олісма»), пиломатеріалів (ТОВ «Українські лісопильні») та інше.

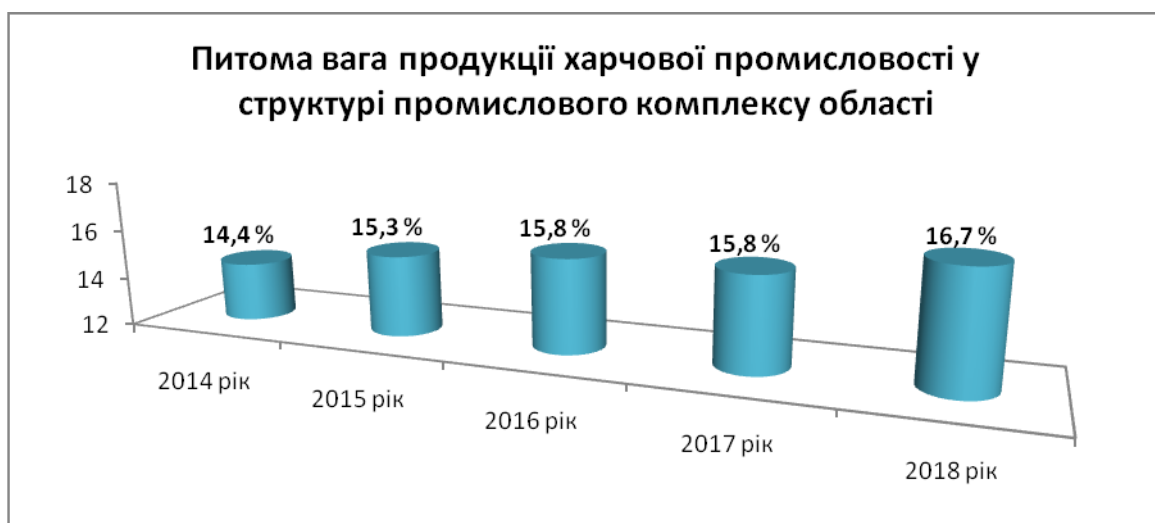
Більшість великих деревообробних компаній Рівненщини є експортоорієнтованими підприємствами з іноземними інвестиціями. Частка експорту продукції деревообробної галузі становить 36 відсотків від загального експорту області, частка експорту продукції меблевої промисловості становить понад 10 відсотків від загального експорту області. На підприємствах області проводиться робота з оновлення виробничих потужностей, запровадження

інновацій та прогресивних технологій, освоєння нових видів конкурентоспроможної продукції та створення робочих місць.

Виробництво продуктів харчування та поглиблена переробка сільськогосподарської продукції

Харчова промисловість Рівненської області базується в основному на власній сировині. Найбільшого розвитку набули молокопереробна, м'ясопереробна, борошномельно-круп'яна, хлібопекарська, кондитерська та овочепереробна галузі.

Найбільшими підприємствами молокопереробної галузі є ПрАТ «Дубномолоко», ТОВ «Радивилівмолоко»; м'ясопереробної – ТзОВ «Компанія «Зевс-ЛТД», ТОВ «Рівнетермопродукт», ТзОВ «Юрмія»; хлібопекарської – ТДВ «Поліссяхліб», ТзОВ «Хлібодар»; борошномельної та макаронної – ТОВ «Рівне-борошно», ПП «Віліс», ТзОВ «Терлич»; кондитерської – ПрАТ «Рівненська кондитерська фабрика», АТ «Родина», ПрАТ «Гощанський завод продтоварів», плодоовочепереробної – ТОВ ВТП «Агропереробка», ТОВ «Щедра нива».

З метою створення сучасної сировинної бази у сфері молокопереробки, активного розвитку малого та середнього бізнесу на селі, впровадження європейських стандартів в області діє молочний кластер. Діяльність кластеру

спрямована на надання організаційної та фінансової підтримки розвитку молочного тваринництва шляхом допомоги у створенні сімейних молочних ферм, молочних кооперативів та їх об'єднання в молочні кластери.

Високотехнологічне органічне сільське господарство, ягідництво, садівництво

Ідея органічного виробництва (землеробства) полягає у повній відмові від застосування ГМО, антибіотиків, отрутохімікатів та мінеральних добрив. Це призводить до підвищення природної біологічної активності у ґрунті, відновлення балансу поживних речовин, підсилюються відновлювальні властивості, нормалізується робота живих організмів, відбувається приріст гумусу, і як результат - збільшення урожайності сільськогосподарських культур.

Результатом органічного виробництва є екологічно безпечна продукція, вільна від ГМО та невластивих продуктам харчування хімічних елементів. Ідея органічного землеробства є популярною у багатьох країнах світу, в тому числі у Європі.

Органічна продукція – перспективний напрямок розвитку сільського господарства області, що робить продукцію потенційно прибутковою. Багато земельних ділянок Рівненської області є практично придатними для органічного землеробства. Розвиток органічного виробництва є актуальним, оскільки попит на безпечні та якісні продукти постійно зростає. Для українських аграріїв виробництво органічної продукції та органічної сировини для неї є корисним досвідом, можливістю розширити ринки збуту продукції.

У 2018 році на території області виробництвом, переробкою та експортом органічної продукції займалися 18 суб'єктів господарювання.

На ТОВ «Нова-Пак» сертифіковано органічне виробництво спецій (кориця мелена, перець чорний горошок, перець чорний мелений, майоран, базилік), ТОВ «Технотерра» - виробництво органічних добрив та засобів захисту рослин, ТзОВ «Терлич» - виготовлення та експорт макаронних виробів.

Одним із найбільших підприємств в області з виробництва органічної продукції є ТзОВ «Дедденс Агро», що на площі 3200 гектарів вирощує органічні сільськогосподарські культури: озиму пшеницю, ріпак озимий, кукурудзу, сою, овес, картоплю, соняшник, гречку, овочі, суницю садову, малину тощо.

У 2019 році на Рівненщині підписано Меморандум про створення першого кластеру місцевих виробників органічної продукції. Участь у підписанні документа взяли представники Клеванської селищної ради, ТОВ «СП «Агро Органік», ГС «Органічна Україна. Захід», ТОВ «Дедденс Агро», ТОВ «Ріттер Біо Агро» та Клеванського професійного ліцею.

У Меморандумі йдеться про те, що підписанти для його реалізації визначили такі пріоритети:

створення навчального майданчика із вирощування культур органічними методами, розроблення навчальних проектів, спрямованих на розвиток місцевих агроліцеїв та коледжів у галузі органічного господарювання;

залучення науковців та студентів закладів вищої освіти до набуття практичних навичок в органічному землеробстві;

співробітництво операторів органічного ринку у побудові спільних ланцюгів постачання від поля до готового продукту, залучення операторів із суміжних сфер сільського господарства (тваринництво, виготовлення біодобрив тощо);

створення та реалізація спільних міжнародних проектів у напрямі реалізації завдань, які ставлять перед собою учасники кластеру.

Міністерство освіти і науки України профінансує у 2020 році реалізацію проекту Національного університету водного господарства та природокористування «Інформаційно-аналітична система органічного землеробства та забезпечення екологічної стійкості ґрунтів».

Рівненщина має унікальну можливість зайняти одне з провідних місць серед виробників органічної продукції. Перспективами розвитку органічного землеробства, ягідництва та садівництва в області є:

сприятливі природно-кліматичні умови для ведення органічного виробництва;

вітчизняний та зарубіжний досвід ведення органічного виробництва;

висока рентабельність виробництва органічних продуктів;

захист і забезпечення відтворення ґрунтів;

збереження екології навколишнього середовища внаслідок відсутності шкідливих викидів і випаровувань;

підвищення зайнятості та розвитку сільських територій;

існуючий попит на екологічно чисті продукти харчування;

позитивний вплив органічної сільськогосподарської продукції на здоров'я населення.

Логістика

Вигідне географічне розташування Рівненської області робить її неминучим місцем для транзиту вантажів та пасажирів між Європою, Азією та Близьким Сходом. Через територію області йде низка трансєвропейських транспортних коридорів загальною довжиною понад 254,6 кілометра.

Область має розвинену мережу залізничних шляхів. Вузлові залізничні станції Здолбунів та Сарни є одними з найбільших у Західній Україні. Залізнична станція Здолбунова має пряме сполучення із 9 областями України та зі столицями сусідніх держав.

ОКП «Міжнародний аеропорт Рівне» знаходиться поряд із обласним центром та на відстані 5 кілометрів від станції Здолбунів. Територія аеропорту примикає до транспортної магістралі міжнародного значення Е-40 «Київ — Варшава — Чоп».

Майновий комплекс підприємства здатен забезпечувати пасажирські та вантажні перевезення сучасним повітряним транспортом у межах України та міжнародні авіарейси.

На сьогодні реконструйований аеропорт пропонує комфортні умови для перебування пасажирів.

Пропускна спроможність: пасажиропотік – 500 пасажирів за годину, вантажопотік – 50 тонн за добу, можливість прийому літаків вагою до 210 тонн.

Злітно-посадкова смуга довжиною 2626 м і шириною 42 м, з бетонним покриттям, на сьогодні в найкращому технічному стані в західному регіоні, що дозволяє приймати сучасні середньомігстральні літаки.

Все це надає конкурентну перевагу аеропорту у північно-західному регіоні України і охоплює зону покриття 5 областей, а саме Рівненської, Волинської, Житомирської, Хмельницької, Тернопільської.

Однак, наявні інфраструктура та спеціалізоване обладнання аеропорту потребують невідкладної модернізації з метою забезпечення їх відповідності міжнародним стандартам, збільшення пропускної здатності пасажирських та вантажних перевезень, підвищення конкурентоздатності аеропорту.

З метою збільшення кількості рейсів ОКП «Міжнародний аеропорт Рівне» налагоджено співпрацю з міжнародними авіакомпаніями, туристичними операторами та аеропортами інших міст України.

На базі ОКП «Міжнародний аеропорт Рівне» в майбутньому планується створення єдиного в Північно-західному регіоні України транспортно-логістичного ХАБу.

Крім того, між Рівненською обласною державною адміністрацією, Рівненською обласною радою, ОКП «Міжнародний аеропорт Рівне» та Агенцією з питань підтримки державно-приватного партнерства при Міністерстві розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України підписано Меморандум про співпрацю, яким передбачено рекомендувати аеропорт до переліку пріоритетних пілотних проєктів. У рамках співпраці було підготовлено концептуальну записку, техніко економічне обґрунтування. До цієї роботи будуть залучені міжнародні консультанти. Усі ці документи стануть підґрунтям для потенційних інвестиційних проєктів, які стимулюватимуть розвиток аеропорту.

ІТ-сектор

Вітчизняна галузь інформаційних технологій є експортоорієнтованою і більше 80 відсотків ІТ-послуг створюється для закордонних ринків. Основними замовниками комп'ютерних та інформаційних послуг з України традиційно є США та країни Європейського Союзу. Саме зростання показника експорту є значимим індикатором росту і розвитку індустрії.

Сфера, як одна з найдинамічніших в Україні, може бути одним з пріоритетів смарт-спеціалізації Рівненської області, здатним значно прискорити її економічний ріст.

В ІТ-індустрії Рівненщини зайнято орієнтовно 700 - 1000 спеціалістів. В області працює більше 20 ІТ-компаній, а вищі навчальні заклади області щорічно готують понад 400 майбутніх ІТ-фахівців.

Більшість ІТ-компаній займаються аутсорсингом, але представлено і продуктовий сегмент.

Серед найбільших та найвідоміших компаній:

SoftServe (українська аутсорсингова компанія, 240 спеціалістів працюють у Рівному, 4863 - в Україні);

SoftGroup (українська аутсорсингова та аутстафінгова компанія, 100 спеціалістів працює у Рівному, 280 - в Україні);

Renome-Smart (українська продуктова та аутсорсингова компанія, 40 технічних спеціалістів працює у Рівному);

Honeycomb Software (українська аутсорсингова компанія, 30 спеціалістів працює у Рівному, 40 - в Україні);

Zagrava Games (українська аутсорсингова та продуктова компанія, 30 спеціалістів працює у Рівному);

Selecto (українська аутсорсингова компанія, 23 спеціалісти працюють у Рівному, 48 - в Україні).

Рівненщина має великий потенціал розвитку ринку ІТ, тут зосереджена низка потужних вищих навчальних закладів, що займаються підготовкою майбутніх ІТ-спеціалістів. Серед них Національний університет водного господарства та природокористування, Національний університет «Острозька академія», Рівненський державний гуманітарний університет, комп'ютерна академія «ШАГ».

Крім того, у 2018 році в Рівному створено ІТ-кластер, який включає в себе сім найбільших ІТ-компаній області.

XI. Сценарії розвитку Рівненської області на період до 2027 року

Планування розвитку Рівненської області здійснюється з урахуванням: виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом; впровадження законодавчих та нормативно-правових актів, прийнятих Президентом України, Верховною Радою України, та плану пріоритетних дій Уряду України, що визначають пріоритетні напрями розвитку країни у середньостроковій перспективі.

Моделювання сценаріїв розвитку Рівненської області на період до 2027 року здійснюється з урахуванням таких базових сценарних припущень:

за оцінками експертів, у 2019 році спостерігається ріст реального ВВП України на 3 відсотки (при зростанні ВВП у 2017 році на 2,5 відсотка, у 2018 – на 3,3 відсотка), очікується прискорення темпів зростання у 2020 році на 4,8 відсотка, 2021 році – на 5,5 відсотка, у 2022 році – на 6,5 відсотка;

у найближчі роки очікується удосконалення міжбюджетного регулювання, підвищення прозорості та результативності використання бюджетних ресурсів, створення дворівневої системи міжбюджетних відносин;

передбачається продовження процесів інтеграції з Європейським Союзом;

зростання світового попиту на продукцію сільського господарства та харчової промисловості стимулюватиме виробників підвищувати якість продукції та у подальшому впроваджувати стандарти Європейського Союзу до виготовленої в Україні продукції;

очікується покращення інвестиційного клімату в Україні - країна стане привабливішою для іноземних інвесторів;

покращиться доступ підприємств до позичкового капіталу, очікується поступове спрощення правил ведення бізнесу, зниження облікової ставки Національного банку України, що стимулюватиме розвиток підприємництва;

доходи населення у найближчі роки поступово зростатимуть.

Інерційний сценарій

(область рухається по інерції, зовнішні та внутрішні фактори впливу залишаються незмінними, суспільно-економічний стан країни змінюється за інерцією).

В ході економічної і політичної трансформації українського суспільства зростатиме міжрегіональна конкуренція: державна регіональна політика продовжує формувати систему стимулів для регіонального розвитку, однак реформування економіки в державі та області відбуватиметься без належної системності.

За цим сценарієм валовий регіональний продукт області, починаючи з 2020 року, зростатиме помірними темпами (1,9 - 2,5 відсотка щороку).

Економічний потенціал та структура економіки області суттєво не зміняться. Обсяги реалізації промислової продукції зростатимуть, однак, відносно повільними темпами. Підприємства продовжуватимуть освоєння випуску нових видів продукції, які відповідатимуть стандартам Європейського

Союзу, а також працюватимуть над розширенням ринків збуту в Європі та інших частинах світу.

Провідними галузями промислового комплексу залишатимуться енергетика, виробництво будівельних матеріалів та скловиробів, харчова, деревообробна промисловість, виробництво меблів. Нарощуватиме виробництво хімічна галузь.

За інерційним сценарієм розвитку питома вага видобувної, текстильної та машинобудівної галузей залишатиметься у загальній структурі промислового виробництва відносно невеликою.

Загалом темпи зростання обсягів випуску продукції з високою доданою вартістю будуть дещо вищими, ніж зростання виробництва продукції загалом.

В аграрному секторі обсяги виробництва в умовах стабільного попиту зростатимуть помірними темпами, однак модернізація галузі та запровадження сучасних технологій відбуватимуться повільно.

Мале і середнє підприємництво забезпечуватимуть найбільший відсоток виробництва продукції (товарів, робіт і послуг) та робочих місць, однак форми і обсяги стимулювання їх розвитку залишатимуться недостатніми.

Зростання капітальних інвестицій, передусім прямих іноземних інвестицій, відбуватиметься повільними темпами, що кардинально не змінить ситуації в економіці області.

З вказаних причин зростання продуктивності праці відбуватиметься нижчими темпами, ніж зростання заробітної плати, що негативно впливатиме на конкурентоспроможність продукції місцевих виробників.

Як результат, за інерційним сценарієм питома вага експорту в загальному обсязі виробництва продукції (товарів, робіт і послуг) на Рівненщині зростатиме несуттєво і залишатиметься нижчою, ніж в середньому по Україні.

Оптимістичний сценарій

(область активно використовує можливості в умовах швидкого суспільно-економічного розвитку країни).

За оптимістичним сценарієм в області здійснюватимуться суттєві соціально-економічні перетворення.

Стале економічне зростання області забезпечить ефективна державна регіональна політика, зокрема завершення адміністративно-територіальної реформи, а також реалізація в Україні масштабних системних соціально-економічних реформ.

Формування економічно спроможних адміністративно-територіальних одиниць сприятиме їх саморозвитку, реалізації економічного та людського потенціалу.

Максимально будуть реалізовуватись власні соціально-економічні та природно-ресурсні можливості й конкурентні переваги економіки області.

Впровадження комплексу реформ (у сфері дерегуляції, податкового та митного законодавства, захисту прав інвесторів, стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності) у поєднанні із системною роботою органів влади області щодо забезпечення інвестиційної привабливості регіону, створення на Рівненщині сприятливих умов для започаткування та ведення бізнесу, дасть

можливість залучити в область значні обсяги інвестицій та суттєво підвищити ділову активність.

Це сприятиме забезпеченню інноваційного сценарію розвитку господарського комплексу - зростанню питомої ваги високотехнологічних інноваційних галузей: деревообробки та виробництва меблів, машинобудування, харчової промисловості. Проводитиметься технологічна модернізація ряду підприємств з виробництва будматеріалів та скловиробів, текстильної промисловості, машинобудування, продукція яких реалізується на європейських ринках.

Нові високотехнологічні виробництва створюватимуться і в сільському господарстві, транспорті, зв'язку, ІТ-секторі, торгівлі. В аграрному секторі зростатиме чисельність малих підприємств та кооперативних об'єднань. Якість продукції багатьох місцевих сільгоспвиробників буде приведена у відповідність із європейськими стандартами.

Додатковий стимул для розвитку отримає малий та середній бізнес, який забезпечить тісну співпрацю із стратегічними інвесторами.

Потреба у висококваліфікованих кадрах, яка виникає внаслідок технологічної модернізації, задовольнятиметься місцевими фахівцями (підготовка та перепідготовка відповідних кадрів, удосконалення системи освіти).

Особливого значення набудуть професійно-технічні та вищі навчальні заклади області, які забезпечать розроблення інноваційних складових економіки області.

Запровадження вискооефективних технологій сприятиме зниженню енерго- та матеріаломісткості виробництва, зростанню продуктивності праці та чисельності зайнятих.

Екологічна ситуація на території області залишатиметься задовільною.

Територіальні громади області поступово стануть інвестиційно привабливими завдяки суттєвому зростанню власних фінансових ресурсів та розвитку інфраструктури, сформують нові інвестиційні пропозиції, що сприятимуть їх залученню в економіку області (у тому числі в інноваційні та високотехнологічні виробництва).

Створюватимуться привабливі нові робочі місця, що є підґрунтям для повернення в область частини громадян України, які працюють за кордоном.

Покращиться соціальна та комунальна інфраструктура територіальних громад, що підвищить якість життя населення області.

За цим сценарієм, починаючи з 2021 року, передбачається динамічне зростання:

- валового регіонального продукту - на 4,5 відсотка щороку;
- обсягу промислового виробництва - понад 4 відсотки щороку;
- валової продукції сільського господарства - на 3 відсотки щороку;
- обсягу капітальних інвестицій - на 15 відсотків щороку;
- обсягу експорту товарів - на 5 - 6 відсотків щороку;
- середньомісячної заробітної плати - понад 10 відсотків щороку.

ХІІ. Стратегічне бачення розвитку Рівненської області

Виходячи з матеріалів дослідження соціально-економічного стану області, думок місцевих експертів, науковців, працівників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, сформульовано стратегічне бачення розвитку Рівненської області.

РІВНЕНЩИНА – лідер Північно-західного регіону України, територія зі сприятливим інвестиційним кліматом, розвиненою інфраструктурою та унікальними природними ресурсами, де створено рівні можливості для ведення бізнесу та гармонійного розвитку людини.

XIII. Стратегічні та операційні цілі, завдання розвитку Рівненської області на період до 2027 року

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
1. Розвиток конкурентної економіки	1.1. Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень	1.1.1. Розвиток експортоорієнтованих галузей економіки з високою доданою вартістю (ІТ-сектор, деревообробна та меблева промисловість, виробництво продуктів харчування та поглиблена переробка сільськогосподарської продукції, логістика). 1.1.2. Розвиток високотехнологічного органічного сільського господарства, ягідництва та садівництва. 1.1.3. Підтримка впровадження технологічних, організаційних, комерційних інновацій, сприяння розвитку галузі креативних індустрій.
	1.2. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу	1.2.1. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва. 1.2.2. Впровадження інструментів мікрофінансової та навчально-консультативної підтримки бізнесу. 1.2.3. Сприяння місцевим виробникам у розширенні ринків збуту.
	1.3. Стимулювання залучення інвестицій	1.3.1. Підготовка інвестиційних продуктів. 1.3.2. Покращення інвестиційної промоції регіону. 1.3.3. Створення індустріальних парків, розвиток науково-дослідницьких і технологічних інституцій, промислових зон та кластерів.
2. Збалансований розвиток територій області	2.1. Забезпечення розвитку інфраструктури територій	2.1.1. Розвиток транзитного потенціалу і транспортної інфраструктури. 2.1.2. Підвищення якості та доступності медичних послуг населенню на первинному, вторинному та третинному рівнях. 2.1.3. Розвиток спортивної інфраструктури області. 2.1.4. Забезпечення функціонування та розвитку мережі центрів надання адміністративних послуг. 2.1.5. Впровадження електронних і ІТ-сервісів у систему управління та інфраструктуру життєдіяльності територій.
	2.2. Стимулювання економічної активності в громадах	2.2.1. Створення дієвих механізмів мобілізації жителів до вирішення місцевих проблем. 2.2.2. Розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та підприємництва у сільських територіях, сприяння зайнятості населення. 2.2.3. Формування позитивного туристичного іміджу Рівненщини. 2.2.4. Розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури; підтримка галузі культури та збереження пам'яток культурної спадщини. 2.2.5. Розвиток співробітництва громад.

3. Розвиток людського капіталу	3.1. Підвищення обізнаності та соціальної активності жителів	3.1.1. Підвищення освітнього рівня молоді, забезпечення громадянам рівних умов доступу до якісної освіти. 3.1.2. Сприяння соціальному становленню молоді, волонтерству та всебічному захисту і розвитку дітей, дотримання прав людини та гендерної рівності. 3.1.3. Покращення підготовки кадрів для потреб регіональної економіки та соціальної сфери, підтримка розвитку лідерства.
	3.2. Забезпечення рівних можливостей для самореалізації та належних умов для проживання населення	3.2.1. Створення умов для включення до активного суспільного життя вразливих верств населення, внутрішньо переміщених осіб та ветеранів АТО/ООС. 3.2.2. Покращення стану довкілля, формування екологічної культури населення. 3.2.3. Підвищення ефективності управління ресурсами у галузях енергетики, водопостачання та водовідведення.

Стратегічна ціль 1. Розвиток конкурентної економіки

Серед стратегічних цілей розвитку Рівненщини на період до 2027 року ціль «Розвиток конкурентної економіки» є базовою.

Рівненська область відноситься до промислово-аграрних регіонів України. У валовій доданій вартості найбільшу питому вагу мають промисловість та сільське господарство.

Область має значний виробничий, інвестиційний та ресурсний потенціал і розвинену транспортну інфраструктуру, структура експорту частково орієнтована на ринки ЄС, впроваджуються енергоефективні заходи і технології у виробничій та соціальній сферах, наявні наукові інституції і науково-практичні розробки у значимих для області виробничих галузях.

Водночас, в економіці області є значною зношеність основних фондів комунальної інфраструктури, сільського господарства, будівельної галузі, низька продуктивність праці у сільському господарстві, відносно мала частка продукції з великою доданою вартістю, ряд виробництв орієнтовані лише на місцевий ринок збуту та є неконкурентними на глобальному ринку.

З метою підвищення економічної спроможності області органами влади Рівненщини ведеться системна робота щодо:

активізації процесу залучення інвестиційних ресурсів (державних та приватних), коштів міжнародних фінансових організацій та міжнародної технічної допомоги з метою модернізації діючих та формування нових виробничих високотехнологічних, експортоорієнтованих та наукомістких підприємств;

забезпечення підтримки малого і середнього підприємництва, спроможного швидко пристосовуватися до змін у середовищі;

підвищення ролі наукового середовища у формуванні та впровадженні інноваційних виробництв та продуктів.

Впровадження реформи децентралізації сприятиме розвитку інфраструктури (підвищенню якості автомобільних доріг загального

користування, модернізації комунальної інфраструктури), ефективній діяльності у сфері поводження з відходами, вирівнюванню міжрайонних дисбалансів у розвитку економіки та соціальної сфери, ліквідації тіньової зайнятості.

Крім того, на зростання економічного розвитку області суттєво вплине впровадження завдань та заходів, зокрема:

фінансування науково-виробничих програм та інноваційних проєктів, спрямованих на розроблення і впровадження новітніх технологій;

сприяння розвитку наукомістких та високотехнологічних промислових виробництв;

підвищення конкурентоспроможності та розширення ринків збуту виробленої в області продукції шляхом переходу промислового виробництва на виготовлення товарів кінцевого споживання; приведення якості продукції у відповідність із міжнародними стандартами;

забезпечення розвитку виробничої інфраструктури в області шляхом розбудови мережі індустріальних парків;

впровадження енергозберігаючих заходів, зменшення рівня енергоємності виробництва, а також розширення використання нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії;

комплексне використання матеріально-сировинних ресурсів, у тому числі вторинних.

Зазначені завдання будуть виконані лише завдяки координації дій органів влади у тісній співпраці з приватним, громадським секторами та наукою.

Основними загрозами в економічній сфері для області є:

призупинення реформи дерегуляції та посилення необґрунтованого втручання у господарську діяльність контролюючих та правоохоронних органів;

скорочення у найближчі роки частки працездатного населення, відтік кваліфікованих кадрів за кордон;

відсутність ефективної державної підтримки впровадження інновацій та розвитку креативної економіки;

негативні економічні, соціальні та екологічні наслідки збройної агресії Російської Федерації на сході України;

недостатньо ефективна боротьба з корупцією.

Досягненню стратегічної цілі «Розвиток конкурентної економіки» сприятимуть створення нових високотехнологічних виробництв та інноваційних підприємств, реалізація політики стимулювання залучення інвестиційних ресурсів та розвитку малого та середнього бізнесу.

Впровадження зазначеної стратегічної цілі передбачається через реалізацію трьох операційних цілей:

Операційна ціль 1.1	Операційна ціль 1.2	Операційна ціль 1.3
Підтримка високотехнологічних виробництв і наукових досліджень	Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу	Стимулювання залучення інвестицій

Очікується, що реалізація стратегічної цілі «Розвиток конкурентної економіки» у середньостроковій перспективі сприятиме:

створенню нових високотехнологічних виробництв та інноваційних підприємств;

підвищенню продуктивності праці та конкурентоспроможності продукції виробників області;

активному залученню внутрішніх і зовнішніх інвестицій у економіку області;

розбудові мережі індустріальних парків;

впровадженню сучасних форм виробничої кооперації виробників сировини та кінцевої продукції, зокрема кластерів;

розвитку малого та середнього підприємництва, передусім у виробничій сфері;

зміцненню ІТ-сектору;

зменшенню рівня енергоємності виробництва;

збільшенню використання нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії;

впровадженню екологічно ефективних виробництв;

збільшенню обсягів експорту продукції місцевих товаровиробників.

Операційна ціль 1.1. Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень

Основними завданнями у галузях економіки є формування сприятливих умов для модернізації та підвищення технологічного рівня виробництв, застосування безвідходних та енергозберігаючих технологій, випуск конкурентоспроможної на внутрішньому та зовнішньому ринках продукції.

В області продовжується модернізація виробництв у деревообробній галузі (ТОВ «Свиспан Лімітед», ТзОВ ОДЕК «Україна»), підприємствах із виробництва меблів ТзОВ «Морган Феніче»). Впроваджуються значимі інвестиційні проєкти на підприємствах добувної промисловості, із виробництва будматеріалів та скловиробів, виробництва харчових продуктів, машинобудування, металообробки. Розпочато роботи із будівництва сучасного потужного заводу з виробництва високоякісних деревних плит і суміжної продукції «Kronospan» (планується створити близько 2000 робочих місць).

Одним із основних факторів, що радикально впливає на виробництво, стимулює його розвиток та забезпечує конкурентоспроможність підприємств, є впровадження інновацій.

Суттєве підвищення ефективності інноваційної діяльності можливе лише за умови налагодження дієвої взаємодії між підприємствами області, які впроваджують інновації, та науково-дослідними установами (передусім місцевими). Активізація інноваційної діяльності на Рівненщині є одним із визначальних завдань.

Пріоритетними напрямками економічної діяльності, яким надаватиметься всебічна підтримка, будуть високотехнологічні, експортоорієнтовані виробництва, а також підприємства з поглибленою переробкою продукції у

харчовій промисловості та переробці сільськогосподарської продукції, органічному землеробстві, ягідництві та садівництві, деревообробній галузі, ІТ-секторі, а також надання транспортно-логістичних послуг.

Одним із напрямів діяльності органів влади буде підтримка розвитку креативної індустрії - сукупного циклу створення, виробництва та розповсюдження товарів і послуг, заснованих на творчості та інтелектуальному капіталі. Поряд з наукою і високими технологіями креативні індустрії є однією із ланок інноваційної економіки та економіки знань.

Основними завданнями в рамках реалізації операційної цілі є:
підвищення конкурентоздатності продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках;

зростання високотехнологічного експорту та його диверсифікація;
розвиток галузей промисловості з високою доданою вартістю;
підтримка та інформаційне забезпечення суб'єктів сфери інноваційної діяльності;

сприяння налагодженню зв'язків між науковцями, підприємцями та владними структурами; формування відповідних кластерів;

сприяння розвитку дослідницької бази та інфраструктури передачі технологій при наукових установах та вищих навчальних закладах.

Очікувані результати:

залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій у економіку області;
збільшення обсягів інвестицій, залучених підприємствами області для реалізації інноваційних проєктів;

збільшення обсягів інноваційної продукції промислових підприємств;
розвиток та підвищення ефективності інноваційної інфраструктури області;

збільшення кількості підприємств високотехнологічних галузей промисловості; створення нових робочих місць;

збільшення частки експортної високотехнологічної продукції;
збільшення надходжень до місцевих бюджетів від діяльності підприємств, які функціонують у високотехнологічних галузях промисловості;

створення ефективних форм взаємодії науково-дослідного та виробничого секторів;

підтримка розвитку креативних (творчих) індустрій.

Індикатори:

обсяг залучених інвестицій;
кількість модернізованих виробництв та новостворених підприємств;
кількість промислових підприємств, що впроваджують інновації;
кількість нових суб'єктів господарювання у високотехнологічних секторах економіки;

кількість впроваджених інноваційних технологічних процесів у промисловості;

відсоток обсягу інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції;

кількість організацій, які виконують наукові і науково-технічні роботи;
 частка науковців, зайнятих дослідницькою діяльністю;
 динаміка та структура зовнішньоторговельного балансу області;
 кількість суб'єктів господарювання, які працюють у сфері креативних
 індустрій, ремесел, творчої активності.

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
1.1.1. Розвиток експортоорієнтованих галузей економіки з високою доданою вартістю (ІТ-сектор, деревообробна та меблева промисловість, виробництво продуктів харчування та поглиблена переробка сільськогосподарської продукції, логістика)	розроблення та реалізація проєктів розвитку зазначених галузей із застосуванням підходу смарт-спеціалізації; сприяння впровадженню сучасних форм виробничої кооперації виробників сировини та кінцевої продукції, зокрема кластерів; налагодження ефективної співпраці суб'єктів господарювання зазначених галузей із науковцями Рівненщини та інших регіонів України
1.1.2. Розвиток високотехнологічного органічного сільського господарства, ягідництва та садівництва	формування культури виробництва та споживання продукції органічного сільського господарства; сприяння науковим дослідженням, навчанню і консультуванню з питань органічного сільського господарства (еколого-економічна оцінка доцільності й ефективності переходу на органічне виробництво); розроблення ґрунтозахисних та безпечних технологій вирощування сільськогосподарських культур та інформаційна кампанія для дрібних агровиробників про потенціал виробництва і збуту органічної продукції; консультативна підтримка агровиробників з питань розроблення бізнес-планів
1.1.3. Підтримка впровадження технологічних, організаційних, комерційних інновацій, сприяння розвитку галузі креативних індустрій	активізація співпраці освітньо-наукових установ, бізнесу та органів влади у сфері розроблення і реалізації інноваційних проєктів; створення інноваційних наукових лабораторій; створення бази даних регіональних дослідницьких та інноваційних проєктів та заходів; сприяння освоєнню виробництва інноваційних продуктів; організація конкурсів на кращу інноваційну розробку серед науковців; розвиток інноваційних форм підприємництва; створення фінансових можливостей для самореалізації економічно активної частини населення та розвитку креативної економіки; створення умов для розвитку креативних індустрій, ремесел, творчої активності

Операційна ціль 1.2. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу

Розвиток малого і середнього підприємництва є важливим фактором економічного зростання регіону, а також показником рівня господарської активності його жителів. Відносини органів влади з бізнесовими структурами в області базуються на засадах партнерства, відкритості та прозорості.

Малий та середній бізнес створює робочі місця, забезпечує зайнятість та самозайнятість населення, формує конкурентне середовище, забезпечує податкові надходження до місцевих бюджетів.

Суб'єкти малого та середнього підприємництва забезпечують понад 80 відсотків загального обсягу реалізованої в області продукції та понад 90 відсотків робочих місць.

З 2018 року відповідно до обласної програми розвитку малого і середнього підприємництва у регіоні запроваджено фінансову підтримку малого бізнесу шляхом часткового відшкодування з обласного бюджету відсоткових ставок за кредитами (позиками) банків, що надаються на реалізацію проектів суб'єктів малого і середнього підприємництва.

Разом з тим, на території області недостатньою є кількість інфраструктурних об'єктів підтримки підприємництва: бізнес-центрів, інвестиційних та лізингових компаній, бізнес-інкубаторів, бізнес-асоціацій, відсутні технологічні парки.

Для створення сприятливих умов ведення бізнесу в області передбачається:

- активізувати діяльність інституцій підтримки підприємництва;
- вдосконалити механізми фінансово-кредитної підтримки, в тому числі для підприємців-початківців;
- сприяти реалізації експортного потенціалу суб'єктів малого та середнього бізнесу.

Очікувані результати:

- розширення мережі об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва;
- забезпечення фінансово-кредитної, інформаційно-консультаційної підтримки розвитку малого і середнього бізнесу;
- підвищення конкурентоспроможності продукції місцевих виробників та їх експортного потенціалу;
- сприяння налагодженню зв'язків між великими, середніми та малими підприємствами;
- підвищення рівня зайнятості та доходів бюджетів, отримуваних від діяльності суб'єктів малого та середнього бізнесу (юридичних та фізичних осіб).

Індикатори:

кількість нових суб'єктів господарювання малого і середнього бізнесу;
 кількість робочих місць у секторі малого і середнього бізнесу;
 обсяги кредитування малого і середнього бізнесу;
 частка продукції підприємств малого і середнього бізнесу в загальному обсязі промислової продукції;
 кількість підприємств, сертифікованих за стандартами ISO;
 частка доходів від малого і середнього бізнесу у загальному обсязі податкових надходжень.

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
1.2.1. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва	створення центрів підтримки бізнесу, бізнес-інкубаторів та інших об'єктів інфраструктури; підтримка діяльності установи «Агенція регіонального розвитку Рівненської області»; сприяння спрощенню та прискоренню реєстраційно-дозвільних процедур; забезпечення сприятливих умов для започаткування ведення власної справи
1.2.2. Впровадження інструментів мікро-фінансової та навчально-консультативної підтримки бізнесу	надання інформаційно-консультаційних послуг з питань започаткування та ведення підприємницької діяльності незайнятому населенню; фінансова підтримка суб'єктів малого та середнього підприємництва та інфраструктури; організація та участь у форумах, семінарах, конференціях, виставках, ярмарках із залученням суб'єктів малого та середнього підприємництва; сприяння налагодженню співпраці місцевих виробників та торгових мереж
1.2.3. Сприяння місцевим виробникам у розширенні ринків збуту	надання інформаційної підтримки суб'єктам підприємницької діяльності щодо впровадження стандартів ISO та сертифікатів ЄС в регіоні; сприяння суб'єктам підприємницької діяльності у проведенні маркетингових досліджень та збуті товару; проведення виставок-ярмарків у Рівненській області; сприяння просуванню продукції товаровиробників області на нові міжнародні ринки; стимулювання впровадження і функціонування систем управління якістю, екологічного управління та інших систем управління для виробництва конкурентоспроможної продукції

Операційна ціль 1.3. Стимулювання залучення інвестицій

Інвестиційна діяльність – основний інструмент розвитку економіки, ефективність якої створює передумови для будівництва нових промислових підприємств, впровадження інноваційних технологічних процесів і випуску нових видів продукції, розв’язання соціальних та екологічних проблем, і, як наслідок, підвищення загальної конкурентоздатності економіки області.

Разом з тим, існує ряд негативних чинників, що стримують надходження інвестицій у область. Це нестабільна та недосконала нормативно-правова база, низький рівень захисту інвестицій, обмеженість та висока вартість кредитних ресурсів, корупційні та курсові ризики, обтяжлива податкова система.

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій протягом останніх років залишаються власні кошти підприємств та кошти населення. При цьому, недостатніми є обсяги іноземних інвестицій, кредитів і позик фінансових установ.

З метою ефективної реалізації державної регіональної політики, залучення інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародної технічної допомоги в області діє одна з перших в Україні спеціалізована агенція із залучення інвестицій та обслуговування інвесторів «ІнвестІнРівне». Агенція діє за принципом «єдиного вікна» для інвесторів, забезпечує їх супровід на всіх етапах підготовки та реалізації проєктів.

Крім того, у 2016 році створена Агенція регіонального розвитку, яка є майданчиком для активної взаємодії влади, бізнесу і громадськості у питаннях реалізації проєктів регіонального та місцевого розвитку.

Основним інструментом залучення потенційних інвесторів є належна підготовка інвестиційних продуктів (інвестиційно привабливих пропозицій), насамперед це індустриальні парки, колишні промислові зони, вільні земельні ділянки, готові інвестиційні проєкти розвитку.

Пріоритетними напрямками економічної діяльності, яким надаватиметься всебічна підтримка для модернізації основних фондів і процесів виробництва та розширення асортименту продукції, є високотехнологічні, експортоорієнтовані виробництва, а також підприємства з поглибленою переробкою продукції.

Залучення значного інвестиційного ресурсу (передусім іноземного капіталу) дозволить реалізувати в області великомасштабні проєкти, впроваджувати передові технології, сучасне обладнання, нові маркетингові стратегії та розширити ринки збуту.

Очікувані результати:

підвищення рівня інвестиційної привабливості області, формування позитивного іміджу регіону;

впровадження програм та заходів щодо активізації та систематизації діяльності із залучення інвестицій;

розвиток інвестиційної інфраструктури в області;

підготовка привабливих інвестиційних продуктів;

упровадження інноваційних технологій та технологічних процесів в регіоні;

стимулювання розміщення нових підприємств в області;

створення нових робочих місць.

Індикатори:

обсяг та динаміка залучених капітальних інвестицій;

динаміка обсягів прямих іноземних інвестицій;

збільшення кількості країн-інвесторів;

частка прямих іноземних інвестицій, залучених у промисловість, сільське господарство та будівництво, у загальному обсязі прямих іноземних інвестицій;

кількість новостворених підприємств, кількість новостворених робочих місць;

кількість реалізованих інвестиційних проєктів;

кількість розроблених концептуальних дизайнів індустриальних парків.

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
1.3.1. Підготовка інвестиційних продуктів	підготовка нових інноваційно-інвестиційних пропозицій; створення бази вільних територій області з промисловою інфраструктурою для подальшої інвестиційної промоції; оновлення бази даних земельних ділянок типу «Грінфілд» та об'єктів типу «Браунфілд»; підтримка інституцій для сприяння інвестуванню; розроблення та реалізація проєктів і програм міжнародної технічної допомоги, міжрегіональної та міжнародної кооперації
1.3.2. Покращення інвестиційної промоції регіону	організація роботи інвестиційного сайту, підготовка промо-матеріалів; сприяння розробленню інвестиційних паспортів об'єднаних територіальних громад з метою вивчення їх перспектив, наявних робочих місць, демографічної ситуації; участь у міжнародних виставках, форумах, поширення позитивних прикладів реалізації проєктів в області; впровадження програм та заходів щодо активізації та систематизації діяльності із залучення інвестицій; проведення інвестиційних форумів
1.3.3. Створення індустриальних парків, розвиток науково-дослідницьких і технологічних інституцій, промислових зон та кластерів	організаційне створення, проєктування та інженерне облаштування Індустриального парку Рівненської області; формування концепції та техніко-економічного обґрунтування розміщення індустриальних парків у регіоні; створення індустриальних парків, у тому числі на територіях старих промислових зон, утворення технопарків, центрів технологій; сприяння організації та діяльності кластерів у пріоритетних для області видах діяльності; підтримка розвитку науково-дослідницьких та технологічних інституцій

Стратегічна ціль 2. Збалансований розвиток територій області

Соціально-економічний розвиток території Рівненської області характеризується значною його диференціацією у районах та містах обласного значення, основною причиною якої є неоднорідність наявного економічного потенціалу районів області, зокрема природних ресурсів, рівня розвитку виробничої інфраструктури та стану основних фондів, обсягів вкладених інвестицій, щільності населення, наявності трудових ресурсів.

Так, співвідношення максимального та мінімального значення обсягів реалізованої промислової продукції на одну особу у 2018 році серед міст обласного значення у м. Вараш (213229 гривень) перевищує показник м. Острог (968,5 гривні) у 220,2 раза. Серед районів співвідношення за цим показником становить 362 рази, максимальне значення у Костопільському (50953,8 гривні), мінімальне - у Зарічненському (140,7 гривні) районах.

Співвідношення максимального та мінімального значення обсягів капітальних інвестицій серед міст обласного значення на одну особу становило 4,9 раза (м. Рівне - 8807,3 гривні, м. Вараш - 1785,3 гривні), районів – 10,2 раза (Костопільський - 14265 гривень та Демидівський - 1403,1 гривні).

Отже, за показниками співвідношення максимального та мінімального значення у районах області становили:

обсягу доходів місцевих бюджетів на одну особу - 2,6 раза (Рівненський та Зарічненський райони);

середньомісячної заробітної плати - 1,5 раза (Здолбунівський та Демидівський райони);

чисельності пенсіонерів до середньооблікової чисельності працюючих - 2,2 раза (Дубровицький та Рівненський райони).

У сільській місцевості області проживає 52,5 відсотка населення. При цьому, кількість економічно активного населення працездатного віку у сільській місцевості області вища, ніж у міських поселеннях. Зокрема, рівень економічної активності осіб працездатного віку у сільській місцевості становить 70,9 відс., у міських поселеннях – 68 відсотків.

Зокрема, це стосується північної частини Рівненщини (зони Полісся), де наявні малородючі та бідні на поживні речовини дерново-підзолисті ґрунти, шість районів якої зазнали радіоактивного забруднення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Це спричинило певні обмеження у проживанні (недостатній розвиток соціальної інфраструктури) та веденні сільського господарства на цих територіях.

Одним із ключових принципів стратегічного планування регіонального розвитку є зменшення міжрегіональних дисбалансів. Тому особливий акцент надається розвитку економічного потенціалу територій, які є менш економічно привабливими.

Водночас, виникає ймовірність подальшого поглиблення диференціації розвитку територій, утворених в процесі реформи децентралізації, зокрема між потужними міськими, селищними об'єднаними територіальними громадами (з вагомим виробничим і ресурсним потенціалом) та невеликими сільськими

об'єднаними територіальними громадами, а також за умови нерівномірного розміщення інвестиційних ресурсів.

Враховуючи вищевикладене, першочергова увага буде зосереджена на:
 зменшенні диспропорцій у доступі населення до транспортних, комунальних, медичних, адміністративних, інформаційних та інших послуг;
 підвищенні якості і доступності адміністративних послуг;
 створенні дієвих механізмів мобілізації жителів до вирішення місцевих проблем;
 сприянні розвитку туризму;
 підтримці малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції (обслуговуючих кооперативів, асоціацій виробників).

Досягнення зазначеної стратегічної цілі передбачається через реалізацію двох операційних цілей:

Стратегічна ціль 2. Збалансований розвиток територій області	
Операційна ціль 2.1	Операційна ціль 2.2
Забезпечення розвитку інфраструктури територій	Стимулювання економічної активності в громадах

Очікується, що реалізація стратегічної цілі «Збалансований розвиток територій області» у середньостроковій перспективі сприятиме:

вирівнюванню дисбалансу в розвитку економічного потенціалу територій області;
 підвищенню виробничого потенціалу та якості життя жителів сільських, селищних, міських об'єднаних територіальних громад;
 поліпшенню інфраструктури територій.

Операційна ціль 2.1. Забезпечення розвитку інфраструктури територій

Досвід успішних країн свідчить, що розвиток територій, зокрема сільських та навколо малих міст, це, перш за все, забезпечення комфортного рівня життя населення, що досягається вирішенням цілого комплексу питань: розвитком галузей економіки та сфер діяльності, які створюють робочі місця, розбудовою транспортної, соціальної, гуманітарної інфраструктури, житлово-комунального господарства, що сприятиме розблокуванню економічного потенціалу території та самореалізації її жителів.

Від належних соціальних умов залежать розвиток та ефективність виробництва.

Основою у вирішенні питань підвищення якості життя сільського населення є завершення впровадження реформи децентралізації державного управління та розвитку місцевого самоврядування.

Зростання фінансової спроможності, кадрового потенціалу та управлінської самостійності місцевого самоврядування сприяє розвитку інфраструктури, підвищенню соціально-економічних й екологічних стандартів проживання населення, розвитку людського потенціалу, а також створює умови

для вирівнювання якісних та кількісних показників надання соціальних та адміністративних послуг у містах та сільських населених пунктах.

Особлива увага органів виконавчої влади приділяється розвитку інфраструктури територій.

Забезпечення доступності якісної медичної допомоги населенню незалежно від статі, стану здоров'я, місця проживання та рівня доходів, популяризація здорового способу життя стануть вагомим підґрунтям до зміни демографічної ситуації в області, сприятимуть переходу до оптимального режиму відтворення населення та підвищенню тривалості повноцінного активного життя.

Рівненщина однією з перших сформувала госпітальні округи, здійснює упорядкування мережі лікувальних закладів, сприяє розвитку сімейної медицини.

Зокрема, у 2019 році за рахунок відповідної державної субвенції побудовано 38 лікарських амбулаторій загальної практики - сімейної медицини, за кошти Світового банку здійснюється реконструкція 77 фельдшерсько-акушерських пунктів у лікарські амбулаторії сімейної медицини та укомплектування їх медичним обладнанням.

Важливе значення має всебічна підтримка та розвиток фізичної культури і спорту, що є базисом для покращення стану здоров'я населення області, сприятиме максимальній реалізації здібностей обдарованої молоді, незалежно від статі, стану здоров'я, місця проживання та рівня доходів родини, у дитячо-юнацькому, резервному спорті, спорті вищих досягнень та виховання її в дусі олімпізму.

З метою комплексного розвитку спортивної інфраструктури у 2018 році розпочато будівництво універсального спортивного залу спортивного комплексу комунального закладу «Обласна спеціалізована дитячо-юнацька школа олімпійського резерву» Рівненської обласної ради (вартістю 310 млн. гривень), якому немає аналогів у Західній Україні. Крім того, здійснюється будівництво спорткомплексів у містах Дубровиця, Сарни, дитячо-юнацької спортивної школи у м. Острог, басейну у м. Костопіль, 12 футбольних майданчиків зі штучним покриттям у районах області.

Одним із ключових завдань реформи децентралізації є створення належних умов для отримання жителями якісних адміністративних та соціальних послуг. У рамках Програми «U-LEAD з Європою» передбачається створення Центрів надання адміністративних послуг у 19 об'єднаних територіальних громадах та містах Дубно, Корець, смт Гоща, в тому числі у 2019 році - відкриття п'яти ЦНАПів (у травні 2019 року відкрито ЦНАП Радивилівської міської ради, у листопаді – в Острожецькій об'єднаній територіальній громаді).

У середньостроковій перспективі особлива увага органів виконавчої влади буде зосереджена на:

удосконаленні матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я та підвищенні якості і доступності медичних послуг на всіх рівнях надання медичної допомоги;

подальшому розвитку спортивної інфраструктури територій;
наближенні широкого спектру адміністративних послуг до жителів віддалених населених пунктів області та збільшенні переліку послуг, які можна отримати за допомогою електронних сервісів.

Важливими факторами розвитку територій є розвиток транспортної інфраструктури, підвищення рівня благоустрою, а також впровадження електронних сервісів у систему управління та інфраструктуру життєдіяльності.

Для досягнення поставленої операційної цілі передбачається, серед іншого, забезпечити підтримку реалізації інвестиційних проєктів об'єднаних територіальних громад, планується залучення коштів бюджетів усіх рівнів, міжнародної технічної допомоги та міжнародних фінансових організацій.

Очікувані результати:

покращення стану автодоріг;
підвищення якості та доступності адміністративних послуг для жителів найвіддаленіших населених пунктів;
підвищення якості та доступності медичної допомоги на первинному, вторинному та третинному рівнях;
збільшення частки населення, охопленого кваліфікованою лікарською допомогою;
збільшення частки населення, що займається фізичною культурою та спортом;
зниження рівня захворюваності та смертності населення.

Індикатори:

кількість та протяжність побудованих та реконструйованих автодоріг;
кількість створених багатопрофільних лікарень інтенсивного лікування;
кількість закуплених санітарних автомобілів служби екстреної медичної допомоги та медицини катастроф;
кількість створених закладів фізичної культури та спорту, у тому числі в сільській місцевості;
динаміка чисельності населення, що займається фізичною культурою і спортом;
кількість публічних послуг, що надаються в електронному вигляді.

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
2.1.1. Розвиток транзитного потенціалу і транспортної інфраструктури	будівництво та реконструкція автомобільних доріг загального користування, комунальних автодоріг; проведення поточного середнього ремонту автодоріг; будівництво і капітальний ремонт ліній електротранспорту; оновлення основних виробничих фондів окремих видів транспорту, насамперед рухомого складу; сприяння вивченню товаротранспортних потоків; концепція та техніко-економічне обґрунтування створення логістичних центрів

2.1.2. Підвищення якості та доступності медичних послуг населенню на первинному, вторинному та третинному рівнях	удосконалення бази первинної медичної допомоги та впровадження телемедицини; розвиток госпітальних округів та спеціалізованої медичної допомоги; створення багатопрофільних лікарень інтенсивного лікування, будівництво та реконструкція медичних закладів; оновлення парку санітарних автомобілів служби екстреної медичної допомоги та медицини катастроф
2.1.3. Розвиток спортивної інфраструктури області	створення та покращення спортивної інфраструктури для занять фізичною культурою і спортом (у тому числі реконструкція та будівництво нових спортивних споруд); підтримка мережі центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», фізкультурно-спортивних клубів інвалідів, громадських спортивних організацій; проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, забезпечення участі спортсменів і команд області у всеукраїнських заходах
2.1.4. Забезпечення функціонування та розвитку мережі центрів надання адміністративних послуг	розбудова мережі центрів надання адміністративних послуг; децентралізація адміністративних послуг, підвищення їх якості, наближення адміністративних послуг до громадян та бізнесу, надання адміністративних послуг через інтегровані офіси за принципом «єдиного офісу» з належною автоматизацією та переведенням їх в он-лайн режим; спрощення та прискорення реєстраційно-дозвільних процедур
2.1.5. Впровадження електронних і IT-сервісів у систему управління та інфраструктуру життєдіяльності територій	впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у державне управління та місцеве самоврядування, охорону здоров'я, культуру, освіту, науку, охорону навколишнього природного середовища, бізнес тощо; створення, впровадження та розвиток електронного документообігу; інтеграція вебсайтів органів місцевого самоврядування у соціальні мережі

Операційна ціль 2.2. Стимулювання економічної активності в громадах

Світовий досвід господарювання свідчить, що лише місцева влада достовірно знає стан розвитку громади та здатна створити сприятливі умови для економічного зростання, задіяти всі важелі для залучення інвестицій, розвитку підприємництва, сприяти створенню нових робочих місць та зростанню самозайнятості населення.

В області завершено реалізацію третьої фази спільного Проєкту Європейського союзу та Програми розвитку ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» (загальна сума фінансових ініціатив становить 33,2 млн. гривень).

З метою досягнення сталого соціального розвитку та економічного зростання підписано меморандум про взаєморозуміння щодо сталого розвитку

між Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй, Рівненською облдержадміністрацією та Рівненською обласною радою.

З січня 2019 року в Рівненській області розпочав діяльність Проєкт «Об'єднання співвласників будинків для впровадження сталих енергоефективних рішень» (HOUSES), що фінансується Європейським Союзом та впроваджується ПРООН в Україні. Проєкт надаватиме підтримку у створенні нових та зміцненні потенціалу існуючих ОСББ, а також інформуватиме населення про переваги впровадження енергоефективних рішень у житловому секторі.

В регіоні проводиться щорічний обласний конкурс проєктів розвитку територіальних громад. За 2010 – 2018 роки реалізовано 114 проєктів на суму 14,2 млн. гривень (у тому числі співфінансування з обласного бюджету – 6,7 млн. гривень). У 2019 році на підтримку ініціатив органів місцевого самоврядування з обласного бюджету виділено 2,1 млн. гривень, переможцями конкурсу обрано 19 проєктів.

Основними напрямками реалізації проєктів є: покращення освітлення вулиць, упровадження енергозберігаючих технологій у навчальних закладах, розвиток підприємництва, енерго- та ресурсозбереження, розвиток туристичної діяльності, удосконалення механізмів охорони довкілля, організація ефективної системи надання соціальних послуг населенню, реформування системи житлово-комунального господарства, удосконалення системи благоустрою населених пунктів.

Сільськогосподарське виробництво на сьогодні потребує значно менше робочої сили, ніж десятиліття назад, тому виникла потреба у підвищенні самозайнятості жителів сільських територій, а також створенні робочих місць у неаграрних сферах діяльності.

Важливим завданням в умовах постійних соціально-економічних трансформацій є збереження культурного фонду регіону, підтримка розвитку сучасної культури у всіх її напрямках (популяризація вітчизняного театру, кінематографу, літератури, ініціювання нових культурних проєктів, долучення до програм підвищення рівня побутової, економічної, екологічної, політичної і бізнес-культури).

Збереження та популяризація народних традицій і надбань, пам'яток культурної спадщини є основним завданням розвитку культури.

Враховуючи вищенаведене, основними завданнями для досягнення операційної цілі будуть:

- поширення практики розвитку соціальної активності жителів громад;
- організація співробітництва громад, створення умов для ефективного використання наявних ресурсів;
- розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та підприємництва у сільських територіях, розвиток аграрного бізнесу;
- розвиток можливостей та адаптація широких верств населення до швидких змін на регіональному ринку праці;
- зростання популярності внутрішнього туризму, народних ремесел, підприємств сфери послуг;
- розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури області.

Очікувані результати:

покращення благоустрою населених пунктів;
 впровадження сучасних форм виробничої кооперації;
 створення сімейних молочних ферм;
 створення та розширення об'єктів агротуризму;
 збільшення доходів домогосподарств;
 підвищення якості трудових ресурсів сільських територій та покращення кадрового забезпечення;
 розширення сфери зайнятості сільського населення.

Індикатори:

обсяг фінансування конкурсів за програмами підтримки територіальних громад;
 кількість проєктів регіонального розвитку, реалізованих за участю жителів громад;
 кількість створених сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів;
 кількість суб'єктів малого та середнього підприємництва у сільській місцевості;
 кількість створених природно-заповідних об'єктів;
 питома вага площі природно-заповідного фонду до загальної площі області;
 кількість нових туристичних об'єктів;
 рівень безробіття у сільській місцевості;
 модернізація культурних інституцій;
 частка збережених об'єктів культурного фонду регіону.

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
2.2.1. Створення дієвих механізмів мобілізації жителів до вирішення місцевих проблем	активізація сільських громад та покращення благоустрою сіл шляхом самоорганізації жителів; проведення конкурсів із підтримки соціально-економічних проєктів розвитку територіальних громад; створення ресурсних центрів територіальних громад та агенцій місцевого розвитку; розроблення містобудівної документації та запровадження містобудівного кадастру на базовому та регіональному рівні; створення (будівництво) центрів безпеки громадян у об'єднаних територіальних громадах та пожежного депо
2.2.2. Розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та підприємництва у сільських територіях, сприяння зайнятості населення	надання інформаційно-консультаційних послуг з питань створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; покращення матеріально-технічної бази сільськогосподарських кооперативів; створення у сільській місцевості кооперативних логістичних центрів, складських, холодильних приміщень, овочесховищ; інформаційно-консультаційний супровід особистих селянських господарств, ініціатив зі створення малих підприємств у сільській місцевості, підтримка розвитку фермерства; надання навчально-консультаційної підтримки з питань нетрадиційних видів агровиробництва;

	консультативна підтримка виробників з питань сертифікації продукції; розвиток індивідуального підприємництва, навчальна і маркетингова підтримка майстрів народних ремесел
2.2.3. Формування позитивного туристичного іміджу Рівненщини	розвиток в області туристичних об'єктів, проєктів та мереж; сприяння поширенню туристичної промоції Рівненщини; навчально-консультативна підтримка сільського зеленого туризму; розвиток мережі постачальників послуг сільського туризму
2.2.4. Розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури, підтримка галузі культури та збереження пам'яток культурної спадщини	сприяння покращенню екологічного стану рекреаційних зон та водних об'єктів; облаштування паркових, оздоровчих зон та об'єктів природного середовища; модернізація культурних інституцій; збереження та популяризація культурної спадщини; проведення міжнародних, всеукраїнських та обласних фестивалів, свят, оглядів, конкурсів традиційної культурної спадщини; проведення моніторингу об'єктів культурної спадщини, розроблення актів технічного стану пам'яток культури області; підтримка розвитку місцевого книговидання та популяризація читання
2.2.5. Розвиток співробітництва громад	підтримка співробітництва територіальних громад у всіх сферах діяльності; створення інформаційно-ресурсних центрів доступу до соціально значущої інформації; створення Інтернет-порталу органів місцевого самоврядування

Стратегічна ціль 3. Розвиток людського капіталу

Серед пріоритетів розвитку Рівненської області одним з найважливіших є розвиток людського капіталу як підґрунтя для росту економіки та добробуту населення. Інвестиції в людський капітал дають значний за обсягом, тривалий за часом та інтегральний за характером економічний і соціальний результат.

За умови збереження існуючих тенденцій народжуваності та відсутності цілеспрямованої державної політики стабілізації демографічних процесів, згідно із дослідженнями Міжнародного валютного фонду, до 2050 року в Україні відбуватиметься скорочення (близько 30 відсотків) частки найбільш активної вікової групи працездатного населення (25 - 34 років).

Водночас, Рівненщина є найбільш перспективною серед західних областей України на середньострокову та довгострокову перспективу щодо наявності трудових ресурсів за рахунок дітей, що дозволить пом'якшити демографічне навантаження на працездатне населення громадянами похилого віку.

Станом на 01.01.2019 в області спостерігається підвищення рівня активності населення за віковими групами 25 - 59 років. Так, рівень економічної активності населення у віці 15 - 70 років збільшився з 62,3 відсотка у 2017 році до 62,8 відсотка у 2018 році (по Україні – 62,6 відсотка).

Стратегічна ціль «Розвиток людського капіталу», як і вся Стратегія, орієнтована на людину, і реалізація завдань цієї цілі дасть змогу зберегти існуючу тенденцію до продовження тривалості активного періоду життя людини.

Враховуючи вищенаведене, першочергова увага буде зосереджена на:

приведенні мережі закладів загальної середньої освіти у відповідність із потребами громад та регіону;

забезпеченні впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»;

підвищенні освітнього рівня молоді та покращенні підготовки кадрів з урахуванням швидких змін на регіональному ринку праці;

створенні та розвитку мережі молодіжних центрів;

збільшенні поінформованості мешканців щодо питань, пов'язаних із викликами сучасності;

забезпеченні рівних можливостей для самореалізації населення та належних умов для проживання.

Досягнення стратегічної цілі передбачається через реалізацію двох операційних цілей:

Стратегічна ціль 3. Розвиток людського капіталу	
Операційна ціль 3.1	Операційна ціль 3.2
Підвищення обізнаності та соціальної активності населення	Забезпечення рівних можливостей для самореалізації та належних умов для проживання

Очікується, що реалізація стратегічної цілі «Розвиток людського капіталу» у середньостроковій перспективі матиме такі результати:

- поліпшення індексу регіонального людського розвитку;
- приведення мережі закладів загальної середньої освіти у відповідність із потребами громад та регіону;
- реалізація права дитини на виховання в сім'ї;
- створення умов та підтримка молодіжних ініціатив, створення та розвиток мережі молодіжних центрів, розвиток волонтерства;
- залучення вразливих верств населення до активного суспільного життя;
- залучення додаткових людських, матеріальних, інформаційних ресурсів для вирішення місцевих проблем.

Операційна ціль 3.1. Підвищення обізнаності та соціальної активності населення

XXI століття є століттям знань, інформації, стрімкого розвитку нових технологій, вимагає розширення масштабів та зростання рівня освіти, поліпшення якості підготовки фахівців, а головне – розвитку самої людини, її творчих здібностей.

Соціально-демографічні тенденції (збільшення міграційного відтоку найманих робітників з професійно-технічною і повною вищою освітою), зміни в системі економічних відносин, трансформація економіки на нові принципи розвитку, падіння престижу робітничих професій формують ситуацію нестачі робочої сили в найближчому майбутньому.

Ще однією з причин професійно-кваліфікаційного дисбалансу ринку праці є невідповідність ринку освітніх послуг проблемам економіки як у кількісному, структурному, так і якісному відношенні та ірраціональний підхід випускників шкіл при виборі напрямів подальшого навчання.

Однією з головних тенденцій розвитку освіти в області є підвищення її якості. Відповідно до запитів часу відбуваються кардинальні реформуючі процеси в системі освіти.

Використання системи освіти як одного з основних інструментів розвитку людського капіталу, її подальший розвиток, інтеграція в європейський освітній простір, системна робота з промоції освітнього простору Рівненщини забезпечуватиме зростання трудових ресурсів за рахунок молоді, що проживає на території області.

Сучасні виробничі процеси часто змінюються, що потребує від працівників, окрім спеціалізації, ще й здатності пристосовуватися до сучасного управління, а також безперервного навчання і підвищення кваліфікації.

Особливого значення набуває підготовка робітничих кадрів у закладах професійної освіти, які забезпечать розроблення інноваційних складових економіки регіону.

Так, на сьогодні в області функціонує 14 навчально-практичних центрів, які охоплюють різний спектр підготовки робітничим професіям на запити роботодавців регіону.

Необхідним є, з одного боку, забезпечення системного моніторингу кадрових потреб роботодавців області, з іншого – корегування структури професійної підготовки у відповідності із виявленими потребами, а також допомога молоді у питаннях вироблення ефективної поведінки не тільки на регіональному, але й на національному та глобальному ринках праці.

У центрі уваги операційної цілі також перебувають заходи, спрямовані на залучення інвестицій підприємств у людський капітал та заохочення до навчання працівників, а також інструменти, які сприяють зайнятості працівників молодшого та старшого віку за рахунок надання їм навичок з адаптації до змін економічних процесів на основі знань.

Створюються привабливі нові робочі місця, що є підґрунтям для повернення в регіон частини робочої сили із зарубіжжя.

Одним із найбільш важливих завдань операційної цілі є сприяння всебічному розвитку дитини та її соціальному захисту.

З метою поліпшення стану забезпечення захисту прав і законних інтересів дітей, реалізації прав дітей на охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та гармонійний розвиток в області реалізується Обласна соціальна програма «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року.

Крім того, важливим завданням є дотримання прав людини, гендерної рівності, розвиток лідерства та волонтерського руху в області, соціальний ресурс яких є однією з найважливіших основ модернізації суспільства.

Добровольчі ініціативи розповсюджуються майже на будь-яку сферу людської діяльності (освітньо-виховні, культурологічні, інформаційно-просвітницькі, експертно-аналітичні).

Зокрема, в рамках реалізації обласної програми підтримки молоді на 2016 - 2020 роки (розпорядження голови облдержадміністрації від 10.12.2015 № 716, зі змінами, рішення обласної ради від 25.12.2015 № 18) надається фінансова підтримка щодо реалізації проєктів і заходів інститутів громадянського суспільства, до яких широко залучаються волонтери.

Очікувані результати:

- система освіти, орієнтована на потреби регіонального ринку праці;
- забезпечення впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»;
- створення інклюзивного освітнього середовища;
- наявність системного моніторингу ринку праці та узгодження навчальних програм із потребами ринку праці;
- покращення матеріально-технічної бази та оптимізація структури закладів професійно-технічної освіти;
- створення безпечного середовища та найкращих умов для навчання та виховання, всебічного розвитку індивідуальних здібностей дітей;
- забезпечення соціальної та психологічної підтримки для дітей усіх вікових категорій;
- підвищення рівня соціальної активності молоді;

сприяння створенню широких можливостей для молодіжної творчості, участі в культурних заходах та програмах;
 покращення системи підготовки кадрів для потреб економіки області;
 ефективного використання волонтерської діяльності, розкриття і втілення творчого потенціалу молоді.

Індикатори:

кількість створених дошкільних навчальних закладів;
 кількість організованих заходів з оздоровлення та відпочинку дітей;
 кількість проведених просвітницьких кампаній і культурологічних заходів для молоді з питань реагування на виклики сучасності;
 відсоток закріплення на робочому місці випускників за отриманим фахом;
 кількість створених молодіжних центрів;
 частка зайнятих громадян віком старше 45 років та вразливих верств населення.

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
3.1.1. Підвищення освітнього рівня молоді, забезпечення громадянам рівних умов доступу до якісної освіти	розширення мережі дошкільних навчальних закладів; приведення мережі закладів загальної середньої освіти у відповідність із потребами громад та регіону; забезпечення впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»; створення опорних шкіл з урахуванням перспективного плану формування територій громад області; розбудова інклюзивного освітнього середовища; впровадження нових державних стандартів професійно-технічної освіти; стимулювання розвитку учнівського і студентського самоврядування; покращення можливостей самоорганізації шкільної молоді; реалізація заходів щодо освіти і навчання дорослого населення
3.1.2. Сприяння соціальному становленню молоді, волонтерству та всебічному захисту і розвитку дітей, дотримання прав людини та гендерної рівності	проведення просвітницьких кампаній і культурологічних заходів для молоді з питань реагування на виклики сучасності; створення умов та підтримка молодіжних ініціатив та створення мережі молодіжних центрів; сприяння реалізації права дитини на виховання в сім'ї; розкриття і реалізація індивідуальних здібностей і потреб дітей та молоді; організація заходів з оздоровлення та відпочинку дітей; запровадження програм забезпечення молодих сімей доступним житлом; стимулювання волонтерства в регіоні; підготовка спеціалістів (волонтерів), які володіють відповідними вміннями та технологіями активізації громади і вирішення проблем
3.1.3. Покращення підготовки кадрів для потреб регіональної економіки та соціальної сфери, підтримка розвитку лідерства	дослідження сучасного стану та перспективних потреб ринку праці; поширення методики навчання підприємництва в школах; забезпечення професійно-технічних закладів освіти сучасними інструментами і засобами навчання, зміцнення матеріально-технічної бази; покращення первинної професійної підготовки та профорієнтаційної роботи з учнями, сприяння самозайнятості молоді; навчання роботі на комп'ютері осіб передпенсійного та пенсійного віку; проведення серії тренінгів із розвитку лідерських та комунікативних навичок молоді

Операційна ціль 3.2. Забезпечення належних умов для проживання та рівних можливостей для самореалізації

Підвищення якості життя населення є одним із пріоритетних завдань державної регіональної політики.

Комфортне і безпечне середовище життєдіяльності, яке визначається рівнем захищеності життєво важливих інтересів особи, є запорукою уникнення міграційних настроїв у громаді, активного включення населення у соціально-економічні відносини в області, що забезпечить стаке зростання кожної окремої громади та області загалом.

Особлива увага в області приділяється забезпеченню інтеграції до суспільного життя вразливих верств населення, внутрішньо переміщених осіб та ветеранів антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил. Реалізується комплекс заходів щодо вирішення їх соціальних проблем, у тому числі психологічної адаптації учасників антитерористичної операції, забезпечення їх санаторно-курортним лікуванням та професійним навчанням.

Пріоритетним напрямом роботи органів виконавчої влади області є реалізація екологічної політики – комплексу заходів, спрямованих на охорону навколишнього середовища, збереження і відновлення природних ресурсів, запровадження екологічно чистих технологій, розвиток природоохоронної освіти і виховання, правову охорону екологічних систем з метою забезпечення оптимальних умов природокористування.

Основою для поліпшення стану довкілля є вдосконалення системи моніторингу довкілля на регіональному рівні. Законом України «Про екологічну мережу України» передбачено створення національної екологічної мережі з метою відновлення природних середовищ існування дикої флори та фауни, покращення стану збереження окремих компонентів біологічного різноманіття, зміцнення екологічних зв'язків та цілісності екосистем.

Формування активної позиції населення у питаннях екологічної культури та здорового способу життя – це ефективний спосіб інвестувати порівняно невеликі ресурси сьогодні для досягнення вагомих результатів у майбутньому. Особливий акцент повинен робитися на формуванні екологічної культури дітей та молоді.

З метою підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами в області реалізується Комплексна програма енергоефективності Рівненської області на 2018 – 2025 роки.

Невід'ємною частиною розвитку інфраструктури області, зокрема територіальних громад, районів, міст, є створення високотехнологічного водогосподарського комплексу, здатного забезпечити населення та господарський комплекс питною водою, якість якої відповідає державним стандартам.

Очікувані результати:

створення органів самоорганізації населення у населених пунктах області;
соціально-психологічна адаптація учасників бойових дій до мирного життя;

створення умов для проведення заходів професійного спрямування для учасників антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил та внутрішньо переміщених осіб;

проведення реконструкції та модернізації установ соціального обслуговування населення, розширення переліку соціальних послуг;

підвищення рівня обізнаності населення про стан довкілля в області та щодо запровадження екологічних технологій у побуті;

збільшення кількості об'єктів інфраструктури для підтримки екологічної поведінки жителів та формування здорового способу життя;

запровадження нових рішень у сфері відновлюваної енергетики;

зменшення енергетичної залежності області;

зменшення обсягів енергоспоживання у бюджетній сфері;

модернізація водопровідно-каналізаційного господарства, підвищення ефективності та надійності його функціонування;

підвищення якості питної води та очищених стоків, зниження негативного впливу на оточуюче природне середовище.

Індикатори:

частка населення з числа соціально вразливих груп, яка завершила професійне навчання в трудодефіцитних видах діяльності;

частка внутрішньо-переміщених осіб та ветеранів антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил, у яких покращились житлові умови;

кількість просвітницьких заходів, спрямованих на підвищення екологічної культури та освіти громадян;

частка ветхих та аварійних водопровідних мереж, каналізаційних мереж;

кількість та обсяг наданих кредитів для населення та об'єднань співвласників багатоквартирних будинків щодо впровадження енергозберігаючих заходів;

кількість будинків, оснащених приладами обліку теплової енергії та питної води.

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
3.2.1. Створення умов для включення до активного суспільного життя вразливих верств населення, внутрішньо переміщених осіб та ветеранів антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил	професійне навчання населення з числа соціально вразливих груп в трудодефіцитних видах діяльності: обробка бурштину, туристичне обслуговування, виробництво органічної продукції, побутове обслуговування; навчально-консультативна підтримка та створення соціальних підприємств; підвищення конкурентоспроможності осіб віком понад 45 років та вразливих верств населення на ринку праці; реалізація заходів з реабілітації та реадaptaції внутрішньо-переміщених осіб та ветеранів антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил (фізична, медична, психологічна реабілітація та соціальна, професійна реадaptaція);

	поліпшення житлових умов внутрішньо переміщених осіб та ветеранів антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил; соціальна підтримка внутрішньо переміщених осіб та ветеранів антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил; модернізація установ соціального обслуговування населення та розширення переліку соціальних послуг відповідно до потреб отримувачів; залучення до активного життя громади внутрішньо-переміщених осіб, ветеранів антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил
3.2.2. Покращення стану довкілля, формування екологічної культури жителів громади	розроблення та впровадження методології з оцінки медико-екологічних ризиків на регіональному, локальному та об'єктовому рівнях; інформаційне сприяння жителям громад у питаннях охорони навколишнього природного середовища; створення об'єктів інфраструктури для підтримки екологічної культури жителів та формування здорового способу життя; впровадження сучасних методів переробки твердих побутових відходів; інформаційне та просвітницьке сприяння населенню щодо роздільного збирання ресурсоцінних компонентів побутових відходів
3.2.3. Підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами та у галузі водопостачання і водовідведення	підтримка енергоефективних екологічно безпечних проєктів, заміщення енергетичних ресурсів альтернативними і відновлюваними джерелами енергії; впровадження енергозберігаючих технологій на комунальних підприємствах територіальних громад; забезпечення фінансової підтримки населення та об'єднань співвласників багатоквартирних будинків щодо впровадження енергозберігаючих заходів; оснащення житлового фонду приладами обліку теплової енергії та питної води; модернізація діючої та розбудова нової житлово-комунальної інфраструктури (у тому числі проведення комплексної модернізації систем централізованого водопостачання та водовідведення області)

XIV. Впровадження, моніторинг та оцінка результативності реалізації Стратегії

Впровадження Стратегії здійснюватиметься на основі партнерства, координації та узгодження діяльності всіх основних учасників цього процесу, шляхом розроблення та виконання планів реалізації Стратегії. Водночас, пріоритетні напрями та стратегічні цілі розвитку області конкретизуватимуться у щорічних програмах економічного і соціального розвитку області.

Реалізація Стратегії здійснюватиметься через виконання комплексу організаційних, фінансових та інформаційних заходів, які будуть впроваджуватися суб'єктами регіонального розвитку області відповідно до плану реалізації Стратегії та інших регіональних програм, узгоджених із Стратегією, а також рішень органів місцевого самоврядування, що приймаються для досягнення стратегічних цілей.

Виконання Стратегії здійснюватиметься в рамках двох послідовних та взаємопов'язаних програмних циклів (етапів), включених у два плани реалізації:

перший – 2021 – 2023 роки;

другий – 2024 – 2027 роки.

План реалізації Стратегії передбачає заходи, обсяги і джерела фінансування з визначенням індикаторів результативності їх виконання та є основою для розроблення інвестиційних програм (проектів), спрямованих на розвиток регіону.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюватиметься за рахунок:

коштів державного бюджету України, зокрема, державного фонду регіонального розвитку, галузевих державних цільових програм, субвенцій та інших трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;

коштів місцевих бюджетів;

міжнародної технічної допомоги Європейського Союзу, міжнародних фінансових організацій;

коштів інвесторів, власних коштів підприємств;

кошти інших джерел, не заборонених законодавством.

Моніторинг досягнення стратегічних цілей здійснюватиметься відповідно до визначених цілей (розвиток конкурентної економіки, збалансований розвиток територій області, розвиток людського капіталу).

Основними кількісними показниками щодо кожної стратегічної цілі за період моніторингу будуть показники, що впливають з переліку проектів, які будуть реалізовані в рамках досягнення кожної стратегічної цілі. Індикатори досягнення цілей визначені у Стратегії.

Річний звіт складатиметься з переліку ключових показників за кожною ціллю та міститиме інформацію про їх досягнення або виконання заходу; оцінку можливостей досягнення поставлених цілей на трирічний цикл планування.

Підсумковий звіт про моніторинг за трирічний цикл планування містить загальні оцінки ефективності та результативності досягнутих результатів.

Моніторингові звіти є відкритими документами і використовуються для уточнення завдань та бюджетних програм області на наступний за звітним бюджетний рік.

Результати реалізації Стратегії визначаються відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» (зі змінами).

XV. Узгодженість Стратегії з програмними документами та основними аспектами розвитку області

Стратегія узгоджується з Державною стратегією регіонального розвитку України на період до 2027 року (далі - ДСРР – 2027).

Реалізація Стратегії передбачає розроблення плану реалізації Стратегії відповідно до визначених етапів.

Стратегія розроблена відповідно до Порядку розроблення, проведення моніторингу та оцінки реалізації регіональних стратегій розвитку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 932 (зі змінами), на строк дії з урахуванням положень проєкту ДСРР - 2027, процесів державного стратегічного планування розвитку окремих секторів економіки країни та її регіонів, враховує потреби їх розвитку та необхідність підвищення конкурентоспроможності.

Стратегічні цілі «Розвиток конкурентної економіки», «Збалансований розвиток територій області» та «Розвиток людського капіталу» Стратегії в значній мірі узгоджені з усіма стратегічними цілями ДСРР – 2027 та підтримують підвищення конкурентоспроможності регіонів, територіальну соціально-економічну інтеграцію і просторовий розвиток області.

Результати узгодження стратегічних цілей Стратегії із стратегічними цілями ДСРР - 2027

Стратегічні цілі (Україна)	Стратегічні цілі (Рівненська область)		
	1. Розвиток конкурентної економіки	2. Збалансований розвиток територій області	3. Розвиток людського капіталу
1. Формування згуртованої країни в соціальному, економічному, екологічному та просторовому вимірах	X	X	X
2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів	X	X	X
3. Ефективне людиноцентричне багаторівневерядування	X	X	X

XVI. Узгодженість операційних цілей Стратегії з цілями ДСРР – 2027

Операційні цілі (Україна)	Операційні цілі (Рівненська область)						
	1.1. Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень	1.2. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу	1.3. Стимулювання залучення інвестицій	2.1. Забезпечення розвитку інфраструктури територій	2.2. Стимулювання економічної активності в громадах	3.1. Підвищення обізнаності та соціальної активності населення	3.2. Забезпечення належних умов для проживання та рівних можливостей для самореалізації
1.1. Стимулювання точок зростання (агломерації та середні міста)	+	+	+	+	+	+	
1.2. Посилення можливостей розвитку територій, які потребують державної підтримки (макро- та мікрорівень)	+		+	+	+	+	+
1.3. Розвиток інфраструктури для підтримки надання державних послуг та підвищення інвестиційної привабливості територій	+	++	+	+	+	+	+
1.4. Формування єдиного освітнього, інформаційного, культурного простору в межах всієї території України	+	+	+	+	+	+	+
2.1. Розвиток людського капіталу	+	+	+	+	+	+	
2.2. Сприяння розвитку підприємництва, підтримка інтернаціоналізації бізнесу у секторі малого та середнього підприємництва	+	+	+	+	+	+	+
2.3. Підвищення інвестиційної привабливості територій і громад, підтримка залучення та розміщення інвестицій	+	+	+	+	+	+	+
2.4. Сприяння впровадженню інновацій та зростанню технологічності регіональної економіки, підтримка інноваційних підприємств та стартапів	+	+	+	+		+	
3.1. Формування ефективної системи адміністративно-територіального устрою, завершення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, створення системи органів публічної влади, дружньої для людини і не обтяжливої для публічних фінансів	+	+		+	+	+	+
3.2. Формування горизонтальної та вертикальної координації секторальних та державної регіональної політики	+	+	+	+	+	+	+
3.3. Побудова системи ефективного публічного інвестування на всіх рівнях врядування	+	+	+	+	+	+	+
3.4. Розбудова потенціалу суб'єктів державної регіональної політики	+	+	+	+	+	+	+
3.5. Розвиток державної статистики на регіональному та територіальному рівнях	+	+	+			+	+

Результати аналізу стану узгодженості стратегічних цілей з основними аспектами розвитку області

Галузі (сфери)	Стратегічні цілі (Рівненська область)		
	1. Розвиток конкурентної економіки	2. Збалансований розвиток територій області	3. Розвиток людського капіталу
Економіка і торгівля	х	х	х
Промисловість та інфраструктура	х	х	х
Сільське, лісове господарство, харчова промисловість	х	х	х
Транспорт і дороги	х	х	х
Екологія й природні ресурси	х	х	х
Освіта й молодь	х	х	х
Здоров'я, соціальний захист, сім'я і дитина	х	х	х
Культура і туризм	х	х	х
Обмін інформацією		х	х
Комунальне господарство	х	х	х
Територіальний розвиток, земля і кадастр	х	х	х

З огляду на участь в глобальних процесах сталого розвитку, в 2017 році Україна адаптувала 17 Цілей сталого розвитку (Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна»).

Згідно з Указом Президента України від 30 вересня 2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» зазначені Цілі сталого розвитку України є орієнтирами для розроблення проєктів прогнозних і програмних документів.

Стратегічні цілі Стратегії «Розвиток конкурентної економіки», «Збалансований розвиток територій області» та «Розвиток людського капіталу» в значній мірі узгоджені з усіма сімнадцятьма Цілями сталого розвитку. Такий зв'язок свідчить, що Стратегія розвитку Рівненської області на період до 2027 року відповідає баченню орієнтирів досягнення Україною Цілей сталого розвитку на період до 2030 року.

Зв'язок Цілей сталого розвитку та цілей Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року

Глобальні Цілі сталого розвитку	Стратегічні цілі (Рівненська область)		
	1. Розвиток конкурентної економіки	2. Збалансований розвиток територій області	3. Розвиток людського капіталу
1. Подолання бідності	+	+	+
2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства	++	++	+
3. Міцне здоров'я і благополуччя		++	++
4. Якісна освіта	+	+	++
5. Гендерна рівність			++

6. Чиста вода та належні санітарні умови		+	++
7. Доступна та чиста енергія		+	++
8. Гідна праця та економічне зростання	++	++	++
9. Промисловість, інновації та інфраструктура	++	++	++
10. Скорочення нерівності			++
11. Сталий розвиток міст і громад	+	++	++
12. Відповідальне споживання та виробництво	+	+	+
13. Пом'якшення наслідків зміни клімату		+	++
14. Збереження морських ресурсів			
15. Захист та відновлення екосистем суші		+	++
16. Мир, справедливість та сильні інститути	+	++	++
17. Партнерство заради сталого розвитку	+	++	++

Примітка: ++ - сильний зв'язок, + - опосередкований зв'язок

Директор департаменту
економічного розвитку
і торгівлі адміністрації

Костянтин МОКЛЯК